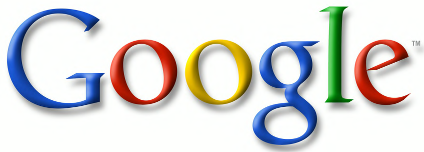

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

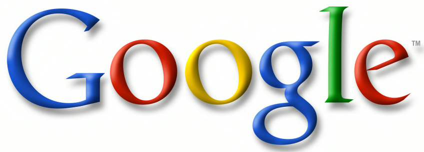
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

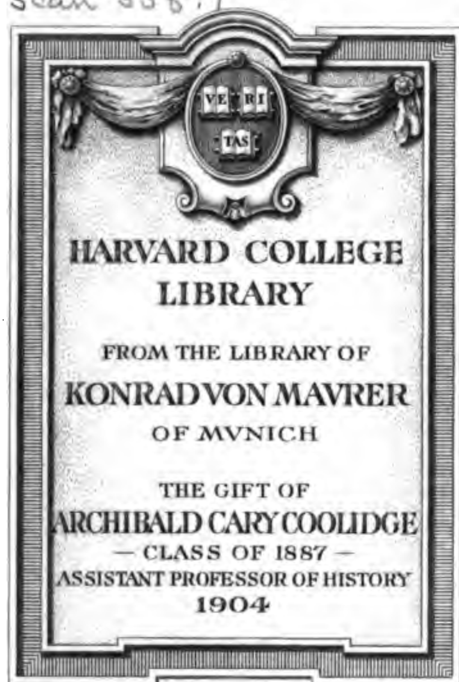
- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

3 2044 019 949 3

P Scan 338.1

VE RI
TAS
HARVARD COLLEGE
LIBRARY
FROM THE LIBRARY OF
KONRAD VON MAVRER
OF MVNICH
THE GIFT OF
ARCHIBALD CARY COOLIDGE
— CLASS OF 1887 —
ASSISTANT PROFESSOR OF HISTORY
1904

SKRIFTER UTGIFNA AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPET

SAMLAREN

TIDSKRIFT

UTGIFVEN AF SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

SJUNDE ÅRGÅNGEN 1886.

Innehåll:

UPSALA 1886
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET
EDV. BERLING.

SAMLAREN

TIDSKRIFT

UTGIFVEN

AF

SVENSKA LITERATURSÄLLSKAPETS ARBETSUTSKOTT

SJUNDE ÅRGÅNGEN

1886

UPSALA, 1886.
AKADEMISKA BOKTRYCKERIET,
EDV. BERLING.

1156-
37-4
P Scan 338.1

Harvard College Library
Von Maurer Collection
Gift of A. C. Coolidge
Jan. 13, 1904

65

Innehåll.

Härjämte medfölja såsom särskildt bihang för år 1886:

Samlade Dramer af I. Messenius. 2 h.

Bref rörande Nya skolans historia. 2 h.

Redogörelse för Svenska Literatursällskapets årsmöte.

Den 3 Maj 1886 sammanträdde Svenska Literatursällskapet i Upsala till sitt sjätte allmänna årsmöte, hvarvid först af sekreteraren upplästes:

Årsberättelse för arbetsåret 1885—1886.

Under det tilländagångna året har bland Sällskapets ledamöter utlemnats »Samlaren» VI: 1 och »Bröms Gyllenmärs Visbok» h. 2, utgörande II: 2 af »15- och 1600-talens Visböcker», hvarjämte inom kort följande publikationer komma att utlemnas: »Samlaren» VI: 2; »Bref rörande Nya skolans historia» med anmärkningar utgifna af Gudmund Frunck h. 1, samt »Johannes Messenius samlade Dramer», utgifna af Henrik Schück, h. 1. Till »Samlaren» hafva bidrag lemnats af Öfverbibliotekarien Dr Klemming, Rektor Hernlund, Docenten Schück och Biblioteksamanuenserne Lind och Lewenhaupt.

På inbjudan af det nybildade »Svenska Literatursällskapet i Finland» har sällskapet öfverenskommit med detta om utbyte af publikationer.

Årsafgifter hafva under året erlagts till ett antal af 419. Arbetsutskottet har under året haft 7 sammanträden.

Upsala den 9 maj 1886.

Eugène Lewenhaupt.

Därefter föredrogs följande Revisionsberättelse:

»Undertecknade, som fått i uppdrag att granska Svenska Literatursällskapets räkenskaper under arbetsåret 1885—86, få härmed afgifva följande

Revisions-Berättelse:

Sällskapets inkomster under året 1 Maj 1885—30 April 1886 hafva varit:

Saldo från föregående år	1,213: 97
Afgift af 15 ständiga ledamöter	750: 00
Afgift af en ledamot för 6 år	30: 00
Årsafgift af 399 ledamöter	1,995: 00
Svenska Akademien för 20 exemplar	100: 00
Redovisning från Finland för föreg. år	116: 50
Såldt af lagret	1,244: 50
Räntevinst	38: 69
Debiterade frakter och porton	124: 99
Summa Kronor	5,613: 65

Sällskapets *utgifter* hafva under samma tid varit:

Författarearvoden	855: 00
Boktryckareräkningar	2,455: 25
Bokbindareräkning	14: 75
Frakter och porton m. m.	225: 47
Distributionsarfvoden	122: 82
Hyllor för lagret	22: 00
Annonskostnader	4: 00
Saldo behållning i Upl. Ensk. Bank	925: 00
i Sparbanken	862: 64
kontant i kassan	126: 72
Summa Kronor	5,613: 65

Räkenskaperna utvisa således en behållning af 1,914, 36. Deraf utgöra 800 kronor det sammanlagda beloppet af sexton ständiga ledamöters en gång för alla inbetalda afgifter, som enligt sällskapets beslut särskildt afsats till en fond. Af den återstående behållningen torde omkring hälften åtgå till bestridande af kostnaderna för arbetsårets ännu ej utdelade publikationer.

Från Finland har ännu icke redovisning ingått, hvilket beror på de under vintermånaderna svåra kommunikationerna med detta land.

Som det visat sig för räkenskapernas förande synnerligen opraktiskt, att arbetsåret ej sammanfaller med kalenderåret, få revisorerna föreslå sällskapet att häri vidtaga den ändring, att nu inträdande arbetsår afslutas med den 31 nästk. December, hvarefter sedan arbetsåren räknas efter kalenderår, samt att i sammanhang dermed de ordinarie årssammankomsterna hållas under loppet af Januari i st. f. April månad.

Slutligen få revisorerna tillstyrka, att sällskapet beviljar skattmästaren full ansvarsbefrielse för det tilländalupna arbetsåret.

Upsala den 3 Maj 1886.

P. A. Geijer. *Otto Hoppe.*»

Sedan full och tacksam ansvarsbefrielse blifvit meddelad skattmästaren, beslöts att nu inträdande arbetsår skulle afslutas den 31 December och att för framtiden arbetsåret skulle räknas efter kalenderåret.

Det väckta förslaget om ändring i stadgarne § 3 att årsmöte skall hållas i Januari i st. för i April förklarades hvilande till nästa årsmöte.

Det från föregående årsmöte hvilande förslaget om ändring i § 2 antogs.

Vid den i stadgarne § 4 föreskrifna lottningen afgick Docenten *Noreen* ur arbetsutskottet, hvari han dock ånyo invaldes. Till revisorer för nästkommande arbetsår utsågos Adjunkten *P. A. Geijer* och Docenten *C. Wahlund* med Docenterne *S. Boëthius* och *F. Tamm* till suppleanter.

Vid arbetsutskottets d. 5 Maj hållna sammankomst omvaldes Professor *C. R. Nyblom* till ordförande, Bibl. Amanuensen Grefve *E. Lewenhaupt* till sekreterare och Bibl. Amanuensen Dr *A. Andersson* till skattmästare. Utskottets öfrige medlemmar äro Vice Bibliotekarien *L. Bygdén* och Docenterne *H. Schück* och *A. Noreen.*

E. L.

Bref från Leopold till J. Axelsson Lindblom.

1774—1815.

(Forts. fr. föreg. h.)

Högädle Herr Professor,
Min gunstige Herr Bror.

Jag får nu den äran at gjöra min ödmiuka afskeds-compliment. Om tvenne eller trenne dagar som jag tror vaggar jag på vattnet bort emot Helsingör, betraktande mina öden i en mörk cajuta, och rätt ledsen at lämna mina venner i Sverget.

— — — — — — — — — — — — — — —

Min Bror torde vara så god och säga Herrar vederbörande i nation, när fråga skulle yppas angående min curatel[1]), at Magister Calén[2]) förestår mina vices och at jag lämnat i hans händer de 56 Rd. som fattigcassan hittills haft innestående hos mig. De öfrige åtta lämnade jag innan min afresa till unga Hr Duværus[3]), som derföre får gjöra räkning för Calén. Emedler tid ber jag min Hr Bror vara gunstig och så mycket gjörligit är förbehålla sig mina desseiner och mitt vistande.

Farväl min älskade Gynnare. Tack för all ynnest och godhet. Var försäkrad at jag skall bära öfver hafvet min vördnad och min ärkänsla.

---

1) Leopold var för höstterminen 1781 vald till nationens Andre Curator, Calén till Förste.

2) *Daniel Calén*, f. 1755. St. 1773. Mag. 1779. Kh. i Kettilstad förs. Linköp. st., † 1825.

3) *Jakob Duværus* f. 1746. Docens vid Ups. Univ. 1775. E. o. Phil. Adj. 1779. Bibl. Lidénianus 1780, † d. 7 April 1783.

Näst min vördnad till nådiga Frun, som jag ber min Hr Bror frambära, har jag den äran med all min elaka svenska styl at vara af ganska godt svenskt hjerta.

Min Herr Brors

ödminkaste tjenare

C. G. Leopoldt.

Stockholm
d. 17 Sept. 1781.

* * *

S. T.
Min käraste Bror.

Det är icke försummelse som gjordt at jag ej skrifvit förr än nu. Jag har varit fem veckors dag under resan och således endast på tredje dygnet i Greipsvald. Jag seglade ifrån Stockholm, om jag rätt minnes, den 26 September. Calén kan berätta huru min resa aflupit och med hvad nöije jag flackat öfver Östersjön denna årstid. Det är grufsamt at gifva sig i färd med dagjemnings-stormarna.

En Baronessa Cruse ifrån Stralsund, som någon tid uppehållit sig i Sverget, passerade hem på samma skepp tillika med tvenne döttrar. Dessa personer, som börden uplyft så mycket öfver mig, hade fattigdomen likväl vräkt ner under däck på några säckar ibland tågvärke och tjärtunnor. Den nyttan hade jag af deras sällskap, at jag lärde mig pladdra litet tyska, och som de äfven fullkomligen väl förstode svenskan så voro de mig trenne lefvande Lexica, hvilka jag med beqvämlighet använde under det jag sysselsatte mig at läsa den älskvärde Gellerts[1]) arbeten, om hvilken man vist kan säga såsom om Nestor, at talet flöt ljufligare än honung från hans läppar.

Jag måste betala 2 ducater för ett rum i Cajutan, utom en likaså dryg beskattning för några skedar eländig skeppsmat, som jag måste hålla till godo, sedan hela min matsäck möglat bort under de första dagarna, som vi lågo i skären.

1) *Chr. F. Gellert* [f. 1715, † 1769] den kände fabeldiktaren.

Den 29 October landstego vi hela sällskapet af passagerare vid Rudön[1]), två tyska mil ifrån Wolgast. Jag har alltid läst at insularer äro en smula best-acktiga men jag kan försäkra Herrar philosopher at jag aldrig i min lifstid blifvit emottagen med så mycken godhet och så skön köttsoppa som på denna ö, omkring hvilken Östersjön gapar så hiskeligen. Det är i sanning icke brukligt ibland våra svenska bönder at bjuda fem resande till bords, som komma uthungriga opp utur böljorna, utan at de begära någon mat och utan at de få betala den.

Ifrån Rudön reste vi på slup till Wolgast, hvilket snarare kunde kallas en promenad sjövägen än en resa. Vår lilla spån flöt fram i stilla väder emellan några de vackraste belägenheter i verlden. Ingenting ser så champetert ut som en fläck af den tyska landsbygden. Deras höga gröna tak utan korstenar, deras af ris flätade gärdesgårdar, och en grouppe af träd, som omgifver deras koijor, formera en brytning emot de långsträckta slätterna, som fägnar ögat. En mil från Wolgast passerade vi Penemynde skants. Wolgast, som Horatius skulle hafva kallat det rutiga Wolgast, är en vacker fläck, som naturen kastat fram bakom Gasmuts klippor mitt framför ett inlopp af Östersjön. Det skryter vid strandbrädden med rudera af ett gammalt slott, som gjör god effect. Den stund jag kom, flaggade alla skepp i hamnen. Det var icke för mig, utan för en köpmans dotter i staden, som den dagen stod brud med en skeppare.

Vi skakade härifrån på postvagn öfver tre mils eländig väg till Gripswald, som är en temmeligen vacker stad, ungefärligen så stor som Upsala. Jag gjör ingen beskrifning deröfver. Den som vill veta huru Academin ser ut, huru lång kyrkan är, när Orgelvärket bygdes etc. kan skicka Busser[2]) hit ut. Det skall jag endast nämna at de svenske hafva god credit härute. Så nykommen jag ock är, så kan jag i hvar bod få taga alt hvad jag behagar

---

1) Ö vid Peene's utlopp.

2) Lektorn i Linköping *Joh. B. Busser* utgaf 1769—73 ett mycket detaljeradt »Utkast till Beskrifning om Upsala». D. 1, 2.

på krita. Jag betjenar mig ock af denna förmån i anseende till den brist här är på smärre mynt. Jag skulle förlora åtta till tio skillingar på hvar ducat, som jag nödsakades växla för at prompt betala alt det småplock jag kan behöfva.

Föreläsningarna hållas här på tyska, och de publiqva endast onsdagar och lördagar. Den, som har lust at lära, har här vackra tillfällen. Det är sant här finnes icke, som jag tror, någon Ihre eller någon Melanderhjelm; men här finnes i det ställe ett temmeligt antal af det slags småsnälla folket, som är gjordt för at informera studenter. Man läser här äfven Historia Litteraria. Det är Prof. Dähnerts[1]) sak. Var god och säg Brodren Duværus at han har en stark rival i Tyskland, och at jag ville kunna skicka honom en liten profbit af hans prælectioner. Jag har hört honom tvenne gånger och jag må bekänna at det är något skönt. Han har mycken vältalighet, mycken insigt och jag har aldrig hört någon gammal Professor radotera så litet på en hel timme som han. Han talte i dag om Machiavellis arbete. Han sade mig då, det som var nytt åtminstone för mig, at Machiavelli var en stor man, stor philosophe, att hans Princeps långt ifrån at vara någon politisk dogmatik, icke är annat än en skarp satir öfver förstarne af Florens, och at de gjordt sig en nog löijlig möda, som grälat med at refutera. Denna Profess. Dähnert begynte i förgår cursen i sin vettenskap. Det passade mig förträffeligen. Åtta stycken svenskar tillika med mig hafva kommit öfverens at begära et privat Collegium hos honom, hvarest han skall beskrifva *des jezzigen gelehrten Staat von Europa nach den vornehmsten Ländern*, ehuru jag väl tror at det lär blifva oss temmeligen dyrt. Publice läser han *die ältere gelerte geschichte und den ursprung der Wissenschaften.*

Om vi kunde få tyskarne at gå in i vårt förslag så skulle det mycket lätta vår kostnad; men dessa bussar vinlägga sig mer om at känna alla slag af vin än alla slag af Böcker. Jag spisar på

---

1) *Joh. Gabr. Dähnert* [f. 1719 † 1785]. Prof. i Lärdomshistoria samt Bibliotekarie föreläste läseterminen 1781—82 kl. 9—10 det första af de här redan nämnda ämnena, kl. 10—11 det andra, samt gaf Ons- och Lördagar kl. 10—11 anvisning på literatur.

communitetet ibland 30 sådana kämpar, som hvar middag tralla mig öronen fulla. På en källare här i staden, hvarest jag icke varit, hafva de en slags ridderlighet för sig, som består däruti, at de väl hundrade gånger repetera en visa den de kalla *Landsvater*, och vid ett vist ord deruti, ränna de alla, efter hvarannan, en värja, som går omkring laget, igenom sina hattkullar till dess hon blir full af hattar ifrån fästet alt up till spetsen. Det är ett oskyldigt nöije, som de kalla commerce, och hvarmed de recreera sig sedan [de] en hel timme om dagen snarkat i någon professors collegium.

En enda Professor läser här understundom 4 timmar om dagen; men det är alt privatim. Professor Murbeck[1]) läser Achenwalls[2]) folkrätt, hvilket jag har lust at höra, när jag får komma litet i ordning.

Jag vet ännu icke förvisso när jag får examen. Jag är så nykommen at jag icke fått tid at anmäla mig ännu. Decanus är dessutom sjuk och för än han blir frisk låter ingenting gjöra sig. Under Professor Murbeck tänker jag disputera, om Gud ger mig hälsa och krafter. Det tycks som man skulle lefva här för godt köp; men alla svenskar säga at det fördömda skilling myntet, som är det minsta man här brukar och ungefär gäller 3 svenska styfver gör vistandet i Gripswald dyrt nog i småningom. På tryck är här ett klingande pris. Man gjör här en anständig uplaga af en disputation för 4 svenska Rd. Tilläfventyrs försöker jag at præsidera en gång innan jag reser härifrån. Det kommer i sig sjelf på ett ut at skämmas i öfre eller nedre cathedern. För at fullkomligen blanda alt tillsammans så skall jag säga i slutet på denna . . . at här är ett vackert bibliotek, hvaruppå jag sett en catalogue i 3 styfva band. Det senare är en fördel, som felas oss i Upsala.

Om jag ur något skäl ångrar at jag lämnat Upsala, så är det för at icke hafva fått disputera under Prof. Lindblom och promo-

1) *Joh. Chr. Murbeck.* Prof. i Filosofi. Föreläste bl. a. »Das Allgemeine-gesellschaftliche Staats- und Völkerrecht» nach Achenwall.

2) *Gottfried Achenwall* [f. 1719 † 1772]. Professor i Göttingen, berömd som statistiker och författare af flera vetenskapliga arbeten såsom »Jus naturæ», hvaraf 7 uppl. utkom 1781 och »Juris gentium Europæi practici primæ lineæ» (1755).

veras af Prof. Melanderhjelm. Det är otroligt hvad denna Professors rykte växer vid hvart steg man gjör utom Sverge. Major e longinquo reverentia. Hvarför får jag då icke tacka honom för den Akademiska hedern? Jag skulle hafva sagt, när jag tilläfventyrs någon gång på min ålderdom kommit at tala med ungdomen om en Newton, en Klingenstjerna, en Melanderhjelm, jag skulle då hafva sagt: Mina herrar, jag har af dessa tre fordom sjelf känt den sistnämde. Han föracktade icke min ungdom. Flere än en gång täcktes han tillåta at jag upvagtade honom. Jag glömmer aldrig huru jag stundom skyndade att infinna mig där han gick fram, för at få betragta honom så mycket jag ville. Mina herrar, det är hans hand som satt lagerkransen på mig; på mig som nu har den äran att tala med eder. Jag ville hafva varit det mera värd än jag då var. Så skulle jag hafva talat och hela församlingen skulle hafva bugat sig för mina grå hår.

Jag ville öfvermåttan gerna sjelf buga mig för Min Brors Fru, Hr Professor Fant[1]), Bibl. Duværus, Herr Adj. Tingstadius[2]) och min gamle Præses Hr Adj. Boëthius[3]), men jag tviflar på at det kan ske för än i vår. Emedlertid sänder jag härmedelst min vördnad, som jag ber min Bror dela emellan dessa personer, men så nämligen at min Bror och dess Fru behåller för sig största delen deraf. Jag har anbefalt curator at gifva lilla Axel en nationell kyss på mina vägnar. Min Bror kysser jag sjelf immerfort i tankarna under det jag har den äran at vara

S. T. Min käraste Brors

ödmiukaste tjenare

Leopoldt.

Gripswald
d[en] 2 November 1781.

* * *

1) *E. M. Fant* [f. 1754 † 1818]. Hist. Prof. 1781. Kh. i Alunda 1788.

2) *Joh. Ad. Tingstadius* [f. 1748 † 1827]. LL. OO. Adj. 1777. Prof. 1789. Biskop i Strängnäs 1803.

3) *Daniel Boëthius* [f. 1751 † 1810]. E. o. Adj. 1779. Prof 1783. Kh. i Danmark 1790.

Gripswald d. 4 Jan. 1782.

Högädle Herr Professor

Min gunstige Herr Bror.

Jag måste söka at upfylla i titelen det som felar i papperet, hvilket icke får vara så ampelt, som det borde vara i en nyårsönskan till min Patron, emedan vi äro tre, som ämna giöra en cour till Sverjet under samma couvert, och hvardera nyårsönskan således icke får väga mera än 1/3-dels lod.

Med Min Brors tillåtelse begynner jag således strax: Jag har den äran önska Min Bror en fröjdefull continuation af detta ingångna år at min Bror tillika med Fru, Hr son, och hela förnäma vårdnaden måtte uti alt sjelfönskelig välmåga framlefva detta och många påföljande, och jag tillägger fram för alt at denna oförlikneliga välmågan icke må kosta min Bror så många skillingar för jemmerliga nyårs önskningar på vers, som mitt temmeligen medelmåttiga tillstånd i år bringat mig at utgifva.

Man har här den olyckan at om nyårsdagen vara belägrad af tiggare, som hos Boktryckaren köpt sig ett litet bevis på tysk vers, om den ömma del de taga i ens pungs välstånd. Men det är intet tiggare endast som bruka detta. Min piga upvagtade mig äfven nyårsmorgon med sin vers. Hon önskar där at *Parkerna måtte väfva min lefnadstråd mycket lång* (ty långt måste allting vara i Tyskland) *och äfven blanda Amor in deruti med många famntag och kyssar* etc. etc. etc. Alla dessa nyårsönskningar äro utsirade med vederbörliga änglar, som blåsa i långa trumpeter illuminerade med mönja och gummigutta: Bror ser at jag lefver just i skötet af de vackra konsterna.

För min egen del önskar jag åtminstone at parkerna måtte väfva min lifstråd så lång at den må räcka till dess jag hinner tillbaka till Sverje, dels emedan jag af alt hjerta längtar at få omfamna min Bror, dels emedan ingenting är sämre hushållat än at dö i Tyskland, hvarest man uppfunnit konsten at lagligen präja sterbhus så oförskämdt at den aldra simplaste begrafning icke kan ske under 80 till 90 Rdrs kostnad.

Min Bror må föreställa sig at här icke är bättre köp för de lefvande än för de döde. En skilling här, (3 svenska styfver) är det samma som en styfver i Sverget. Här är dessutom så stor brist på silfvermynt at jag nyligen nödgas låta inlösa en växel på 66 Rdr svensk och 32 sk. med idel guldpengar, hvaraf jag efter hand måste förlora, när jag åter växlar, 3 svenska daler på hvar ducat. Det enda som gjör vårt vistande här något drägligt, är at maten kostar oss så litet. Vi betala derföre vid pass 15 svenska plåtar om året; deremot kostar kammare och varma utom tvätt, omkring 70 plåtar: det är pris curant.

Nu vill jag säga at det förtrutit mig litet at Min Bror icke hedrat mig med det ringaste af sina nyheter. Huru kan Bror låta mig lefva på det sättet som en hedning härute, utesluten ifrån Vittra-mannar samfund? Jag menar likväl at jag skrifvit min Bror ett vältaligt bref till sedan jag kom hit, som jag förestält mig at åtminstone få se tryckt i Giörwells tidningar[1]. Alfvarsamt sagt, jag är helt inquiet at få veta huru Min Bror, Dess lilla Fru och son befinna sig och jag besvär Min Bror at fägna mig med en liten underrättelse derom.

Så när hade jag glömt berätta Min Bror at jag redan värkligen är Candidat och förmodeligen Magister innan min Bror får detta bref. Jag tog min examen 8 dagar för Jul inför Amplissima Facultas Philosophica i Gripswald, som helt auguste hade församlat sig omkring ett stort Rådstufvu-bord garnerat med äfven så många vinglas som ledamöter, och en dråpelig fond af confect, hvaraf min Bror kan dömma at man här blandar utile dulci. Jag kan intet säga at man examinerade flott. Säg Adjuncten Boëthius at jag ånyo responderat för hans disputation[2]) och at den ventilerades i hela facultetens närvaro emellan Professor Murbeck och mig, hvilket utgjorde min examen i Philosophia morali. Professorn opponerade str[än]geligen: han approberar den på långt när icke. Han har

1) Gjörwell brukade ofta i Nya Lärda Tidn., Stockholms Lärda Tidningar m. fl. införa bref från i utlandet vistande landsmän.

2) Leopold hade d. 18 Juni 1778 i Upsala under Boëthii præsidium disputerat pro ex. »De origine idearum moralium».

sedermera lämnat mig en af sina disputationer i samma ämne, som Hr Adjuncten skall i sin tour blifva dommare öfver. Så snart jag nu hinner at låta trycka min Disputation, så har jag absolverat hela coursen.

Oagtadt alt detta är jag ännu nog osäker om när jag kan vara hemma. Det tillfälle jag här har at studera philosophien och lärdomshistorien får jag aldrig på något annat ställe. Jag speculerar dessutom på at med tiden begifva mig litet längre ut. Mitt myckna stilla sittande gjör at jag behöfver en liten motion: Derföre har jag gjordt partie med en Magister Falk[1]) och ett par andra svenskar om en liten promenad, som vi i sommar vill Gud tänka företaga oss till fots igenom Berlin till Leipsig, Halle etc. etc. Om intet något oförmodeligt hinder kommer emellan så är detta en afgjord sak; men intet är ändå mera afgjordt än den vördnad och vänskap, hvarmed jag har den äran at vara min H. Brors

ödmiukaste t:°
Leopoldt.

P. S. Historiarum Profess. Möller[2]) härstädes, som visar mig mycken höflighet, vill associera mig vid utarbetandet af ett tyskt och svenskt lexicon[3]). Han bjuder mig 1 ½ Rdr arket. Ännu har jag ej resolverat något derom.

* * *

1) *Jonas Falk*, Smål.. promov. i Greifswald d. 21 Dec. 1781.

2) *Joh Georg Petter Möller* [f. 1729 † 1802] har inlagt stora förtjänster om svenska literaturen så väl genom sitt lexikon och sina öfversättningar, som genom sitt flitiga medarbetarskap i den i Greifswald utgifna Neue kritische Nachrichten »in denen unter Anderem Deutschland zuerst mit dem Gange der schwedischen Litteratur bekannt gemacht wurde».

3) Teutsch-Schwedisches und S.—T. Wörterbuch [Greifswald I, 1782. II, 1785. III, 1790]. I förordet till Del I säger förf.: »Särdeles har jag den vittre Hr Mag. Leopoldt ifrån Upsala i anseende til åtskilliga philosophiska och til de wackra Vetenskaperna hörande ord och talesätt, jämte andra honom för tryckningen förelästa ställen af mitt arbete, ogement mycket at tacka». Enligt samma företal har den ofvannämnde Mag. *Jonas Falk* haft »öfverseende af handskriften innan den lemnades till tryck, och första correcturen af hvart ark». Äfven i forordet til D. II uttalar förf. sitt tack till »Kongl. Bibl. Hr Mag. Leopold»,

Högädle Herr Professor
Min Gunstige Herr Bror.

— —

Min Bror ser af innelagde lapp huru långt jag hunnit på den Academiska trappan. Jag har som andra begynt at arbeta för kryddboden. Det är emedlertid pro sparta Docendi, som jag speciminerat[1]). Få se huru snart jag kan få fullmagt ifrån Rom, hvarest man tror at Cancellarien ännu vistas[2]). Emedlertid är jag nu i verket Mag. Legens (som det här kallas) i Historia Literaria. Det ankommer på mig sjelf at slå an till föreläsningar när jag behagar. Facultetens veniam har jag redan bekommit.

Pro Gradu speciminerade jag under Herr Prof. Muhrbecks Præsid. d. 16 Martii och promoverades samma dag i Cathedern[3]). Jag hade kommit fram långt förut, men min Præses hade haft den olyckan at stampa så hurtigt under det han i godt lag sungit *Gustafs skål* at fotsenan sprungit, hvilket flere månader hållit honom innestängd. Ämnet var det samma, som M. H. Bror föreslog mig i Upsala *De Origine juste Introductæ Proprietatis.* Jag tänker ännu som då at den oförliknelige Akenvall har orätt då han påstår emot Locken at en enda menniska kunde i statu Nat. orig. utan orättvisa occupera halfva delen af jordklotet om hon endast hade nog facultatem phys. dertill. Man håller Prof. Murbeck för en af Tysklands ypperligare Philosopher. Det är vist at hans föreläsningar

hvilken »har, så sjuklig han ock var, likväl visat mig den vänskapen och gjort sin Nation den tjensten, at til större delen genomse handskriften». En ny upplaga utkom 1801.

1) »Schediasma causas exhibens cur tot veterum scripta perierint quod — — — pro sparta docendi publicæ censuræ submittit Carol. Gust. Leopoldt Phil. Mag. [Car. G. Ljungberg Smol. resp.] d. VII Junii MDCCLXXXII».

2) Furst Fred. Wilh. v. Hessenstein.

3) Promotions-programmet, författadt af Prof. i Oriental. språk G. W. Overkamp hade till titel: »De sacri codicis distinctione qua genus humanum in Judæos et Græcos, in Græcos et Barbaros dividitur, ad loca nonnulla Nov. Foed. illustranda».

Disp. utgör 23 sidor i 4:to.

bestå i helt annat än at criticera en definition, commentera öfver några triviala satser etc. Han approberar icke min mening i det omtalta ämnet: men han säger at han skulle gjöra det, om han trodde på sensus moralis och om han icke vore öfvertygad derom at jus naturæ, som bör läggas till grund för borgerlig lagstiftning, bör, då frågan är om rättigheter, så mycket möjeligit är hänföra alt till de utvärtes, hvilka determinerar efter ett vist ögonskenligt factum utan afseende på hvad en oviss invärtes känsla föreskrifver. Man har recenserat min disputation i *Critische Nachrichten*[1]). Recensenten har sagt sant i alt utom i det loford han behagat gifva Auctor.

Academien i Gripswald har ett litet Bibliotek om vid pass 25,000 vol. utan Amanuens eller vice Bibliothecarie. Jag har sökt at blifva antagen dervid. Prof. Muhrbeck har föredragit detta för concilium. Det har icke blifvit afslagit i synnerhet som jag vill tjena utan lön. På ordentlig stat bestås icke mera än en Bibliothecarie ensam. Prof. Dähnert min annars synnerlige Patron, som icke vill stöta en gammal Magister Warenkrause, hvilken länge förgäfves sökt det samma, ursäktar sig med denna författning; men har likväl lämnat mig fri tillgång till Bibliothequet med löfte om at gifva mig bevis såsom om jag värkeligen varit tjenstgörande, när jag reser härifrån. Det samma har äfven Concilium lofvat mig. Jag ville likväl gerna vara ordinarius. Man har tillförene haft en vice Bibliothecarius här och änskönt lönen nu mera icke står at få, så kunde sjelfva namnet, som min Hr Bror lätt finner, vara mig

1) Denna »recension» består i följande korta anmälan: »Den 16 Mars vertheidigte unter Hr. Pr. Muhrbecks Præs. Hr. C. G. Leopoldt aus Ostgothland seine Gradualdisp. — — — mit vieler Geschicklichkeit. Der Hr. V. erklärt sich darin für das angebohrne oder innerliche Recht, nach Lockes Anleitung, und bestreitet die Meinung derjenigen, welche die Besitznehmung als der allgemeinen sichern Grund des Eigenthumsrechts ansehen. Er zeigt, dass die Menschen im natürlichen Zustande auch unrechtmässig occupiren können, und das diese Meinung die Sicherheit des Eigenthums keinesweges aufhebe» [Neueste Critische Nachrichten VIII: 14 (1782) utgifven i Greifswald af prof. Möller]. I samma tidskrifts VIII: 25 (1782) nämnes att Leopolds andra den 12 Juni ventilerade afhandling »von vieler Belesenheit und Geschichlichkeit zeugt».

gagneligit. Ifall min Herr Bror kan värka något ifrån ett så aflägse håll, så var gunstig och använd sig till sin eleves fördel.

Min Bror finner af alt detta at jag icke slagit Lidénska Bibliothequet ur tankarne[1]. Det är sant at jag på några månader, uptagen af så många olika gjöromål som här förefallit, icke kunnat hinna blifva annat än en nog måttlig Docens i en så outöslig vettenskap, men mina år, min lust för detta yrke, och den inskränkta lefnad min svaga hälsa nödgar mig at föra, bringa mig at tro at jag med tiden icke skulle blifva otjenlig för ett sådant ställe. Man skrifver mig till ifrån Linköping at Brodren Duværus återtagit sin ansökning[2]. En Mag. Trozelius[3]) berättar mig sjelf at hans venner arbeta för honom till Lidénska Biblioth. Jag känner icke det minsta af alla dessa omständigheter; men jag väntar at Min Bror vill hafva den godheten at underrätta mig derom, och jag skall vara nöjd med utgången ehuru dan den blir, ganska öfvertygad at Försynen äfven täckes nedlåta sig till desse småsaker, och at om hon låter oss hungra så är det derföre at det icke är oss nyttigt at äta. Jag skall anse mig nog lycklig om jag kan bibehålla hela min lefnad igenom min Brors vänskap, och deras som likna honom, och i synnerhet om jag kan förtjena den samma.

Det hastar icke med den lilla summan, hvarmed jag haft den äran at kunna tjena Min Bror: Jag skulle äfven aldrig villa höra nämnas det ordet interressen af Min Bror, om jag icke nödgades anse den yttersta noggranhet i sådana mål för en af mina första skyldigheter. Vill min Bror skicka mig detta lilla i en svensk sedel, så är jag nöjd dermed. Skulle Min Bror åter vara det ringaste generad deraf, så var försäkrad at det är hundrade gånger för litet för at betala mig den förtret jag skulle hafva deraf.

---

1) Genom gåfvobref af d. 1 Nov. 1779 skänkte J. H. Lidén sitt stora bibliotek till Östgöta nation i Upsala, men öfverflyttade genom brefvet af d. 1 Mars 1787 denna gåfva på Upsala Universitet.

2) Duværus, som d. 17 Febr. 1780 af Östgöta nation blifvit vald till Lidensk Bibliotekarie, fick först d. 6 Dec. kunglig fullmakt på sysslan.

3) *Nils Trozelius*, f. 1753. Mag. i Lund 1775. Docent i Greifswald 1779. Blef vid återkomsten till Sverige 1783 Bibliotekarie i Linköping. † 1792 som Domkyrkosyssloman därstädes.

Hr. Pontin[1]) och Hr. Grönberg[2]) äro nu värkeligen i Gripswald. Den sednare bor i samma hus som jag och ämnar här antaga Doctorsgraden. Den förra blir väl magister tror jag om han läser braf öfver. Jag skall tjena honom i alt hvad jag förmår och jag kan värkeligen gjöra det i vissa småsaker. Till äfventyrs gjöra vi tre en liten tour åt Berlin i dessa dagar. Längre kommer jag väl icke för denna gången.

Jag har sedt den Medaille som Östg. Nation låtit slå öfver Hr. Professor Lidén[3]). Han har skickat den i bref till Hr Prof. Möllers unge son, och jag har det brefvet i afskrift, som han derjemte skrifvit till Fadren, hvilket tilläfventyrs är ibland det sista han dicterar. Jag har i detta bevis af Nationens ärkänsla lätt igenkändt vår Inspectors[4]) smak och tänkesätt och jag är glad at äfven hafva fått bidraga dertill: Menniskors högacktning och ärkänsla, som hans insigter och frikostighet förtjena, äro utan tvifvel den enda timmeliga belöning han ännu kan åtniuta. Herrarna hafva skattat mig långt under min respect för vår Plinius. Min Bror vet at den yngre Plinius likasom Prof. Lidén skänkte ett Biblioteque till sina Landsmän med en fond till lön för en ordentelig lärare. Det är en paralelle hvaraf man kunnat betjena sig vid inscriptionen, om icke den simplicitet, som är första regeln för ett sådant minnesmärke, nästan förböde alla sådana små artigheter.

Om Min H. Brors och dess värda Frus hälsa så förbättrat sig, som jag önskat det under min Frånvarelse, så blir min Bror och lilla Axel icke de enda personer af samma namn, som jag vid min återkomst väntar mig at få omfamna. Den lilla personen begynner väl at jollra vid detta laget. Ibland namn på saker som

1) *Petrus David Pontin.* Ö. G. [f. 1761 † 1825]. Stud. i Ups 1779. Disp. i Aug. 1782 och promoverades till Ph. Mag. d. 3 Sept. s. å.

2) *Lars Tim. Grönberg* [f. 1761 † 1790]. St. i Upsala 1777, i Greifswald 1782, då han disp. »de Horto Gryphico» med Weigel som præses. Med. Dr. i Jena 1783. Tit. Asessor 1789.

3) Denna visar på ena sidan Lidéns bröstbild med omskrift: »Joh. Henr. Lidén Professor» och har på den andra denna inskrift: »Populari Munifico natio O. Gothica Upsaliæ MDCCLXXXI».

4) Lindblom var nationens inspektor.

min Bror gjör sig omsorg at bibringa honom så glöm intet mitt, jag ber, på det at den menniskan icke en gång må förefalla honom främmande, uppå hvars tillgifvenhet han är född med de största pretentioner.

Snart i sex månader har jag medicinerat under Hr. Archiater Westphals[1]) ordres här i Gripswald. Jag var ännu så krank när jag disputerade pro gradu at jag nödgades medicinera i Cathedern. Hvar fjerdedels timma måste jag taga in 10 droppar af ett slags Opiat, som skall vara af Zimmermans uppfinning. Sedan har jag blifvit något bättre. Hr. Archiater Westphal tager min sjukdom för ett slags magkramp, som han vill kurera med droppar och decocter. Hr. LifMedicus och Assessor Hedin[2]), som några dagar var här i staden och som då bodde hos mig, påstår at det är maskar. Han anser den beständiga sugning hvaraf jag plågas, såsom et ofelaktigt bevis derpå. Jag sjelf tror at jag har rätt och slätt en svag mage, som i småningom upphör at gjöra sin tjenst. Emedlertid förmådde jag de begge Doctorerna at consultera med hvarannan. Slutet blef at jag skulle upphöra med medicamenter och dricka Engelsk Porter. Curen synes mig icke pinsam. Emedlertid har jag på Assess. Hedins ytterliga tillstyrkan begynt at dricka bittervatten. Jag tillstår at jag deraf finner mig bättre än af något annat. Det är således som brunsgäst som jag nu har den äran at skrifva Min H. Bror till. Jag önskar at jag må komma tillbaka till Sverget medan jag ännu har litet hälsa och litet penningar, för at der få öfverlämna min bräckliga varelse åt Hr. Adjuncten Doctor Akrell[3]), hos hvilken jag hoppas Min Bror vill hafva den godheten at recommendera mig.

I fall Lidénska Bibliotheket skulle blifva ledigt, tänker Min Bror at jag kunde söka på det specimen jag redan aflagt, eller skall jag nödvändigt resa till Upsala för at speciminera å nyo innan jag kan anses såsom competent? Jag frågar så, emedan jag

1) Med. Prof. *Andreas Westphal.*

2) *Sven Anders Hedin*, f. 1750 † 1821.

3) *Joh. G. Acrel* [f. 1741 † 1801] 1738 Med. Prof. i Upsala.

i sednare fallet nödgas skynda med hemresan kanhända till min mindre fördel. Annars blir jag väl ännu något längre i Tyskland, för språkets skull för det lugn jag lefver i, för de tillgångar till underrättelser som jag här har, och för dem jag hoppas at kunna få.

Hälsa ibland Östgöthar i synnerhet Brodren Duværus den Gudsmannen, och min Egen vän Calén om han ännu är qvar i Upsala. Och för at gjöra dem begge sednare denna hälsning angenämare än alla andra möjeliga hälsningar, så var god, Min Bror, och anhåll å mina vägnar hos sin charmanta Fru, at hon vid tillfälle täckes frambära dem med ett af de nådiga ögonkast som à la rigueur tillhöra Min Bror ensam. Jag frambärdar med vördnad.

S. T. Min gunstige Herr Brors
ödmiukaste tjenare
C. G. Leopoldt.

Gripswald
d. 22 Juni 1782.

* * *

S. T.
Min vördaste Bror.

Jag kan då, efter min Brors bref med säkerhet d. 31 Sept. gratulera min Bror till en ny arfvinge? Det som något litet förbittrar nöjet för mig, är den frucktan hvaruti jag lefver i anseende till min Brors sjukliga Fru; Jag hoppas Min Bror vill hafva den godheten at så snart som det är möjligt betaga mig den samma, på det jag utan oro må äga det nöijet at öfverväga Min Brors lycka. Det är mycket jag tillstår det, at redan hafva præsiderat elfva gånger; men det tolfte af Min Brors academiska arbeten är utan dispnt det vackraste. Måtte detta sidsta skaffa min Bror så mycket nöje, som jag är säker at min Bror har heder af de föregående. Förlåt min antithese i faveur af min välmening. Jag känner at den smakar litet fade; men jag hinner icke skrifva om mitt bref för ett illa tournerat uttryck.

Jag är nu för tiden sjuk som jag plägar vara, men på ett långt farligare sätt än till förene. Jag arbetar med rena lungsoten, som

jag ådragit mig af förkylning under de kalla bad jag nyttjat i sommar. Min mage har blifvit bättre; men jag lärer derföre icke lefva längre. Det står nu at försöka om jag kan släpa mig fram ett år eller något. Jag finner ock at jag är rätt umbärlig i verlden, och jag vänjer mig i småningom at tillbaka umbära den. När man icke kan lefva längre, så är det det bästa man kan gjöra at dö med grace. Emedlertid ville jag gerna förut se mina venner i Sverge, och om jag lefver till nästa vår så vågar jag mig på resan. Tjugo år mera eller mindre är utan tvifvel något, så länge man ännu är frisk, men det är rätt litet när man är sjuk och oduglig och det är ännu mindre sedan man en gång afsomnat.

Juringius[1]) har skrifvit mig till at han begärt cessio bonorum. Jag har hos honom något penningar till godo, som jag i detta tillstånd mera än förr behöfver, då jag tillika med hoppet om en längre framtid, förlorar i småningom förmågan at kunna arbeta för det närvarande. Jag gjör nu för tiden intet annat än hosta, jag kan knapt andas och läser alldeles intet. Det är för alltid slut der med. Lidénska Bibliothequet tänker jag icke mera på. Jag räknar på at tilbringa nästa sommar hos min syster på Finspång, ty till hösten ämnar jag, vill Gud, gjöra mig resefärdig. Jag beklagar mig icke: Jag föreställer mig at jag lefvat 70 år i stället för 25, och jag finner mig rätt rask för at vara så gammal. Sjukdomen och den långsamt frätande plågan är det odrägligaste. Men jag skall försöka at gjöra mig den så lätt som det är möjeligt. Det är mig också något svårt at skiljas vid mina venner, som jag älskat kanhända med altför mycken liflighet; men jag tänker at sedan jag afsomnat så blir det blott ett ögonblick innan jag åter råkar dem. Hade jag kunnat dö med den öfvertygelsen at jag varit *nyttig* i verlden, så hade det utan tvifvel varit en stor tröst för mig; men jag är altför ung dertill, och jag skall bjuda till at under den lilla tid Gud behagar unna mig öfrig, gjöra så mycket godt som jag förmår.

---

1) *Zacharius Z. Juringius* [f. 1741 † 1817] Mag. 1767. Stads-Comm. i Norrköping 1774. Kh. i Horn 1783.

Jag kommer tillbaka till Juringius. Han är skyldig mig 2438 D. och han gjör nu concourse. Jag har på hans begäran skickat honom fullmagt at öfverlämna till någon hederlig man, som kan bevaka min fordran. Han har lofvat at hålla mig skadeslös. Var så hederlig min Bror och skrif honom till, och förmana honom dertill, men så likväl, at han icke märker min anstalt. I de ömmande omständigheter, hvaruti jag värkeligen befinner mig, vore det nästan ochristligt at blotta mig på mitt lilla understöd. Jag väntar denna ynnest af min Brors vänskap och af dess menniskokärlek.

Prof. Dähnert skrifver nu till Cancellairen och begär mig till Vice Bibliothecarius. I händelse det misslyckats, hade jag kunnat blifva ordentlig Bibliothecarius Senatorius vid Bibliothequet i Stralsund. Så är saken planerad, under vilkor likväl at jag ville låta betala mig med fullmagten för den möda jag skulle hafva at sätta deras Biblioteque i ordning, som är dyrbart, men obrukligt och vanskött. Jag är icke mera i stånd at gjöra det. Det är med möda jag uthärdar den smärtan jag har af lutningen, under det jag skrifver detta bref. Om Prof. Dähnerts förslag lyckas så är det åtminstone en titel, som man kan sätta i tacksägelsen efter mig. O curas hominum!

Farväl min älskade, min bäste vän. Var så lycklig, som det är möjligt at vara här i verlden, och om jag dör, innan jag får omfamna Min Bror, så kom ihåg at Min Bror förlorat den minst nyttiga men den mäst uppricktiga af sina venner. Anmäl min vördnad för sin Fru. Jag önskar henne af alt hjerta den hälsa, som jag förlorat, och som Hon bättre kan använda än jag, efter hon derigenom kan gjöra min Bror lycklig. — Hälsa mina Gynnare Hr. Prof. Fant, Hr. Prof. Neicter, Hr. Adjuncter Boethius och Tingstadius. Jag skall aldrig förgäta den högacktning och ärkänsla jag är skyldig dem för deras godhet emot mig. — I fall den Högste kallar mig innan jag kommer till Sverget, så skall det finnas i mina gömmor ett papper stält till Min Bror, angående disposition af det lilla jag kan lämna. Jag hoppas min Bror vill hafva den godheten at chargera sig dermed. Gjör mig i det fallet

till viljes och bränn upp de papper olästa, som finnas i min Bireau. — Ännu en gång Farväl Min värdaste Bror. Var försäkrad at jag till min sidsta stund skall högackta Min Brors omsorg för mig och den beständiga godhet Min Bror haft at deltaga i mina öden. Jag hade tänkt at jag skulle få litet mera tid at ärkänna den. Jag skall åtminstone ihågkomma den intill mitt sidsta ögonblick, och utaf alla känslor som i småningom försvagas hos mig, är tacksamheten den enda som jag känner skall följa mig i grafven. Jag är emedlertid efter min vana

Min värdaste Brors

ödmiukaste tienare

Leopoldt.

Stralsund
d. 31 Sept. 1782.

P. S. Jag är nu i Stralsund, en liten affaire, och i synnerhet min Doctors ordonance som har velat låta skaka mig något litet på en af våra tyska postvagnar, hafva fört mig hit. Jag reser i morgon tillbaka. — Pontin har redan disputerat pro gradu[1]). — Han är nu således Magister. — Det har gått — Gud vet hur.

* * *

Högädle och Widtberömde Herr Professor
Min vördade och älskade Bror och Vän.

Jag tackar Min Bror ödmjukeligen för den godheten Min Bror haft at underrätta Min Svåger Srömberger om sin Frus lyckliga nedkomst[2]). Jag har igenom honom haft den glädjen at i min ordning blifva underrättad derom. Han skrifver mig till at Vår Herre på en gång skänkt min Bror en son till, och en frisk Fru. Den som känner mitt hjerta så väl som min Bror kan lätt sluta till den

1) Jmfr sid. 16.

3) Med sonen Göran, »uppkallad» säger Lindblom i sin egenhändiga biografi [Ups. Univ. Bibl. X. 274] »efter min store välgörare och befordrare R. R. Riksmarskalken Grefve Göran Gyllenstjerna».

förnöijelse som en sådan nyhet förorsakat mig. Min Syster har äfven nästan vid samma tid anländt helt hälsosam ifrån Tyskland. Det är en lycka som jag sjelf icke törs lofva mig. Jag drages med mina små missnöijen, mina små bekymmer. Jag är icke nöjd hvarken med min kropp eller mitt sinne; men jag tackar Gud för det goda Han låter mig åtnjuta igenom mina venner, och at han gifvit mig ett hjerta, som då det i småningom dör bort för alla behagliga känslor åtminstone längst behåller vänskapens och tacksamhetens.

Jag önskade kunna undvika at på något sätt tala om mig sjelf; men efter det är min skyldighet at gjöra Min Bror en liten räkning för mitt tillstånd, så vill jag säga som kortast at min bröstsjukdom utan at vara betydeligen förbättrad, likväl icke aldeles har det dödeliga utseende hvarunder den i början förekom mig. Min Doctor Hr. Professor Riedfeld[1]) menar sig icke finna några kännemärken till lungsot hos mig. Jag önskade at det vore så. Jag ville hafva någon tid öfrig för at kunna tillbringa en del deraf i skötet af Min Brors famille och af min egen. Men jag ber Gud i synnerhet derom för at kunna igenom min återkomst lätta min stackars systers bekymmer, som sitter Enka i vidlöftiga omständigheter, hotad at beröfvas all sin lilla förmögenhet och utan at hafva en enda menniska at luta sig till.

Efter at hafva återhämtat mig åtminstone så mycket at jag kan vistas ute som andra menniskor och bestrida små gjöromål, när de intet äro altför utmattande, har jag äfven trädt tillbaka till mina gamla förehafvanden och utsigter. Jag törs således ännu tänka på Lidénska Bibliothequet i den händelse at intet dugligare ämne vore förhanden. Igenom ett bref ifrån Prof. Lidén (som likväl icke är stält till mig) har jag nästan ärhållit löfte derom.

Jag vistas nu i Stralsund, hvarest jag [i] förgårs temmeligen oförmodeligen hedrades med Rådets Fullmagt såsom vice Råds-Bibliothecarius. Lönen är ännu odeterminerad. Någon blir det likväl. Syslan är just inrättad för min skuld. Det är redan 5

---

2) Med. Prof. och Stadsphysicus *Carl Fred. Rehfeld.*

veckor, som jag uppehållit mig här, sysselsatt at sätta detta kostbara och altför vanhäfdade Bibliothek i ordning. Det stiger till femton eller sexton 1000:de volumer, och har hittils varit utan alt slags catalog-värk.

Om jag hinner fullborda detta till sommaren, som jag förmodar, så kommer jag hem omkring Midsommars tiden. Mitt långsamma vistande i främmande land, på en dyr ort, min grad, någon liten bokhandel och min beständiga sjuklighet, som mera än alt annat föröder min lilla förmögenhet, gjöra det nödvändigt för mig at söka någon condition vid hemkomsten, som åtminstone någorlunda kunde lisa mig i mina framdeles utgifter. Härute kan jag icke lefva på den lilla lön man kauhända tillstår mig, och det har icke eller varit min afsigt at låta fästa mig här. Var gunstig, Min Bror, och haf mig i minne ifall någon sådan lägenhet vid Academien skulle yppa sig.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — —

Iuringius har skickat mig ett starkt häfte af sina betracktelser rörande hushållningen och styrelsen i Norrköping[1]). Det är en skrift hvarmed han præluderat för sin inlaga om cess. bon. och hvaruti han med mycken manhaftighet fäcktar för sina förlorade rättigheter. Han är på många ställen nästan för mycket hurtig och jag tycker i allmänhet bättre om hans skäl än hans skämt, men jag älskar hos honom den hederliga dristighet hvarmed han gjör sig sjelf rätt. Det är understundom godt at de få lida litet, som hafva courage at beklaga sig.

S. T. Min gunstige Herr Broders
ödmjukaste tjenare.
Leopoldt.

* * *

1) Angelägenheter för Norrköpings stad, rörande vissa delar af dess Allmänna Styrelse och Hushållsmål. Norrköp. 1782. 4:o 59 s. Den är ställd till »Kyrko-Rådet i S:t Olof eller Stadsförsamlingen» och undertecknad: »Norrköping d. 2 Sept. 1782 Zach. Z. Juringius, comminister vid S:t Olof».

S. T.

Min Värdaste Bror.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — —

När Min Bror gjör mig den äran at skrifva mig till så var så god och säg mig något litet angående sin lilla nykomna son. Om intet mera åtminstone huru han heter et si refert ore patrem. Jag kan intet lida at det skall gifvas en Lindblom, om hvilken jag intet vet det minsta besked.

Min svåger skickar mig ett vidt och bredt inventarium öfver sin Poike. Föga felas tror jag at han icke skickat mig honom i kopparstick. Han påstår at det lilla kräkets hufvud är aldeles bygt efter Lawaters systeme. Min syster är mera modest. Hon skrifver mig till at han liknar sin Far, och ber mig derjemte ursäckta at hennes tyska resa icke blef så stäld at hon kunde besöka mig.

Under det Mina Venner med så mycken framgång täfla om at föröka verlden, arbetar jag med mindre lycka at underhålla min egen krassliga varelse. Rien n'est changé, je suis encor sous le conteau. Jag är ännu oviss om jag intet skrifver detta med döden i bröstet. Jag har consulerat, tid efter annan tre Medici. Två försäkra at min bröstsjukdom icke är annat än starka hypocondriska besvärligheter, som igenom sina spenningar under brösthinnan förorsaka den ångest och den andteppa hvaröfver jag klagar. Den tredje tiger och föreskrifver mig China och selzervatten. Jag har igenom ett långvarit bruk deraf funnit mig åtminstone förbättrad. Min Medicine kostar mig vackert; men hvad skulle jag icke våga för at någorlunda kunna återvinna hälsan och för at ännu en gång få se Min Bror, Min Brors lyckliga Famille, och Min Brors venner, som tillika gjöra mig den äran at vara Mina?

Jag arbetar här på Bibliothequet ifrån kl. 9 om mornarne till 4 efterm. Alting skrider långsammare än jag hade förestält mig. Jag är nu sysselsatt med qvarterne. Folianterna stiga till inemot 3000. Vore jag rätt frisk så vore arbetet angenämt. Jag tänker at jag till Juhl skall få veta hvad jag har i lön. Det behöfves ock. Här kostar så mycket ved, som man i Sverige köper för en plåt, åtminstone 30 D. k.pp:mt, en kammare om året 45 till 50 plåtar (och han är ändå slät) en måltid emellan 3 och 4 D. Jag äter likväl för 30 styfver om dagen, bor för 24 D. i månaden med bädd och uppassning; men ved, Doctor och Medicamenter medtaga desto mera. Om jag intet ser mig kunna hålla mig någorlunda skadeslös vid min nya beställning, så öfverger jag den till midsommaren.

Skulle Min Bror kunna förlåta mig den nödvändighet hvaruti jag befinner mig at upsäga min Bror för hälften af den lilla summa som står oss emellan? Jag ser nog at det icke är något vänstycke, men mina omständigheter hafva tagit den vändning at det emot all min uträkning blir mig nödvändigt. Jag har dessutom at fordra på två händer några 100:de plåtar, men det är mig omöjligt at utprässa dem. Det vore mig okärt at bekymra min Bror, så in på helgdagarne, men tilläfventyrs befinner Min Bror sig i den belägenhet at det icke generar Min Bror. Jag ville för ingen del at min Bror skulle gjöra något som obeqvämade Min Bror.

— —

S. T. Min Värdaste Brors

ödmjukaste tjenare

C. G. Leopoldt.

Stralsund.

d. 10 Dec. 1782.

* * *

Min älskade och bedröfvade Vän.

Jag hade intet afvagtat Min Brors begäran för at upfylla en så oundvikelig skyldighet som den at, efter min ringa förmåga, hedra en Persons minne[1]), hvars dygder och intagande egenskaper förtjenat ännu mera än mina versar, min saknad nemligen och mina tårar. Jag betalde genast denne sidstnämde skuld rundeligen till hennes minne då jag i Lördags inhämtade af Stockholms Påsten (hvilken jag af en händelse fick se hos Audit. Mandorff här i Stralsund) denna sorgliga nyhet; och de, som det ögonblicket voro omkring mig, skulle bättre kunna säga Min Bror om jag har et hjerta at känna Brors olyckor med, än Bror kanhända sjelf kan ärfara det af ett bref, som jag nu skrifver under den stumma ängslan, hvilken såsom Prof. Fant rätt väl säger i sin grafskrift[2]) i småningom åtföljer de häftigare rörelserna.

Det var Nations Grafskrift öfver Min Brors Sal. Fru[3]), som jag vid förenämde tillfälle hade lägenhet at läsa eller snarare at se, ty jag hade hvarken sinneslugn eller tålamod nog at läsa den hel och hållen igenom. Om jag säger Min Bror at jag dervid just sade det samma om vår estimabla Prof. Fant, som han hade haft den godheten at tänka om mig, så tror Min Bror kanhända at min caresserade egenkärlek icke gjör annat än skickar Hr. Prof. Fant en compliment tillbaka för Hans bevågenhet; men min Bror det vore en så illa tournerad compliment at jag oacktadt min enfaldighet intet skulle vara i stånd at komma fram dermed, om icke den ursäcktades af sielfva händelseus sanning.

---

1) Lindbloms fru dog d. 1 Febr.

2) Vid Fru Professorskans Gunla Margreta Lindbloms Graf. Den 9 Februarii 1783. Upsala. 4:o. Äfven tryckta i Stockholms Posten № 36 för den 13 Febr. 1783.

3) Vid Professorskan — — — Lindbloms, född Frondius, Graf. Den 9 Februarii 1783. Af Östgötha Nation.

Tryckta i Stockholms Posten № 40 för den 18 Febr 1783 Den mängd af grafskrifter på vers, som vid detta tillfälle utkommo, gaf upphof till ett i Dagligt Allehanda № 65 f. 20 Mars 1783 infördt tadlande poëm, hvilket åter föranledde ett svar på prosa i St. P. № 79 för d. 7 April.

Jag skref dessa Stancer[1]) som jag här innelyckt sänder Min Bror, i det första svallet af min bedröfvelse, och aldeles utan föresats at skrifva en grafskrift. Om de hafva någon merite är det den at vara äfven så okonstlade, som den Person öfver hvilken de äro författade. Jag tror icke at Min Bror där skall finna ett enda högtrafvande uttryck, et enda ord som smakar af phoebus. Jag har undvikit at inblanda det aldra ringaste didactiska, vid ett tillfälle då philosophien gemenligen antingen uphäfver sig med en fräck stolthet eller kryper i Loci communes. Det har förekommit mig at blotta representationen af denna rörande situation vore philosophisk nog.

Hufvudfelet i denna lilla skrift är det at den kommer 2:ne fulla månader för sent. Jag har skrifvit den i mina tankar på den 1 Februari och den måste läsas under samma datum om den skall vara dräglig. Scenen är vid Min Brors saliga Frus dödssäng.

Jag hade tilläfventyrs icke bordt låta trycka densamma; men jag har frucktadt at Min Bror icke skulle finna mina matta verser värdiga den äran, och jag har ändteligen velat at det skulle existera ett minnesmärcke af min högacktning och ömma tiilgifvenhet för min Brors förlorade Maka. Det är äfven ur det skälet som jag tecknat mitt namn under denna runa, en sak, som jag i min lifstid aldrig tillförene gjordt på eget bevåg.

Jag slutar af Min Brors sidsta bref at Min Bror äfven haft den olyckan at förlora sin yngsta Son. Min Bror säger det intet uttryckeligen; men om så är, så blir det en bedröfvelig correction som M. Bror måste gjöra i den åttonde stancen af min grafskrift, och hvilken jag beklagar med ett, af Min Brors förlust, redan altför såradt hjerta.

Min Bror får här innelyckt hela upplagan af denna skrift på 2 eller 3 exemplar när, hvaraf jag sänder ett till min Svåger på Finspång, som också har den förtjensten at kunna gråta. Tänk intet, Min Vän, at det är för en lumpen besparings skull som jag

---

1) Till Herr Prof. Lindblom vid dess Makas Fru Gunla Marg. Frondius död den 0 Febr. 1783. Stralsund 1783. 8:o. Undertecknadt C. G. Leopoldt.

låtit trycka så få exemplar. Det är derföre at jag skrifvit för få läsare, det vill säga för dem, som känna bitterheten af Min Brors förlust äfven så lifligt som jag, och som i faveur af det förträffeligaste Fruentimmers minne, kunna uthärda at läsa mina slätta verser. Jag räknar deribland Min Brors Herr Svärfar och Fru Svärmor, Fru Professorskan Boberg[1]), Herr Professor Melanderhjelm, Herr Professor Fant[2]) och Mamsell Eberhardt (om hon annars vill emottaga något som kommer ifrån min hand). Och jag ber Min Bror hafva den godheten at hos dessa 6 Personer gjöra min cour med ett exemplar åt hvardera. Som jag intet vet hvilcka af mina Herrar Landsmän nu kunna vara närvarande så kan jag i mitt namn intet upvagta någon af dem med denna skrift. Sex exemplar äro öfrige till Min Brors disposition.

Hvad skall jag nu säga Min Bror angående Min Brors förlust. Dess tillstånd och sorger? Jag skall utan tvifvel intet förolämpa min Brors hjerta med det utslitna *Fit levius patientia etc.* Det är en satir öfver den olycklige, och intet någon tröst, och jag känner med huru mycken rätt Min Bror skulle svara mig

Non ego firmus in hoc; non hæc patientia nostro Ingenio. — —

Jag sörger för min egen del äfven så uprigtigt som Min Bror. Jag kan intet slita ur min själ den tankan at Brors hus hädanefter altid skall blifva för mig en öken, hvarest jag fåfängt skall söka den täcka Värdinna, hos hvilcken Brors venner altid voro välkomna, och som öfvergjöt ens hjerta med alt det angenäma, som fans i hennes väsen. Det är intet poësie i detta, det är sant, men en sanning, som intet låter säga sig utan till känslan och ändå intet utan till en mans känslor, som är äfvenså olycklig och så full af saknad som Brors. Ack min Gud! huru mycket har Bror icke förlorat. Nej Bror kan intet mera få en sådan maka, som på det sättet förljufvar Brors lefnad, och jag vågar säga förbättrar Bror. Bror var altför lycklig: Bror kunde intet vara det längre. — Jag slutar min Bror, jag känner at min blod begynner svalla altför

1) Prof. Anders B—s enka *Catharina Klint.* [† 1808].

1) Dennes ex. af den sällsynta skriften tillhör nu Ups. Univ. Bibl.

häftigt, och at mitt svaga bröst lider dervid. Så klen är jag ännu. Farväl min hederliga och beklagansvärda Vän. Det är omöjligt at Bror i detta ögonblick kan vara olyckligare än jag.

Leopoldt.

Förlåt at jag slutar utan de vanliga complimenter.

Stralsund
d. 25 Mars 1783.

P. S. Jag har förgätit at säga ett ord angående Doctor Muhrbeck. Han lät svara mig at han intet ordinerade frånvarande, at han hade altför mycken respect för Rosens[1]) disciplar och at det utom dess redan vore för sent. Han har beklagligen haft rätt i det sidsta.

* * *

Högädle och Vidtberömde Herr Professor
Min Värdaste Bror och Vän.

Min Brors välbehag öfver min lilla skrift lindrade svedan af det sår som Min Brors förra bref gifvit mig; men mitt hjerta har fått ett nytt igenom underrättelsen om vår förtjenta och acktningsvärda Duværi frånfälle[2]). Vår Nation har i Honom mist en omistelig man, och jag tror när man väger hans meriter på efterverldens vigtskål, så kan man näppeligen visa hans minne för mycken heder.

Jag skall intet gjöra såsom en del friare, hvilcka begynna at insinuera sig hos Enkan igenom många loford öfver dess afledne man Jag tillstår at jag friar till syslan: jag har ifrån längre tid tillbaka, som min Bror vet, något litet räknat uppå at efterträda Duværus; men jag hade intet förmodat och för all del intet önskat at denna i så många hänseenden wärdige Mannens död skulle öpna mig vägen till en sådan befordran. Och om jag vågar den dristigheten at söka et ställe som han beklädt, så är det mindre un-

1) Arkiatern *Rosén v. Rosenstein.*
2) Den 7 April.

der hopp at kunna ärsätta förlusten af en Duværus, än under önskan at efter måttet af mina ringa egenskaper kunna blifva nyttig innom mitt fäderneslånd.

Under helgdagarne, hvilka jag tillbringat ibland mina Venner och Landsmän i Greiffswald, ärhöll jag redan ifrån Herr Secret. Björkegren[1]) i Stockholm underrättelse om detta dödsfall. Han bad mig tillika skicka sig fullmagt at söka i mitt namn. Jag ansåg det som en invite ifrån Ass. Gjörvell eller tilläfventyrs ifrån Herr Pr. Lidén sjelf, och som jag intet förr än i går aftons vid återkomsten till Stralsund hade den äran at inhämta Min Brors bref, så disponerar jag intet mera sjelf öfver en commission, som jag likväl hälst hade önskat at få updraga min Bror. I sig sjelft, torde det också vara likgiltigt ifrån hvilcken hand inlagan kommer, och hufvudsaken består i Min Brors ynnest förord och driftiga bearbetande, hvilcket jag fullkomligen tillförser mig, under löfte om den beständigaste ärkänsla.

Det är min fasta föresats: nihil appetere ob jactationem, men också nihil ob formidinem recusare· Jag tror at jag nu mera någorlunda känner hvad för en man denna omäteliga wettenskap fordrar; men ehuru litet jag inbillar mig at vara en sådan man, så misströstar jag väl intet at med någon nytta för den Academiska ungdomen kunna förestå det Lidènska Bibliothequet. Får jag lifstid nog at arbeta i den plan som som jag här lagt, så hoppas jag at Min Bror och mina öfrige venner icke skola finna någon förmätenhet i det jag här säger.

Rector och Concilium i Greifswald gå med sin föreskrift för mig till Ven. Consistorium i Upsala, åtminstone föreslog och lofvade Prof. Dähnert mig det innan jag reste ifrån Greiffswald. Rådet i Stralsund lärer intet underlåta at igenom Cancellairen R. R. Rudensköld recommendera sin tjenare hos Konungen, kanhända äfven hos Consistorium. Det är möjeligit at alt detta kommer för

1) *Jakob Björkegren* [f. 1752 † 1825]. K. Bibliotekarie, den af sin tids flitigaste skriftställaren, sekreterare i Uppfostrings-sällsk. och Gjörwells biträde i många literära företag.

sent; men jag har ansett för en skyldighet at använda dessa billiga medel till vinnande af ett ändamål som jag söker, och till styrcka för mina venners förord som kunna hafva den godheten at arbeta för mig.

I Herr Prof. Melanderhjelm, Min Brors och Herr Prof. Fants ynnest håller jag dock för at min mästa styrcka ligger, och jag törs lofva mig at Herrarne och Min Bror i synnerhet icke öfvergifva mig vid detta tillfälle. Min Bror känner bättre än jag hvilka förberedelser man å högre ort torde böra iagttaga. Man vill säga at en eller annan redan satt sig i åtanka hos Konungen. Mina gissningar hafva dervid fallit på Mag. Juring eller Mag. Trozelius. De vägar jag skulle kunna gå för at värka på ett så högt ställe äro altför krokuga och långsamma Viste jag någon gen canal till R. R. Scheffer, som jag vet icke är mig onådig, så skulle jag betjena mig deraf. Men jag inser frugtlösheten af ett sådant bemödande hos mig som är så liten och så långt ifrån. Alt detta vill säga at jag efter at hafva iagtagit alt hvad som stått i min förmåga, med fullkomlig öfverlåtenhet antvardar min sak i Min Brors händer, öfvertygad at Min Bror både kan och vill värka på de ställen der det fordras till min fördel, och at Min Brors möda och godhet för mig vid detta tillfälle äfvensom vid så många föregående öfverskrider måttet af min ringa förtjenst, och kanhända al min förmåga at någonsin ärkänna densamma.

Hos Pr. Lidén har jag vederbörligen gjordt mig påmint. Jag recommenderade mig i hans åtanka utan at visa hvarken åtrå eller liknöjdhet; och jag afvacktar för öfrigt med undergifvenhet under Försynen, den utgång som Dess godhet och vishet behagar at förordna.

Var gunstig och anmäla min ödmjuka vördnad för Herr Prof. Frondin, Herr Pr. Melanderhjelm och Hr. Prof. Fant. Kanhända vinner jag snart en önskad lägenhet at personligen frambära densamma.

Herr Observator Nordmark[1]) har alt godt hopp at efterträda Prof. Meijer i Greifswald. Förslaget var redan upsatt när ett bref ifrån Fursten ändrade det samma och nödgade Herrarna at gifva honom ett rum deruppå. Man har mycket frågat mig om han är tyska språket så mägtig at han kunde hålla föreläsningar deruppå. Jag har svarat at hans färdighet i tyskan är åtminstone i proxima possibilitate och at för öfrigt intet språk i verlden, icke ens Chinesiska kan blifva något hinder för en man af hans snille. Jag har den äran at vara med mera vördnad än papperet tillåter mig at uttrycka S. T. Min värdaste Brors

ödmjukaste och förbundste tjenare

Leopoldt.

Stralsund
d. 29 April 1783.

P. S. Glädjas gjör jag (förlåt min germanismus) af alt hjerta öfver Min Brors lilla sons restitution. Jag hade aldeles tagit honom för redan död, så at min Bror intet kunde gjöra mig en angenämare surprise än då Min Bror berättar mig at han lefver och mår väl. Gud bevare honom och hans Bror och låte dessa begge Barnen altid vara ämnen för min Brors framgena tillfredsställelse och tröst.

* * *

S. T.
Min hederlige och af hjertat älskade Vän och Bror.

Förlåt denna familiera titel och denna papperslapp. Jag undviker, med min Brors tillåtelse igenom denna sednare ett halft quintins öfvervigt, som skulle kosta mig så mycket som 3 D. k:mt.

Concilii i Greifswald samfälta recommendation har emot min förmodan uteblifvit men på det at en sådan caprice af ödet eller af några Tyska Professorer icke må lända oskyldigt till min nach-

1) *Zach. Nordmark* [f. 1751 † 1828] Observator i Ups. Pref. i Greifswald 1783 i Upsala 1787.

del, så har jag hållit mig förbunden at medelst de begge bref, jag här bilägger, både underrätta min Bror om rätta orsaken dertill, och lämna ett litet prof af deras tänkesätt för mig, af hvilcka jag har den äran at vara känd.

Hade jag velat emottaga ett recommendationsbref underskrifvit: *Rector och Concilium Acad.* så hade det stått mig till tjenst. Men jag har befarat at en sådan underskrift, som intet brukas utan till underhafvande, skulle kanhända stöta Consist. i Upsala; och Concilium i Greifsw. vill för all del i verlden intet ärkänna Herrarne i Upsala för bättre än de sjelfva. Ett simpelt Test. Ac. har jag, ehuru ampelt det ock må hafva blifvit författat, afslagit, emedan jag, (om jag får säga min mening) varit för högfärdig, både at begära det i Greifswald, och at grunda min ansökning derpå i Upsala. Jag förmodar at Min Bror lätteligen gillar min lilla fåfänga i denna delen. Det skulle hafva, tyckes mig, sedt alt för studentlikt ut.

Ifrån Rådet i Stralsund har ett Recommendationsbref afgått till Cancellairen Gr. Rudenschöld, som i synnerhet innehåller tvenne puncter, om det annars är så författadt som jag begärt. 1:o at H. Ex. täcktes igenom sin föreskrift gjöra mig till det bästa påmint hos Ven. Consist. i Upsala. 2:o at H. Ex. när saken kommer till konungen ville fälla et nådigt ord till min fördel. Man har lofvat mig en copia deraf, som jag ännu icke fått; men jag har hört at det i Syndici Kühl frånvaro blifvit upsat af en gammal minneslös Landt-Råd, som helt säkert icke är ett ibland de mäst persuaderande genier, och det gjör mig icke anledning at vänta mycket deraf.

Emottag min varmaste tacksägelse, Min bäste Bror, för sitt sista bref, Förslaget på det Engelska Medicamentet, som jag låter efterskrifva, och exemplaret af min omtryckta Grafskrift[1]). Men

1) I Stockholms Posten № 66 för d. 21 Martii 1783 står infördt följande »Utdrag af et bref från en utrikes vistande och sjuklig Wän til Herr Professor Lindblom i Upsala, under des allmänt saknade och högaktade frus sista sjukdom.

O min beklagansvärda Wän!
Hwad skrifver du? — din ömma maka — —
Du kanske ren förlorat Den?

sedan Herr Prof. Fants versar stått i Stockholms Posten så hade mina icke bort komma dit. De äro långt mindre poëtiska. Emedlertid sätter jag alt värde på mina Läsares benägna omdöme, och jag är isynnerhet glad at jag derigenom, åtminstone till någon del, kunnat afbörda min pligt emot det aimablaste Fruntimmers minne, som jag någonsin känt, och emot en Vän, lika så sällsynt i s[itt] slag, och emot hvilken mina förbindelser gå öfver mitt hufvud. Den Poëtiska är[an] rör mig föga nu mera, och jag begär af allmenheten i det fallet icke något vidare än Dess indulgence. Jag har dessutom märkt at man i Min Brors belägenhet ofta är nog benägen at tillskrifva en enfaldig Griftruna de ömma rörelser för hvilka man har at tacka sin olycka.

Lidén har jag skrifvit till. Det kommer nu derpå ann hvad den Mannen finner för godt. Jag har emedlertid varit angelägen at ingen fördel måtte uteblifva igenom min försummelse, helt kallsinnig för alla dem som omständigheter beröfva mig, hvilka äro utom min krets att värcka.

Var gunstig Min Bror och anmäla min respect för Herr Professor Fant och det öfriga högtärade Bröderlaget, vid hvilket jag under min Brors Auspicier hade den äran att auscultera under mitt sidsta vistande i Upsala. Inneslut mig äfven i mina Herrar Landsmäns bevågenhet, som jag vid alla tillfällen skall söka at förtjena. Får jag utbedja mig en liten lapp vid tillfälle, så haf den godhet Min vördade Bror och underrätta mig om belägenheten af min sak och hvad jag ungefärligen kan hoppas. Jag önskade i synnerhet

---

Jag hade då en dag igen,
At äfven denna pläga smaka.
På detta slag, som stod tillbaka,
Jag känner at jag lefver än.
Det lif, som skänktes mig, i smärta jag förgråter;
Jag har den usles hjerta fått,
Som frättes upp och föddes åter
Til samma faseliga lott».

hvilka verser antagligen äro äfven de af Leopold, ehuru de här ofvan sid. 26 omnämnda med hans namn undertecknade stå införda i St. P. N:o 84 för d. 12 April 1783.

att veta hvilka som söka jemte mig, och om flera än [en] enda sättes på förslaget.

Min hälsa är nu Gudi lof någorlunda förbättrad; men mitt altför efterhängsna Bibliotheks arbete hindrar mig at sköta den såsom jag kanhända borde. Ifrån kl. 6 om morgonen till skumma aftonen är jag sysselsatt dermed; ty jag vill ändteligen sluta det samma så tidigt at jag ännu medan sommaren varar kan hinna till Sverige; en sådan resa må då ske för längre eller kortare tid.

Fortfar min käraste Broder i sin godhet för mig, och emottag min uprigtiga försäkran om den hjerteliga vördnad och ärkänsla hvarmed jag har den äran at framhärda till mitt yttersta.

S. T. Min käraste Broders
ödmiukaste tjenare
Carl Gust. Leopoldt.

Stralsund
d. . . Maji 1783.

* * *

S. H. T.
Min värdaste Bror.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — —

Hvad Lidénska beställningen[1]) beträffar, har Min Bror utan tvifvel af mina begge föregående bref inhämtat mina tankar. Jag

---

1) Samma dag, som Leopold skref detta bref, »företeddes», som orden lyda i »Protoc. hållit i Consistorio Academico i Upsala den 11 Junii 1783», 2:nne om Bibliothecarie-Syslan wid Lidénska Bibliotheket inkomna ansökningar af Vice Bibliothekarien wid RådsBibliotheket i Stralsund Magister Docens Carl Gustaf Leopoldt och Magister Juring, hvilka remitterades till Inspectoris Nationis Ostrogot. Professoren Lindbloms utlåtande». Detta utlåtande, som är dat. d. 16 Juni 1783, sätter Leopold i första rummet på grund af Donationsbrefvets fordran, »at ingen må föreslås, som icke förut genom något under eget Præsidio utgifwit och förswarat Academiskt prof i LärdomsHistorien wisat sin insigt och skicklighet i samma wetenskap». Dessutom framhålles hans Docentur, tjenstgöring såsom Amanuens vid Akad. Biblioteket i Greifswald samt som v. Bibl. i Stralsund, från hvars magistrat en recomendation blifvit till kansleren inlemnad.

D. 19 Juni beslöt konsistorium att uppskjuta förslagets uppsättande till nästa termin för at Juringius skulle få tillfälle at före d. 5 Okt. aflägga det fordrade specimen.

söker den alfvarligen, och Min Bror vet bäst hvad jag gjordt derföre. Den har kostat mig min hälsa och mine penningar, ty utan speculation derpå hade jag vist icke 9 månaders tid med dryg känning uppehållit mig i det sumpiga Stralsund, som utaf alla orter är den förderfveligaste för ett svagt bröst. Endast för recommendationen skull har jag här lönlös bestridt en sysla, som uptagit nästan hela min tid.

Hvad mitt nuvarande tillstånd beträffar, så är det sådant at jag utan at vara fullkomligt hälsosam dock likväl med temmelig beqvämlighet kan bestrida mina förrättningar. Jag har mycket aftagit; men jag har nu hopp at åter tilltaga igen. Min sjukdom har ännu icke haft sådana tecken hvaraf man kan dömma at bröstet är skadat. Ingen hosta, ingen svett om nätterna, eller kort andedräckt. En svag mage är väl hufvudgrunden till mina plågor.

Jag har nu beslutat at åter försöka den Svenska luften. Vintern öfver vill jag icke ligga i Tyskland. Någon del af sommaren tänker jag at tillbringa hos min syster på Finspong; men huru snart jag reser kan jag icke utsätta.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Lef väl, min älskade vän och lef nöjd så mycket möjligt är. Min Bror har tvenne Barn, som upväxa under min Brors ögon och som kunna bidraga dertill. Det är under den ifrigaste önskan för Min Brors beständiga välgång, och af angenämare upträden för Min Bror än de som nu en tid följdt uppå hvarandra[1]), som jag med den oföränderligaste vördnad framhärdar

Min vördaste Brors

ödmjukaste tjenare

C. G. Leopoldt.

Stralsund
d. 11 Junii 1783.

* * *

1) Hänsyftar väl på de bägge förluster Lindblom under året gjort, i det han d. 1 Febr. förlorade sin hustru och d. 1 Juni sin svärfar.

Stralsund d. 18 Sept. 1783.

Min käraste Bror.

Alla mina desseins hafva blifvit så traverserade at jag icke för än i sednaste laget kunnat hafva den äran at tillställa M. Bror ett exemplar af den fordrade Disputationen. Hade jag befunnit mig fullkomligen väl, sedan jag sidst skref, så hade jag kunnat sända ännu ett litet arbete innehållande historien af de märkvärdigaste hypotheser, hvartill jag gjordt någon liten samling. — Detta som jag nu sänder täckes min Bror icke altför strängt granska. — Det törs jag försäkra Min Bror (jag säger det icke för at berömma mig, utan för at gjöra mig sjelf en rättvisa, som hvar och en bör vara mån om) det törs jag försäkra, säger jag, at denna disputation hvarcken är afskrifven ur böcker (ty ingen mig vetterligen har förut ens vidrört detta ämne,) eller till en enda bokstaf förändrad af någon menniska. Bror har den här sådan, som den i större hast än jag vågar säga flutit ur mitt minne, och Min Bror kan tryggt dömma mig derefter.

Emot min förmodan har jag kommit at dröja öfver tiden här i Tyskland, och förr än jag har min befordran i händerna, kommer jag väl ock intet till Sverige. — Emedlertid beklagar jag mycket at icke hafva kunnat uppfylla mitt löfte till Herr Secretairen Lindblom[1]), som jag haft den äran at råka här i Stralsund, men ifrån hvilcken jag sedan intet bref ärhållit. — Det hade varit mig osägeligen angenämt at få profitera af Herrarnes samfälta sällskap några sommardagar öfver. — Jag hör med ett ömt deltagande i Min Brors saknad at Min Bror ännu gjordt en ny förlust af sin yngste son[2]). Gud bevare den äldre! — Mina Herrar Lands-

1) Lindbloms broder *Gabriel Axel* f. 1750. St. 1768. Kgl. Sekreterare, reste 1774 eller 75 till Wersailles för att i svenska undervisa den som ledamot af Apolloni Sacra kände Genet, då Chef du Bureau des Affaires Etrang, och dennes son. Under sin vistelse där öfversatte han till franska Uno v. Troils Isländska resa samt skref till Gjörwell flera bref, som delvis äro tryckta i »Samlaren 1775» Lärda Tidn. 1780 m. m. På den nämnda öfv. kallar han sig »Interprete-Secretaire du Roi».

2) Denne dog d. 1 Juli.

män hälsas äfven tro-vänligen. — Äfven täckes Min Bror gunstigt förmäla min compliment för Herr Mag. Juring som jag älskar och högacktar alt ifrån min novitie-tid. Han var då, näst Min Bror, den enda, som då tog mitt parti[1]), och min Bror vet at ärkänslan är den af alla sentimens, som sidst slocknar hos mig.

Min sak lämnar jag i Min Brors händer. Gånge som det kan. Jag tror fulleligen at Försynen handlar i sin styrelse till mitt bästa. — Det är nästan med flit som jag denna gången skrifver litet och tort, på det at jag icke med någon slags rethorik måtte öfverrumpla Min Brors billighet till min faveur. — Gud är mitt vittne med hvilken resignation jag nu för tiden anser de ting som i verldene äro. — Min hälsa är god nog, bergfast blir den aldrig mer. -- Emedlertid hjelper jag mig fram dermed. — Farväl min älskade Vän. Var viss at ingen lefver på jordklotet, som mera älskar och vördar min Bror, än

Min käraste Brors

ödmjukaste tjenare

Leopoldt.

* * *

Högädle Herr Professor

Min vördaste och älskade Broder.

Litet tysk kanhända i mina complimenter; men det skadar intet min vänskap. Min ömma vänskap för min käraste Bror hindrar mig intet at förnimma det svalg, som ännu är emellan Högädle Herr Professorn och mig. Och huru är det? skall detta svalg altid gapa lika omätligen som hitintills? Blir jag intet Bibliothecarius Regius och Lidenianus? Det tycktes mig en tid som jag åtminstone hade godt hopp. Saken måste väl vid detta laget vara afgjord i Upsala. Otålig at få veta utgången har jag kommit öfverens med mig sjelf att skrifva min käraste Bror till och quasi

1) Jmfr. Samlaren VI s. 133.

aliud agendo efterfråga detta, likväl utan at det ringaste låta märka min begärelse till denna beställning[1]).

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Angående min hälsa låter ingen ting ännu säga sig med säkerhet. Det ser ut som jag kunde bli frisk och sund igen. Bröstet gjör mig nu mindre bryderi än magen, som igenom den myckna medicine blifvit förskämd. Det skall vara mig högst kärt at förnimma at Min Brors egen hälsa bekräftar sig i önskelig beskaffenhet.

Min gamle Præses hör jag är Professor[2]). Jag önskar honom af hjertat lycka dertill och ber om min respect till honom och mina öfrige Herrar Gynnare. Jag tänkte at komma hem till hösten, men jag har besinnat mig. Jag blir qvar till våren af orsaker, som jag med första skall låta min Bror veta. Denna vintern ämnar jag mästadels använda uppå tyska litteraturen, som synes mig respectable nog. Det är med den ömmaste tillgifvenhet och grundeligaste vördnad, som jag har den äran at vara till mitt yttersta

S. T.

Min värdaste och käraste Broders
ödmjukaste tjenare
Leopoldt.

Stralsund
d. 2 Nov. 1783.

* * *

S. T.

Min bäste Vän och Broder.

Innelyckt i Herr Biörkegrens bref fick jag min Brors. Det fägnar mig osägeligen at Min Bror befinner sig väl. Mycket mindre fägnar det mig at jag blifver Bibl. Lid. Jag vet ännu knapt om

1) Den 9 Okt. 1783 inlemnade Lindblom till konsistoriet ett »memorial», hvari han med omnämnande af at Juringius tagit tillbaka sin ansökan yrkade på Leopolds snara utnämnande, hvarefter konsistoriet d. 18 Okt. uppsatte denne på förslaget.

2) Boëthius hade den 15 Sept. 1783 blifvit utnämd till professor.

jag skall anse det som straff eller nåd af Försynen; men efter Hon återför mig i famnen af mina bästa Vänner och välgjörare, så måtte hon icke ämna at straffa mig. Jag tackar Min Bror på det ömmaste för min Brors utan tvifvel betydliga bidragande härtill, eller kanske rättare: Jag tackar min Bror för hela syslan. Jag känner min Brors förtjenta anseende både i Nation och Consistorio.

Känner Min Bror väl sitt egit hos utlänningen? I Göttingen har man gjordt Min Bror en rättvisa, hvilken fägnat mig både som Landsman och Vän. Jag har altid, oacktadt Min Brors mage, hållit Min Brors hufvud förträffeligt. Det fägnar mig öfver alt uttryck at se Min Bror högacktad i sjelfva Göttingen. Det är som Bror vet altid hundrade mil ifrån hemorten, som förtjenta Mäns ryckte begynner at lyfta vingarne. Med tiden skall man till och med i sjelfva Sverige lära at känna Min Bror.

Jag ville önska at jag i min sak kunde blifva så reelt nyttig, som jag vist vet at Min Bror är och blifver det i sin wettenskap. — Det fägnar mig till en början at min disputation vunnit Min Brors bifall. — Var gunstig och låt mig veta om något Introductions tal skall hållas. Item, om föreläsningarne hållas på Latin eller Svenska.

Angående penningarne har jag till förene skrifvit· Är Bror i det ringaste generad af min fordran, så skicka mig intet men kan Min Bror utan obeqvämlighet för sig hjelpa mig dermed, så tackar jag derföre.

Rummen i Min Brors Pallats[1]) tar jag med största nöje och tacksamhet emot. Tvenne behöfver jag. Betalar derföre hvad Min Bror vanligen får. Angående det öfriga få vi väl rangera oss när jag kommer, hvilcket dock icke lärer ske förr än i vår. Jag vill då lägga min Bror hela min lefnads inrättning före. Skulle någon fördelacktig academisk Condition yppa sig emot den tiden eller hälst tills nästa höst, så hoppas jag at Min Bror tänker på mig.

1) Rummen i våningen två tr. upp i Skytteanum tyckes sålunda redan vid denna tid varit omtyckta student- och docentrum. Lindblom hade med stor kostnad låtit 1782 reparera det mycket förfallna Skytteanum.

Jag har hört at Herr Prof. Fant gjordt ett lyckligt gifte[1]). Frambär till denne högacktningsvärde mannen min uprigtiga lyckönskan. — Min Bror gjör sjelf väl at tänka på ett engagement. Det Bror nämner behagar mig i mera än det afseendet at Min Brors fru bör vara Hofdame för at passa en sådan man[2]). — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hälsa Prof. Boethius och tacka honom för sin Bok, som jag approberar[3]). Bror vet at detta ord betyder hos mig det samma som at admirera. — Prof. Nordmark har varit här, men rest till Berlin. — Jag hinner intet mera för denna gången, ty jag skrifver något sent inpå Påst-timman. Min hälsa är passable. Dragées de la Meque har jag låtit förskrifva till Norrköping hvarest de äro i förväg i fall jag skulle behöfva dem. Men jag törs hoppas at mitt onda icke är af den naturen. Ingen medicus har ännu ansett det således. Archiator Westphal den störste i Pommern och räknad ibland Tysklands förträffeligaste Practici håller min sjukdom för ren hypocondrie. Är det så, så är hypocondrie en besvärlig plåga. Jag hoppas at ingen skall bättre kunna curera mig för den sjukan än min Bror igenom sitt sällskap, och jag skall skynda mig at betjena mig af denna medicine preferablement för alla andra, så snart Konungen endast behagar förse mig med receptet. Framhärdar med ömmaste vördnad

S. T. min käraste Brors och Väns

ödmjukaste tjenare

Leopoldt.

Stralsund
d. 14 Nov. 1783.

* * *

1) Prof. Fant gifte sig 1783 med *Christina Rydberg*, dotter till Bruksinspektoren på Harg Direktör Sven R. Hon dog 1803.

2) *Sophia Ulrica Söderberg*, som d. 27 Maj 1784 blef Lindbloms andra fru, var Kammarfru hos Kronprinsen.

3) Utkast till Föreläsningar i den naturliga sedeläran. Ups. 1782. 8:o.

Min Bäste Vän.

Det var en tid då jag skref min Bror till: *Mon cher Ami (det vill säga: högädle Herr Bibliothecarie)* och min Bror hade finhet nog för at känna huru mycken respect det låg i denna näsvishet. Jag har intet funnit at Min Bror förändrat sina tänkesätt sedan den tiden, derföre kallar jag Min [Bror] ännu på samma sätt, så ofta min ärkänsla vill gifva Min Bror en titel, som är för mer än Professors.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det är en slags lindring för mig under mina melancholiska ögonblick at afvända min upmärksamhet ifrån mitt egit tillstånd derigenom at jag öfverlämnar mig åt deltagandet i mina Venners. Jag minnes ännu den tiden då min Bror, likasom jag nu, bekymrade sig för en framtid, hvilken icke strax i början var likaså lius som den nu är; och det lofvar mig at Min Bror känner hvad mig, i min belägenhet, likar.

Min Bror önskar at jag icke måtte behöfva condition. Jag önskade det samma, men utan at kunna hoppas den lyckan. Vid Lidénska beställningen har jag ju ingen inkomst at räkna uppå? och jag nödgas säga min Bror at jag oaktat all möjlig acktsamhet och hushållning nu äter på sidsta styfvern af mitt arf. När jag med alfvar betragtar detta, så har jag ofta funnit mig frestad at rent af afsäga mig detta förtroende, hvarvid man binder munnen till på oxen, som tröskar.

I fall det skulle intressera min Bror at veta huru jag hushållat med min lilla arfvedel, efter jag säger at den redan begynner tryta, så täckes Min Bror blott kasta ögonen på närlagde sammanvikta blad, men jag utbeder mig at denna specification[1]), så väl som hela denna omständighet blifver oss emellan.

1) Enligt denna »specification» hade Leopolds arf utgjorts af 922 Rdr Spec. eller 16,596 Dal. Kmt. hvilket jämte ränta o. d. uppgick till 19,836. Skulder hade han betalt till ett belopp af 1,900 Dal. Kmt. Hans »equipering af gångkläder — — — som räckt mig snart i 4 års tid — — —» gick till 2,000. Ett års vistande i Upsala och 8 veckor i Stockholm kostade 2,500 Brunnsdrickning 500. »Beständiga sjukdomar och Doctorer – minst 50 Rdr om året» – 1,800. Bokköp 500. Resor, Grad och Disputationer 1,300. »Snart 3 års vistande här innan jag en gång kan komma hem, räknat efter 2,400 Daler om året 7,200». Diverse kläder 1,709. Alla utgifterne gingo till 20,309 Dal. Kmt.

Min Bror lärer deraf finna at jag icke hafver någon oordentlighet at förebrå mig, utan at jag tvärtom på möjligaste bästa sätt hushållat. Hade jag kunnat komma hem som i sommars, så hade jag kunnat bespara mig det, som ett års vistande på en i högsta grad dyr ort kostat mig, men mina beständiga sjukdomar hindrade mig ifrån at efter min uträkning kunna fullborda mitt arbete härstädes.

Det är nästan otroligt hvad allting är dyrt här. Endast tvätt stiger till emellan 2 et 300 Daler K:mt om året. Under 16 sk.: det är $4^1/_2$ Dal. K:mt, äter man icke om dagen. Ett enda rum kostar snart 50 plåtar om året. Ett lass ved 13 à 14 plåtar. Men jag är långt ifrån at hafva förtärt så mycket. Ingen härvarande Svensk har lefvat så knappt som jag; och jag har nödgats gjöra det i anseende till min sjuklighet, som dess utom prässat mig anseenligen.

Af staden har jag hittils haft 170 Rdr Pommersk för min möda i discretion och knappt kan jag vänta mig mera.

Emedlertid har jag iackttagit den försigtigheten at medan jag ännu haft något öfrigt förse mig med linne och gångkläder samt alt annat hvad jag på 2 års tid och mera kan behöfva: så at jag vid min ankomst till Sverige icke har annat at sörga för än brödfödan.

Vore mitt kära Fäderneslaud så beskaffadt at man såsom scribent kunde förtjena något, så tordes jag hoppas at jag åtminstone icke skulle sakna min utkomst. Jag vill försöka vid hemkomst med at utgifva eft slags Utkast till Lärdomshistorien och en afhandling om Tyska litteraturen. Jag har utom dess några öfversättningar i förslag, som torde löna mödan. Tyska lärdomen är i allmenhet alt för litet bekant hos oss.

Frågan blir endast huru jag väl skall kunna skilja mig hädan. Min Bror ser min ungefärliga närvarande ballance af min bifogade Nota. Jag behöfde öfver 100 Rdr spec:r och jag tillstår at jag nu mera icke vet ressource dertill. Personer, som jag tillförene tjenat, draga sig nu undan för mig. Visste Bror, som är så fintlig på ressourcer till välgärningar, ingen möjlighet för mig att negociera en så stor summa, hvilcken jag med Guds hjelp innom året skall

kunna betala, och skulle jag dö dässförinnan, så lämnar jag i böcker och saker tillräckligt värde derför.

Min hederlige Vän, tag detta i öfvervägande. Jag skrifver Min Bror till med den uprigtighet, som jag altid vunnit på at visa min Bror, och med den oblyghet, som mitt eget vittnesbörd om ett ordentligt och beskedligt lefnadssätt ingifver mig.

Jag hoppas åtminstone at detta förtroende icke förringar Min Brors tillgifvenhet för mig, och jag utbeder mig för många orsaker skuld at det blir innom oss.

Innom 2 månader vore jag färdig at resa, och ämnade tillbringa sommaren hos min svåger på Finspång, för at något litet utarbeta mina samlade småsaker.

Det man skrifvit i Göttingen angående Min Bror, hörde jag repeteras af en Secret. Åkerblad[1]), som gick här igenom till Constantinopel såsom lärling i Turkiska språket, men jag har sedermera oacktadt alt bemödande icke kunnat skaffa mig vidare concept derom. Vist är at det var hedersamt, och tyctes angå en af Min Brors utgifne afhandlingar.

Med uprigtigaste vördnad och tillgifvenhet lefver jag beständigt

Min värdaste Brors

ödmjukaste t:e

Leopoldt.

Stralsund
d. 4 Mars 1784.

P. S. Bästa Bror ställ inneligande fort. Det innehåller en Commission angående en teckning af nya Operahuset i Stockholm ifrån Bibl. Reichard i Gotha, utgifvare af en Theatre Calender[2]). — A propos af utlänningar: Jag har råkat i correspondence med Lavater[3]) och jag skrifver honom just med denna post till.

* * *

1) Den bekante egyptologen *Joh. Dav. Å.* som 1783 anställdes vid beskickningen i Konstantinopel.

2) *Henr. Aug. Ottok. R.* utgaf »Theater-Kalender od. Taschenbuch f. d. Schaubühne auf d. Jahre 1775—1800».

3) Den kände schweitziske fysionomisten *Johan Casper L.* f. 1741 † 1801

Bäste Vän och Bror.

Tre eller fyra ord, ty innan tre eller fyra dagar råkas vi om Gud vill. Jag är nu i Norrköping, har varit här sammanräknat något öfver 8 dagar och ämnar med början af nästa vecka begifva mig till Upsala. Jag vet ej rätt vist, hvarest Min Bror ämnar placera mig der, men var gunstig, ehvarest det ock må vara, och låt upköpa ett lass ved, för min räkning, samt bestyr om någon upeldning af mina rum. Näst denna commission, som jag ber Bror ursäkta at jag besvärar Min Bror med, har jag ännu en annan at föredraga, som nästan ligger mig ännu mera om hjertat, och som jag på det högsta recommenderar hos min Bror.

En Mag. Ihlström[1]) Uplandus har följt mig ifrån Tyskland, och Bror ser väl, at jag i anseende till min opasslighet behöft ett sådant både sällskap och biträde. I väntan, eller snarare under föranstaltande af en voiture, har jag kommit at uppehålla mig här i Norrköping något längre än jag tänkt och velat. Först i dag säger mig denne mannen, at han härigenom försummar stipendieupropet i Upsala. NB han har Stipend. Theolog. Jag har skrifvit till Prof. Hydrén och föreburit min sjuklighet såsom den anständigaste ursäckt och supplicerat det Herr Prof. såsom Inspector Stipendii för hans och min skull täcktes förvara honom sina rättigheter och fördelar. Nu recommenderar jag denna sak till min Brors ytterligare gunstiga åtgärd i den förmodan at min Bror så långt möjligit är förekommer at denna mannen icke må blifva lidande uppå sin tillgifvenhet för Brors Vän.

Annars mår jag drägeligen och hoppas och önskar at få höra samma hugneliga tidning ifrån Min käraste Broder. Lidén tyckes vara nöjd med sin Bibliothec. Jag blir det icke för än jag kan komma till Upsala, få se Min Brors nya Fru, dess lilla son, dess vackra hus, och omfamna i min Bror sjelf den första i ordningen af mina venner och välgörare och smaka det på flere års tid af mig saknade nöjet at munteligen kunna försäkra Min Bror om

1) *Joh. I.* [f. 1761 † 1817] Mag. i Greifswald 1784. Kh. i Ekeby.

den uprigtiga vänskap och ärkänsla (ty jag stämmer mina complimenter så lågt för at gjöra dem desto sannare) hvarmed jag lefver och dör

Min Bäste Väns och Brors

ödmjukaste tjenare
och uprigtige vän
Leopoldt.

Norrköping
d. 15 October 1784.

* * *

Min Bästa Bror.

Ändteligen har jag hunnit at tåga fram i allmenheten med mitt långsamma tåg[1]). Jag tar mig den friheten at egna min Bror ett exemplar af min skrift. Det skulle vara mig kärt om den vunne och förtjente Min Brors bifall. Låt mig utan flärd veta M. Brors omdöme. Men helt uprigtigt. Drif äfven Valter Tingstadius at säga ett ord derom, ty den mannen bär jag upp som dommare, så ofta han ids dömma. Men drif honom inn. Jag skulle skicka min Herr Farbror ett exemplar af detta lappri, om det åtminstone ägde det värdet att det kunde ärbjudas andra än dem, som, för vänskapens skull, måste hålla till godo med hvad som hälst.

Jag har icke vågat mig at skicka hans Ex. vår nådiga Cancellair något exempl. directe, men jag har låtit lämna honom ett igenom Secr. von Ehrenheim[2]) min goda vän, under pretext at det vore en slags efterlåtenhet, ifall denna Herre skulle lämnas i fullkomlig okunnighet om saker, som i vitterhet och vettenskaper utkomma vid dess academie. Ännu har jag intet svar haft; men så är ock blott en postdag förbi. I brefvet till Ehrenheim slog

1) »Critiska Anmärkningar vid hjeltedikten: Tåget öfver Bält. Ups. 1785» 8:o.

2) *Fredrik Wilh. von E.* [f. 1753 † 1828] Leopolds vän från hans första Upsalatid, KansliPresident m. m.

jag några starka slag i moll. Jag beskref uprigtigt mitt tillstånd både på utkomstens vägnar, som är jemmerligit, och på hälsans, som är nästan ännu värre. Min ohälsa har nu kommit till den grad at nästan intet hopp om restitution synes vara öfrigt för mig. Det mästa har väl min bekymmersamma belägenhet förorsakat. Af Paykull har jag ej haft någon styfvare undsättning och på hans sedel har jag ej kunnat få låna ett runstycke. Hundrade frugtlösa försök har jag gjordt. Mina elaka omständigheter hafva med ett ord stigit till den grad at jag nödgats sätta ut mitt ur. Bror känner mitt sinnelag och min krampfulla kropp. Bror kan dömma om jag kan må väl. Så mycket mer då jag af brist på tillgångar först nu i dessa dagar kunnat begynna med min brunscur, sedan jag ändtel. hunnit få vatten på credit, och då jag med den hjerteligaste förtrytsamhet nödgas säga min Bror at jag icke vet den ringaste tillgång ens för det interesset, som jag nu vore skyldig at sända.

Under påstående brunscur har jag likväl begynt med inventeringen[1]). Vi hafva hunnit 4 hyllor. Jag tror, när Bror får detta, skall mäst hälften vara absolverat. Prosperin[2]) är högst oförtruten. Han delar all mödan med mig, eller snarare han trugar sig till den största delen deraf. Rector har blott visat sig en gång. De öfrige inventeringar gå sin gång. Den begärde afskriften skall komma; det är Bergdahl, som åtagit sig det besväret. Nicolai[3]) förer oförtrutit protocollet vid Lidénska inventeringen.

Jag skulle skicka den lofvade upsatsen till ett program; men hvartill ett program, som jag icke behöfver? Jag har begärt permission hos Cancellairen tills jag kan subsistera af min sysla[4]).

1) I bref af d. 28 Okt. 1784 [i afskrift i Ups. Univ. Bibl. i vol. U. 100. »Handl. rör. Nya Bibliotheks-Inrättningen uti Upsala», hvarur flera här ofvan meddelade notiser om Lidénska biblioteket äro hemtade] begär Leopold af Lidén tillstånd at till blidare årstid uppskjuta inventeringen.

2) Antagligen *Erik P.* [f. 1739 † 1803] Astron. Prof.

3) Antagligen *Ragvald N.* [f. 1754 † 1798] Mag. 1782 Græc. Ling. Lector i Linköping 1790.

4) Han tillträde sin plats först d. 11 Nov. 1786, då Universitetets rektor prof. C. P. Thunberg utfärdade ett Program, hvari han bl. a. säger om Leo-

Det är mig omöjligt at gjöra annorlunda. Dessutom tänker jag nu mera på dö än lefva; och jag är alldeles oskicklig till alla besvärliga syslor. Min redan förut aftacklade kropp, har så merkeligen aftagit under denna sommarens vidrigheter och min gyllenåder är nu så dagligt efterhängsen, at mina timmar oafbrutit delas emellan kramp, svimningar, sinnesqval, indigestion, kort sagt alla de sympthomer, som bevisa ett i grunden förstört nervsystem. Denna målning är sann. Jag ber Gud at han snart måtte sluta mina olyckliga dagar.

Men likväl skola vi först råkas; åtminstone hoppas jag det ännu. Mettes moi aux genoux devant Madame vôtre Mere. Je me prens la liberté de baiser les deux joues de Madame vôtre Femme, et si elle s'en offense, dites lui que c'est per licentiam poeticam. Pour vous même, vôtre fils, et votre ami Tingstadius je vous embrasse selon les regles. Si notre cher Jennings est là, comme l'on m'a dit, faites de sort qu'il ait part à mes liberalités. Ce jeune homme me parait honête et plein de sens, quoiqu'il soit de qualité. Il ne rongera pas de l'attachement d'un pauvre ètudiant. Enfin pour vous prouver à tous combien je vous veux du bien je finis ma lettre au plutôt et sans compliment, comme il convient à l'amitié, il faut bien que le respect s'y accommode.

d'Upsale ce 9 d'Avril 1785.

Leopold.

---

pold: »Munus igitur hoc illi clementissime demendatum, quod propter adflictam aliquam diu valetudinem, aggredi huc usque ipsi non licuit, solemni jam oratione, veræ Historiæ Literariæ ideam sistenti, more inter nos recepto, die hujus mensis, publice est auspicatum».

Striden mellan Olavus Petri samt Peder Galle och Paulus Heliæ.

Striden mellan Olavus Petri och Peder Galle skildras vanligen på följande sätt. »Vid jultiden 1524 kom Gustaf till Upsala åtföljd af Olavus Petri och flere rikets råd. Han gick där upp i domkapitlet och förklarade sin önskan vara att höra ett samtal emellan Olavus och någon, som försvarade det gamla kyrkoskicket. Efter lång tvekan utsågo kanikerna till katolicismens målsman doktor Peder Galle, scolasticus vid Upsala domkapitel eller, såsom han ock kallade sig, teologie professor därstädes. En ordentlig disputation kom således till stånd annandag jul i konungens samt flere riksråds och domkapitlets närvaro. Diskussionen rörde de viktigaste läror, i hvilka papister och lutheraner skilde sig från hvarandra, och fördes med stor häftighet. Peder Galle beropade sig på kyrkofäderna, och mäster Olof på den Hel. Skrift. När de en stund »häftigt nappats», befalde konungen dem upphöra med tvisten. Väl berättas det, att »Olof mest behöll öfverbanden», men sannolikt är, att ingendera parten kände sig öfvertygad af de skäl, som å ömse sidor förebragtes»[1]. I slutet af 1526 utsände konungen »tio spörjsmål», hvilka skriftligen besvarades af Olavus Petri, som i maj 1527 af trycket utgaf »Swar påå Tolff Spörsmål»; i detta arbete hade han äfven intagit Galles genmäle till de uppstälda frågorna. Vid Västerås riksdag 1527 sammandrabbade de bägge kämparna ånyo. På mötets första dag framstälde konungen sina yrkanden, men då dessa afslagits af landets myndigaste män, afsade han sig kronan. Dagen därpå samlade sig ständerna till ny öfverläggning, och under denna började en disputation mel-

1) Denna framställning är hämtad från Cornelius' Svenska Kyrkans Historia s. 13. (Upsala 1886).

lan Olavus Petri och Peder Galle, hvilken strid fortsattes under mötets tredje dag. Då föllo de motspänstige till föga och afsände en deputation till konungen med anhållan, att han täktes återtaga regeringen. På den fjärde dagen infann sig konungen, hvarvid hans propositioner biföllos.

Den första anmärkning, man kan göra mot denna framställning, är, att någon disputation 1524 aldrig ägt rum. Den yttersta källan till denna uppgift är Tegels historia (1622). Under året 1524 meddelar författaren följande tilldragelse.

Vthi Vpsala hölt Konung Gustaff sin Jule Höghtijdh, och annan Dagh Jwl lät hans Kon. M. Doctor Peder Galle, vppenbarligen disputera emot Mester Oluff Petri om the förnembligeste Articklar vthi then heligha Skrifft, som the Ewangeliske och Påweske icke droge öffuereens, hwilcke wore thesse: Om Menniskiornes Rättfärdigheet, Om hennes frija Wilkor, Om Syndernas Förlåtelse, Om Helghons åkallan och Dyrckan, Om Skeerselden, Om Begängelse effter the Döda, Om Wråmessor, Om goda Gerningar och Förtienist, Om Påwens och Munckars Afflat och Afflats Breeff, Om Sacramenten, Om Menniskiors Stadgar, Om Baan, Om Pelegrims färder til Rom och annorstädes. Thenna Disputation skedde i Capitlet fast häfftigt, vthi Konung Gustaffs egen, så ock næghra aff Rijckzens Rådz närwaru som tå tilstädes wore, Och tå behölt Mester Oluff öffuerhanden, effter han inge probationes och Bewijss gilla eller tillatha wille, vthan the som wore i then heligha Biblische Skrifft grundade. Sedhan bleff bådhe Parterne befalat, at the skulle förbemälte Articklar och andra fleere, som emillan the Ewangeliske och the Påweske stridige wore, i Spörsmåls wijs vpskriffua, och til them vppå wårt Swenska Tungemål skriffteligen swara, och see lata, Hwadh Skääl hwar för sigh hadhe, til at samma Articklar förfächta eller emot säija, hwilcket strax skedde, Och tå bleffue tolff Punchter eller Spörsmål författade, som altså lydandes wore såsom här effter föllier.

Thet Första. Om man må vndfalla helgha manna lärdom, kyrkiones brukningar och sedwenior, the som icke haffua Gudz ord medh sigh.

Andra. Om wår HErre Jesus Christus finnes haffua befalt Prestom Påuom Biscopom etc. næghot wälle eller Herradöme öffuer menniskiona, annat än thet allena, at the skola förkunna Gudz Ord och wilia: Och om næghre andre prester bör at wara än the som thet göra.

Tridie. Om theras lagh, bodh eller stadgar, kunna binda menniskiona til næghon synd, om hon gör ther emoot.

Fierde. Om the haffua macht medh bann, skilia nâghon från Gudh såsom en affhuggen ledamoot aff Gudz försambling, och göra honom til dieffuulens ledhamoot.

Femte. Om thet Herradöme som nu vpkommet är medh Påwan och hans hoop, är moot eller medh Christo.

Siette. Om någhot annat är Gudz tienst, än at man håller hans Bodh, såsom är menniskio funder, the Gudh inthet budhit haffuer.

Siunde. Om Menniskian kan warda saligh för sina förtienst skul, eller aff blotta Gudz nådhe och barmhertigheet.

Ottonde. Om Clöster leffuerne haffuer någhon grund i Scrifftenne.

Nijonde. Om någor menniskia haffuer, eller haffuer hafft macht, annorlunda sticta om Sacramentet i Wijn och Brödh, än Christus sielffuer insatt haffuer.

Tyionde. Om man skal hålla sigh widh någhre vppenbarelser som som säijas skedda wara, andra än the som i then helgha Scrifft beslutna äre.

Elloffte. Hwad skääl finnes i Scrifftenne om skärseeld.

Tolffte. Om man skal wörda dyrka eller tilbidia Helgonen, Och om Helgonen äre wåre förswarare, patroner, midlare eller fördachtingare in för Gudh.

Thesse Spörsmål lätt Konung Gustaff försenda til någhre gode Män, aff hwar Parten här i Rijket, begärandes wetta hwadh grund och skääl hwar för sigh hadhe som sagdt är, vthi then acht at H. K. M. achtadhe medh tijdhen tilhopa kalla flere lärde Män och kyrkiones Prelater öffuer alt Rijket, och latha ther förekomma begge parters skääl och bewissning, och tå taga ther vth hwadh rättast finnas kunde. Och bleffue bådhe Mester Oloff och Doctor Pedher Galle tilsagde, at the skulle innan en föresagd tijdh skriffteligen giffua sine swar vppå samma Spörsmål, hwilket och så skedde, effter som sielffua swaren vthwijse, som aff Trycket här i Stockholm vthgångne äre Anno 1527. vthaff Mester Oloff Petri, som vnder Konung Gustaff först vplade sigh här i Rijket emoot the Påweske, och Religionen reformerede. Men altenstund föreskreffne Spörsmål äre, effter then Stormechtighe Högborne Furstes och Herres Konung Karls then Nijendes (Christelig och Höglofflig i åminnelse) befalning, åter på nytt bleffne tryckte på thet Åhr 1605. medh begges så wäll Doctor Peder Galles som Mester Oloffs åthskillighe swar: Så achter man nw onödigt wara at them här införa eller repetera.

Som man finner, framställer Tegel saken på så sätt, att disputationen hållits 1524 och att konungen med anledning af de därvid behandlade frågorna låtit uppsätta tolf spörjsmål, hvilka af

de båda kämparna skriftligen skulle besvaras; om samma frågor skulle dessutom ett allmänt religionssamtal hållas mellan de bägge partiens främsta män. Det som först väcker vår uppmärksamhet är författarens försök att ställa disputationen under julen 1524 i samband med Olavus Petris i maj 1527 utgifna skrift. Denna var — som strax skall visas — föranledd af ett kungabref i dec. 1526, innehållande de omtalade spörjsmålen, och det synes föga troligt, att konungen skulle hafva låtit två år förgå utan att utfärda sin af disputationen omedelbart föranledda skrifvelse. Emellertid har Tegel här endast kompilerat en föregående författare. I sin 1561 skrifna historia yttrar Peder Swart:

Vti förbemelte herfärd eller Erickzgata lagade Konungen så att han iu wille ware i Vpsale om Jwlen. Item screff Doctor Peder Galle till att han skulle wara förtenckter att giffua sigh vti ett alffwarligit disputadz emoett M. Oleff Petri om the förnemligeste articklar eller locos i scrifftenne, vti hwilke Ewangeliske och Påwidske icke komma öffwerens. Och wore tesse the förnemligeste. Om menniskiornes retferdigheet, Om hennes fria wilkor, Om synderues förlåtilse, Om Helgonens åkallan och dyrckan, Om skerdzeeld, Om begengelse effter the dödha med vigilias, messor &c, Om wrå messor, Om gode gerningar och förtienst, Om Påwe och muncke afflat och afflatz breff, Om Sacramenten, Om menniskiornes stadga, Om ban, Om pilegrimsfärder till Rom och annorwegx &c. Thetta disputadz bleff hollit i Vpsala Capittelhws annen dagh Jwell. The nappades hefftigt, Doch behölt M. Oleff mest öffwerhondenne, effter han inga probationes wille tillåta, vtan the wore aff then Helige Bibleske scrifft.

Såsom häraf framgår, har Tegel rörande själfva disputationen endast afskrifvit Peder Swart samt därutöfver tillagt några från Tolff Spörsmål hämtade uppgifter. Skilnaden mellan de båda kronisterna är endast den, att Swart, hvilken i sina data är ganska onöjaktig, förlägger disputationen till julen 1525, ej 1524. Orsaken, hvarför Tegel ej följde honom i denna punkt, var förmodligen, att han, hvilken hade tillgång till registraturet, fann att konungen väl varit i Upsala jultiden 1524 och 1526, men ej 1525. Då konungen skildrades såsom närvarande, måste således disputationen hafva ägt rum under något af de båda förstnämda åren, men — emedan han troligen tidigare fick kännedom om Gustafs

uppehåll i Upsala 1524 — bestämde han sig tämligen godtyckligt för detta år.

Hade han valt året 1526, hade han kommit sanningen närmare, ty det bref, på hvilket Peder Swart hänsyftar, är utfärdadt den 4 dec. 1526.

[Stockholm] Daghen för Sancti nicolai aptan
Tiil Docthor pæder galle

Vår sunnerlighe gwnst etc Kere doctor per epther nw ær opkommyn som j wel wethe en stor twædrægth om lerdommen Haffwe wj fförscriffuit till lerdemen cringom riket någor spörsmåll om någor stycke ther samma twædræct mest på hengher begærendis teris sententiam ath weta hwadt them syness rettess wara epther scripthena, Hwilka spörsmål wij och så nw senda till edher her inneluct, Bediandis och endeliga wiliandis athj giffwe oss ther scriffligh swar oppå till hwarth och ith epther som j tro ath rettast ær, och thet j bewisa och förswara kwnnen met scriphtene Jn ffór goda mæn Så ath wj samma edher scriptelig swar met teris skæll få innan Jwleapthan nestkommandis, Görendis os ther wtinnan til wilia, Och hoppas oss atj thes plictoghe æren epther j æren en doctor j then helie scripth och haffwe ffór then skwld studeret atj skwle wetha wnderuisa os leckmæn om slicka stycker, the os nyttoghe ære at wete till wår siæl[s] salighet her met etc

---

Thetta ære the x: articlar som skall swaras till

Om man må wndfalla helgamanna lerdom kyrkennes bruckningh och sidwenior the ecke haffwa gudz ord met sigh

Om wår herre ihesus christus finnes haffwa prestomen påwom Biscopom etc nogot welle eller herredöme offuer menniskionor [giffuith] anneth æn thet alena at the skwla förkwnna them gudz ord och wilia, och om några andre prester bör at wara æn the som thet göra

Om teris lagh, bwdh eller stadghar, kwnna binda menniskior till någhon syndh, om hon gör ther emoth

Om the haffwa någhon macth meth bann skilia någon menniskia frå gud saasom ith affhwgget ledemot åff gudz försambling och göra henne diæffwlssens ledemooth

Om thet welle och herredöme som nw opkommit ær medt paawen och hans hoop, ær mædt eller mot Cristo

Om något annet ær gudz tiænst (æn man holler hans bwdh) saa som ær menniskiers fwnnor the gudh inthet bwdit haffuer

Om menniskian kan bliffwa saligh för sin fförtiænste skuld Eller aff blotta gudz naade eller barmhertighet skwldh

Om man skall worda dyrcka eller tillbedia helgonen, och om the helghe mæn ære wår fförswarere, patronor medlere eller fördagtingare In för gwdh

Om man skall holla siigh wedt några oppenbårelsse som seghes skedde wara, andre æn the som j then helie scrifft beslwthnæ ære

Hwadh skæll I scriffthen fynnas om skerdzeldh etc

Thenna fförscriffna x pwncther och Spörssmåll ære scriffne till doctor pædher j wpsala, Begærendes met thet aldra första hans redeliga swar epter scripthenæ Som hans besta och ytherste förstandh tilsiigher etc.

Det är tydligen detta bref jämte Olavus Petris Tolff Spörsmål, som legat till grund för Peder Swarts framställning. Af brefvet synes ganska otvetydigt framgå, att någon annan disputation då ännu ej ägt rum, och detta faktum skall i det följande ytterligare bestyrkas. Men om så är förhållandet, bör den af Peder Swart och hans kompilator skildrade disputationen hafva försiggått annandag jul 1526. Likväl är äfven detta antagande oriktigt. Olavus Petri, hvilkens utsago naturligen ej kan jäfvas, berättar i inledningen till sin i maj 1527 utgifna skrift, Tolff Spörsmål, att han två gånger rest till Upsala samt erbjudit sig att disputera med Galle. Som dennes svar delvis redan voro honom bekanta, vände han sig direkt mot dessa, men Galle förklarade sig hvarken kunna eller vilja inlåta sig i något meningsbyte, i följd hvaraf ingen disputation blef af. Då Olavus Petris ord dessutom bevisa, att någon diskussion dem emellan ej ägt rum före konungens ofvan anförda bref, må de här meddelas.

Epter nw (Christelige läsare) en dråpelig twedregt j lärdomen såå her j Swerige som j annor land upkommen är, Christendomen til en stoor fare, haffuer Högboren förste och herre, her Götzstaff medh gudz nåde Sueriges och götes uthwald koning, vår käre nådige herre, thet swårligha lagdt påå hjertat, och befrågat sich nw medh then ena parten, och nw medh then andra, påå huadh stycke samma twedregt mäst hengde, och wart påå sidsstonne underuijst ath än thå thet wel war j mong stycker, doch wordo hans nåde, 12 besynnerlighen stycke foregiffuin ther samma twedregt en stoor deel påå hengde, huilka hans nåde loot vpscriffua j

spörsmåls wijse, och forsende til några goda men aff huar parten begierendes weta huadh skääl huar for sich hade j then acht (som iach forstoodh) ath hans nåde achtade medh tidhen til hopa kalla flere lärda men och kyrkiones prelater offuer alt rikit, och lata ther forekomma begge partes skääl och beuijsning, och thå tagha ther uth huadh rättast kunde finnas, ath fornemda twedregt motte ther medh affstilt warda. Ibland andra som samma spörsmål sendt worde war iach en (än thå then ringeste) til huilka iach som mich aff lydnone borde, swarade, epter thet forstond som gudh mich giffuit hade, och wart åtspordt aff fornemda wår nådigesta herra, om iach wille wara til swars om samma min swar jn for godha men, om ther nogher annar funnes som ther vdinnen jtt annat sinne och mening hade, huilkit iach och iakade, och foor for then skul jn til Vpsala j twå gongor besynnerliga for then goda mans skul Doctor Pedher Galle then iach fornam til samma spörsmål suarat haffua, och wille medh honom ther om varit til oorda och disputering om samma spörsmål, och om huar annars swar, huar the icke hade dragit ofuer jtt, och fortalde iach ther openbarliga jn for fornemda wår nådigeste herra, en deel aff rikesens rådh och j samma Doct. Pedhers medh andra monga gode mendz närwaro, en stoor deel uthaff the swar som iach til samma spörsmål giffuit hade. Och epter samma Doct. Pedhers swar woro thå endeels påå scriffter uthgiffwen och funnes wara twert emoot min swar, war iach redoboghen ath strida emoot them och nidherslå them om han hade wiliet forswarat them. Men han baar fore noghro saker sådana som the kunde wara ath han thet icke göra kunde eller wille, och brukade ther til wener och böner ath ther inghen mera disputering aff wart j noghen then resen. Doch wart sagdt både parter fore, ath wij wår swar til forscriffna spörsmål, skulle jnnan en forsagdhan tijdh scriffteliga vpgiffua, huilkit och såå nw skeedt är som her epter forteldt finnes. Och epter Doct. Pedhers swar kommo mich först til handa och woro twert emoot min swar, haffuer iach strax widh min scriffteliga swar motat och nidherslagit the skääl han haffuer och sender honom til handa, forbidandes om han kan vprätta them jgen och beståå medh thet sinne som han haffuer, huilkit for then skul skeedt är, ath när noghon samquemd skee kan j riket medh lärda men som achtat är, måå thå til forenne offueruäghin warda begge partanes skääl, och teste snarare besinnas och anammas thet rättast är. Såå och for ty ath doct. Pedhers anhang haffua latit sich lydha ath han haffuer allaredo wunnet segher, och honom weet nw jngen ey eller törr noghot tiltala eller swara, thet doch her skall annerledes befinnas, och hoppes iach till gudh såå fast sanning haffua medh ath fara, ath iach wil them, ey aleenast for doct. Pedher, utan och for huar man erligha och dristeligha bekenna och tilståå. Och äro spörsmålen thesse som her epter fölia.

Därefter följa de redan från Tegel anförda frågorna.

Uppgiften om denna disputation — vare sig man förlägger den till 1524, 1525 eller 1526 — beror således endast på ett missförstånd. Vi kunna därför saklöst utmönstra den ur vår historia — och detta ehuru Olavus Petris och Peder Galles berömda strid nyligen rönt den hedern att på duken afbildas af en bland våra yngre, mera bekanta konstnärer.

Det resultat, till hvilket jag här kommit, bestyrkes ytterligare af åtskilliga mellan konungen och Brask växlade bref. Då dessa dessutom belysa den här afhandlade frågan, torde de förtjäna en kortfattad redogörelse.

Första gången en antydan om någon disputation förekommer i deras — särskildt i kyrkliga frågor — ytterst rikhaltiga brefväxling är i april 1525. I febr. detta år hade Olavus Petri gift sig, och detta djärfva steg hade naturligen hos kyrkans prelater framkallat en häftig ovilja. Redan den 3 mars hade Brask fått underrättelse därom, och i samma månad afsände han beskärmelsebref till Johannes och Olaus Magnus samt till konungen. Men denne var ej svarslös. Han förklarade, att giftermålet skett i hans frånvaro och utan hans vetskap, samt att Olavus erbjudit sig att med Guds lag försvara sin handling »in för rettferdoga domare som besinne kwnne om gudz lag ecke böör gaa för alle menniskers lag». Då konungen betänkte presterskapets osedlighet, föreföll det honom underligt, att Olavus blifvit satt i bann »för ecktenscapit skyld thet gud inthet förbudit haffuer». Dock — tillägger han — »fförmode vj at her bliwer vel med tiiden omhandlat huad lofligit eller olofligith ær ther vj oc nogon rettilsze epter tage maagom her i riikit»[1]). Detta är, såvidt jag funnit, första gången tanken på ett religiöst meningsutbyte framskymtar hos konungen. Det dröjde länge innan omständigheterna bragte detta förslag till mognad.

---

1) Jämf. Skand. Handl. XIV, 38, 51, 58; XVIII 266, 274—276; Registraturet II 85, 274, 276.

Brasks egna agitationer i katolicismens tjänst gåfvo anledningen. I förbittringen öfver dessa föreslog konungen (den 9 nov. 1526), att Brask skulle till Stockholm uppsända »nogre lerde vtaff eders kyrka som med skææl oc scriffthennes beuisning kunne beuisa at her brukes oc prediikes annen lerdom æn thet helge Ewangelium the skole tolsamlig hörde bliffue oc vthan all ogwnst moge framsæte sine positiones oc huar beuises kan ath her predikes nogen ocristelig lerdom oc vid makt hollit bliffuer See vj doch gerne at the ther vdower straffede bliffue som sig ecke kunne ther fore vndlede». (Registr. III 313). I bref till Ture Jönsson (af den 9 dec. 1526) beskärmar biskopen sig öfver konungens förslag, som han anser fullkomligt öfverflödigt: »Ingen æer heller her ther noget twæker om then helge cristelige troo som her i riikit haffuer varit her till hollen e sedhan cristindomen her begyntes at man törffte ther om disputere yttermera æn kyrkennes helge læreíæder i V^c^ aar disputerat haffue». (Registr. III 421). Det samma upprepar han i en skrifvelse, daterad den 27 dec. s. å. Han yttrar då till konungen: »oc som eder nad rörer om disputering med nogra i Stocholm tha sege her alle i thetta clerkerij sig ingen tweken haffua om then helge cristelige troo som her til haffuer varit hollin i cristendomen at the om henne törffue disputere yttermere æn kyrkennes h: lærefæder her till i saa mong c: aar giort haffua» (Registr. III 425). Men Gustafs förslag hade ej varit ett löst tal. Den 4 dec. hade han afskickat det förut (sid. 53) citerade brefvet till Peder Galle, och den 4 jan. 1527 var han redan färdig att bemöta Brasks bref. »Vaar meningh — skrifver han — var aldrigh att vj eller andre her wppe mågom twäkan haffwa om trona ath hon jw viss och san är som Christus oss henne lärth haffwer men ther våre wel om disputerande hwilken henne reeth hadhe och om thet är nagon ny tro som her vppe predicas som edher mening synes vara Therföre tickes oss edher swar inthe göra fvllest tiil thet vj aff edher med redhelighetb begörade Om hwlkith wj til æwinters framdeles veel vilic giffwe edher tiilkenna vår yterligare meningh». (Registr. IV 3). Ej mer än tre dagar därefter lät han en ny skrif-

velse afgå med mera bestämda yrkanden: »begære vj för then skylld at j verduge fader vele ware förtenckte ther vtinnan till at besinne huad stadt belegligesth vara kunne ther till Teslikis huad tiid belempeligest vore till sadan förhandling ther i kunne deele eder gode raadt med oss oc andre som vj ther till kallendis varde, Giffuendis oss thet med thet aldre förste till kenne huar som eder synes liikast vare Tiit wj thaa kwnne förscriffue nogre andre gode men her vtj riikit Huilke vj troo till slikt handell vell förfarne vare, at ransaka hurw all tuist best skickis motte». (Registr. IV 12). Försäkringen om ett dylikt möte upprepades samma dag i en till Sverges menighet utfärdad skrifvelse. (Registr. IV 18).

I ett odateradt bref sökte Brask och Linköpings kapitel att ännu en gång afråda konungen från denna plan. »Saa ær — skrifva de — thet ey j vaara macht ath wij skwlo någon ny disputerningh göra om then deel som en tijd vel med mogna rådhe alles cristenhetens owerusægit, dömth, och fordöffwat ær Vtan wij ære plictoge annama ödmiwkeliga hwad som j thenne meniga concilia beslwtat och obrwtzliga holla, och kan aff saadana disputerningh komma storth obestaandh j rikith». (Registr. IV 400). Den 16 jan. upprepade biskopen ånyo sina skäl: »epter sadane nye Lärä haffuer varit tilförende ransaket i monge consilie oc ther som ocristelig till inthet giord Oc förmoder iak at ingen förstandig man vill geffue sig till yttermere disputering e moot all cristendomens beslutningh Om eder nadis maiestat teckis nogit fram i thenne tilkommende sommer haffue nogit consilium prouinciale innan huilken tiid kyrkennes prelatj oc capitula motte komme till samman för thenne eller andra saker huar eder nade synes sig oc them lægligest vare bör vare epter eder nadis vilie». (Registr. IV 402). Den 22 s. m. skref Brask till Galle: »ad vagam relationem quorundam de uplandia venientium cepimus quosdam ecclesie alumpnos clericos propter resuscitationem heresum alias ex sententia ecclesie sepultarum moliri disputationes de fide ac ecclesie ceremoniis a temporibus apostolorum observatis». På konungens förslag om ett concilium provinciale hade han svarat denne, att det

ej vore att förmoda, det någon lärd man ville disputera om villomeningar, hvilka redan af kyrkan blifvit vederlagda. För den händelse en disputation dock blefve af, sände han honom Johannes Ecks Enchiridion. (Skand. Hand. XVI, 76). Konungens svar på Brasks förra bref lät ej länge vänta på sig. Den 2 febr. upprepade han, »at vj begeret som vj æn nw begære at j oc flere scriptlerde vtaff edert capitel oc flerestædz vdower heele riikit motte tilsammen komme paa nogen beleglig stad oc tiidh ther samme lerdomss ransakning motte företagis Och huar tha beuisis kan at her prediikis nogit kætterij eller brukis nogen ocristelig lerdom see vj tha gernæ at the ther vdower straffade bliffue Som sig ther fore ecke vndlede kwnne». (Registr. IV 42). Den 8 febr. sökte Brask att ännu en sista gång afstyra det farliga företaget (Registr. IV, 406), men synes redan hafva blifvit öfvertygad om fruktlösheten af sina bemödanden, ty tre dagar senare skickade han fyra af konungens »spörjsmål» — hvilka han under tiden måste hafva mottagit — till den utvalde biskopen af Skara. (Skand. Hand. XVI, 82).

Den 23 april hade konungen bestämt sig angående tid och ställe och utfärdade då kallelse till ett menigt herremöte nästkommande pingstdag »i vår stad Söderköping» (Registr. IV 147), men den 10 maj ändrade han mötesplatsen till Västerås och uppsköt dagen till trefaldighetssöndagen. (Registr. IV. 162)[1]. I ett bref till biskopen af Skara, dateradt den 20 maj, omtalar Brask det beramade mötet och däri fäller han ett yttrande, hvilket vid första påseendet kan förefalla såsom en hänsyftning på en föregående disputation. Han yttrar: »scribit etiam dominus rex satisfaciendum

1) Då endast rådet, frälsemännen, köpstadsmännen, bönderna och bärgsmännen undertecknat riksdagsbeslutet, veta vi ej, hvilka af presterskapet varit närvarande. Biskoparna, som utfärdade en särskild skrifvelse, voro Brask, Peder Månsson, Magnus i Skara och Magnus i Strängnäs. Af ett bref (Registr. IV 269) veta vi äfven, att Peder Galle och Henrik Sledorn representerat Upsala kapitel. Bland frälsemännen förekom dessutom kapitlets domprost, Mäster Jöran, en son till Ture Jönsson. Af Swarts framställning framgår slutligen, att äfven Upsala stifts ärkedjäkne, Laurentius Andreæ, varit närvarande. I riksdagskallelsen inbjudas två, tre eller flere de lärdaste af hvarje kapitel.

fore prioribus suis litteris in omnibus ejus articulis de Suderco-pensi dieta datis forte intelligens per hoc *continuandam disputationem prius conceptam* ad quam paucos novimus inclinare propter damp-nationem huiusmodi errorum hactenus in diversis conciliis factam», men tydligen afse de af mig kursiverade orden intet annat än det meningsutbyte, hvilket Olavus Petri förgäfves sökt inleda med Peder Galle. Hela denna brefväxling innehåller för öfrigt intet, som häntyder på en föregående disputation, hvilken — om den värkligen ägt rum — naturligen skulle hafva kommit på tal. Däremot förutsättes den nu föreslagna såsom en farlig och hittills i Sverge oförsökt nyhet.

Vid midsommartiden sammanträdde ständerna i Västerås. Den — så vidt jag vet — enda skildring man äger af mötet utgår i yttersta hand från Peder Swart. Om förhandlingarne under mötets andra dag berättar denne:

Doctar Peder Galle och M: Oluff stege vp och nappades welleliga, Men ther osamde them mest om att Doctor Peder wille haffuadt förhender på latin. Men Mester Oluff wille haffuadt före på Suensko, att alle then menige man skulle förstå huad the sade rett eller orett. The hölle en lång stund, att huad then ene sporde på thz ena målet, suarade then andre på ett annadt måell, till thes menige man begynte ropa och badh them tala Suensko. The höllo vppå medh disceptteringen in moott quellen, så bleff intedt mera handlat then dagen.

Tridie dagen när the komme tilhopa igen togz än tå skarpare på sakenne, at then menige man köpmen och bönder skrijade och ropade på Riddarskapet seiandes etc.

Sedan han därefter skildrat underhandlingarna med konungen, låter han ständerna på den fjärde dagen »bevilja och besluta alla de artiklar här i begynnelsen framsatte voro». Beträffande disputationen hafva likväl Peder Swart och hans eftersägare misstagit sig, ty registraturet, hvars uppgifter ej torde kunna jäfvas, visar tydligt, att detta meningsutbyte skett *efter* och ej *före* beslutens fattande. De religiösa skäl, Olavus Petri kunnat framföra, hafva således ej invärkat på ständernas beslut. Den politiska nödvändigheten, ej den religiösa öfvertygelsen dikterade detta.

Angående den nya tro, hvilken konungen beskyldes för att hafva indragit i landet, yttras bl. a. i riksdagspropositionen:

Væl bekenner h. n. ath han lather predica rena gudz ord och Ewangelium thet vår herre sielff befalt haffuer, och haffuer bwdit samma predicare tijl swars, thet kyrkiones prelater icke haffua veljd her til dags vndergåt[1]) vthan segia ath the vela bliffua wijd theris gambla siduenio e huad hon ær rett eller oreth, emædhan liggia lechmen vnder och förswagas dagliga dags mer oc mer.

Haffuer och h. n. samma predicare en parth her tijl stædies och vela vara til swars om theris lærdom om han ær rett eller oreth och begærar ath thet motte ske j alles eders næruaro ath then parten som rett haffua må wijd magt bliffua och styrkes aff allom och ther med all slige twædreeth affleggias.

Sedan ständerna slutligen tvingats att bifalla konungens yrkanden, afgåfvo de ståndsvis sina svar. Ur dessa anför jag blott det, som närmast vidkommer föreliggande fråga

Rådet och menige adeln yttrade:

Item om thet roop om nya troo, epter h. nåde biudher predijkare till swarss, som henne seijas ath predijka, vilia the som thet seya ecke äffuerwinna Them ther till, ath the fara ville, kan väl åffmerkias ath the som sådant seya haffua ecke rätt, wil for then skull huar och een åff ridderskapit åff stilla thet roop, och vrsaka for:da predijkare Och begåra the, ath reena gudz oordh må bliffua predijkat, alleslädz effter gudz befålning, och ecke owiss iärteken menniskio dict och fabel som her till dags mykit skeedt är, Och blijffue wed goda gambla cristeliga siduenior.

Köpstadsmän och bärgsmän svarade:

Item om the nya trona sæya alle köpstadzmen och bergxmen thet ærande gå offuer theris forstånd men thet ær alles theris begäre ath the motte få vetha för æn the athskilias hwilken parten rett haffuer och hörde gerna ena vppenbårlige disputatie ther om och begære ath thet som rett ær motte allestædis varda predicatt.

Allmogens svar lyder:

Item om thenne nye tro eller lærdom som segis vara opkommen nyliga her j rikit, ær vel santh ath mykit fåfängt rychtes ther om som mwnker och prester haffue oss föregiffuit Doch effter thet öffuergår vårt

1) Man torde observera, att här uttryckligen förnekas, att någon föregående disputation ägt rum.

föge forstånd skywte wij thet in til the godemen som höglærde och j scriffterne wel forfarne ære hwilke som yterligere ther om ransaka kwnne, som ære bisper prelater, ath the vele grannelig öffueruæge huad rett eller oreth våre, begærendis för then skuld höglige åff vår k. n. herre ath h. n. ville latha komma them til hopa som thenne sack mest anrörer j vår nærwarw så ath wij motte bliffua retteligc vnderuiste j thet som rett och cristeligit våre.

Af ofvanstående svar framgår med bestämdhet, att, då ständerna biföllo konungens propositioner, ännu ingen disputation ägt rum, och att Peder Swarts skildring af riksdagshändelserna — åtminstone i denna punkt — beror på en felaktig tradition. Emellertid är det tydligt, att den af konungen påyrkade och af ständerna medgifna disputationen försiggått strax efter dessa svars afgifvande. I en af rådet författad och till Sverges befolkning utfärdad redogörelse för tilldragelserna vid Västerås riksdag yttras följande ord:

Til ath botha then fierde bristen Samtycke wij alle ath hans nade lather beggia partena aff lærarena til hopa komma och disputera j vår næruaro att man motte höra huilken parten rettast hade huilkit och så skede Så effter wij icke annet fornumme antingen aff samme disputacie eller aff theris predican æn att the hade god skæl och icke annad predicade æn gudz ordh etc.

Antingen den mening, hvilken omtalar disputationen såsom redan skedd, något senare infogats, eller den redan från början stått i denna redogörelse, torde det dock få anses säkert, att ett religionssamtal värkligen ägt rum omedelbart efter beslutens affattande, men däraf följer ej, att denna diskussion *blott* förts mellan Olavus Petri och Peder Galle, hvilket man af Peder Swarts i öfrigt bevisligen oriktiga framställning kunde vara böjd att antaga. I riksdagspropositionen yttrar konungen, att *flere* af den nya lärans målsmän kommit tillstädes att försvara sin åsikt, och rådets öppna bref synes äfven afse flere deltagare. Men ehuru det således förefaller troligt, att åtskilliga talare å ömse sidor uppträdt i denna strid, torde det likväl få anses såsom en till visshet gränsande sannolikhet, att de främsta rollerna i detta drama utförts af Olavus Petri och Peder Galle.

Sedan jag nu till dess riktiga proportioner sökt återföra disputationen mellan dessa båda män, återstår att redogöra för den skriftväxling, som uppstod med anledning af de af konungen utfärdade spörjsmålen. Äfven i denna punkt är den gängse framställningen felaktig, och högst egendomligt är, att ingen svensk författare tillgodogjort sig C. T. Engelstofts uppsats, *Paulus Eliæ* (Nyt historisk Tidskrift udg. af den danske historiske Forening II. Kbhn 1848). Man synes ej ens hafva begagnat *Povel Eliesens Danske Skrifter* udg. ved C. E. Secher, Förste Bind. Kbhn 1855.

De arbeten, hvilka röra denna strid, äro följande:

1) *Itt sendebreeff, forscriffuet til erligh, welbördig man her Tyghe Krabbe, ridder.* Denna skrift, författad af den danske karmelitermunken Paulus Heliæ, är endast känd genom Olavus Petris vederläggning.

2) *Swar uppå Itt Ochristelighit Sendebreeff, som en lögnactigh Munck, Hetandes Paulus Helie haffuer vthgåå latit emoot thet helga Euangelium, som nw (aff gudz nådhe) är j liwset kommet.* **Olauus Petri.** *M.D.XXVII. Stocholm.* I slutet af boken angifves tiden närmare till: Vicesimaoctava Martij.

3) *Swar påå Tolff Spörsmål om noghor stycke ther then euangeliske lärdom och the papisters lärdom jcke dragha offuer eens, och drifwes tilbaka the swar som* Doctor Pedher Galle *om samma spörsmål giffuit hafwer.* **Olauus Petri.** *Stocholm. M.DXXVII.* I slutet angifves dagen till: Maij Quarta decima. Arbetets titel lider af ett egendomligt tryckfel, som torde observeras. I st. f. »Tolff» står nämligen »Tiyo», men genom en öfverklistrad lapp sökte man genast rätta detta förbiseende. I denna skrift äro äfven Galles svar till Konungens spörjsmål upptagna. Arbetet citeras här: »Tolff Spörsmål».

4) *Nogre Christelige Suar till the spørsmaal som Koning Gøstaff till Swerigis Rijge lodt wdgaa till sith gantsche Klerckerij, berammede aff* **Broder Paulo Helie,** *thenom till bestandt som bodelige raffue ij thenne tidt oc ere icke en nw falden met then menige Luthers hob. Kiøbmenhaffn. Anno Domini M.DXXVIII.*

Denna skrift, hvilken här citeras »Svar till Konung Gustaf», består af följande delar:

a) Ett Sändebreff till Konung Gustaf, »screffuet ij Kiøbmenhaffn, anno domini M.D.XXVII«. Citeras här som »Sändebrefvet».

b) Konung Gustafs tio spörjsmål.

c) Paulus Heliæs svar på dessa.

d) Tolf spörjsmål af Paulus Heliæ riktade till Konung Gustaf.

e) En efterskrift. Efter denna uppgifves tryckningsdagen: Anno domini M.D.XXVIII—XXVIII die Aprilis.

5) *Itt fögho Sendebreeff Til* **Palum Helie** *aff Carmeliters Orden i Danmark, ther honom geffues swar til thet breff och spörsmål, han för jt åår sidhen förscriffuit hadhe til Högmechtig Första Her Götzstaff Sweriges och Götes etc. Konung, om then föruandling her j riket skeedt är.* **Olauus Petri**. *Stocholm. M.D.XX.VIII.* I slutet uppgifves tryckningsdagen till vicesimaseptima Maij.

De båda första skrifterna erbjuda inga svårigheter. Engelstoft (a. s. 146) antager, att brefvet till Tyghe Krabbe värkligen varit trykt, ehuru det nu förkommit. Han stöder sig därpå, att Paulus Heliæ i sitt Svar till Konung Gustaf (Secher s. 303) omtalar det såsom »en kortt wnderwiisning som ieg haffde *wdgiffuit* om thenne Luthers handell som nw er wdi hender og for øghen». Men under en tid, då pressen ännu låg i sin linda, behöfde ordet »utgifva» ej betyda »af trycket utgifva». Endast en ringa del af denna periods stridsskrifter voro trykta; de flesta spredos i handskrift. Olavus Petris genmäle är riktadt mot det bref, som Paulus Heliæ »haffuer vthgåå latit», och i inledningsorden yttrar han, att »somblighe aff Euangelij motstondare publicera och omkring senda samma breeff her j Swerige». Likväl hade han själf endast en handskrift af detta bref: »än thå then olycka är här emellen kommen, ath thet exemplare eller vthscrifft, som mich til handa kommen är, är aff scriffuaren jcke så troliga scriffuin, som behooff hade giordz, epter dictarens sinne». Att antaga, att Olavus Petri, därest trykta exemplar funnos, hade måst begagna sig af ett skrifvet, är lika orimligt som att förmoda, att han med det skrifna exemplaret endast

afsett en svensk öfversättning af den trykta, danska boken. Skilnaden mellan de båda språken var ej större, än att en dansk bok mycket väl kunde förstås af Sverges innebyggare. Det sändebref, hvarom strax skall talas, var enligt Engelstofts eget medgifvande »neppe den gang trykt», och likväl omtalas det af Olavus Petri såsom »vthgångit».

Det sannolikt under den senare delen af 1526 skrifna brefvet till Tyghe Krabbe, hvilket i handskrift kringspriddes i Sverge, besvarades af Olavus Petri den 28 mars 1527.

Vi kunna nu öfvergå till striden om konungens spörjsmål. I brefvet till Peder Galle (se ofvan s. 53) förklarar konungen, att han »til lerde män cringom riket» försändt sina frågor. Äfven Olavus Petri intygar, att dessa skickats »til någro goda men aff huar parten». och Paulus Heliæ säger dem »nw forføris om alle landt». Slutligen veta vi, att Brask hade dem i sin ägo (se ofvan s. 59). Att de således fått en tämligen allmän spridning, kan anses såsom säkert, ehuru endast trenne svar äro kända.

Beträffande frågornas antal torde man observera, att konungens bref till Galle endast innehåller tio, hvilka — stundom i uttrycken något ändrade — återfinnas i Paulus Heliæs Svar till Konung Gustaf. Flere hafva tydligen från början aldrig framstälts, men Olavus Petris ett halfår därefter utgifna skrift, Tolff Spörsmål, har ytterligare tvänne: om klosterlefverne och om sakramenten. När dessa senare tillagts, är ej fullt säkert; dock måste det hafva skett före den 11 febr 1527, ty då upptagas de i Brasks bref till biskopen af Skara (Skand. Handl. XVI. 83).

Undersöker man nu inledningen till Tolff Spörsmål (se ofvan s. 54—55), skall man finna,

1) att Olavus Petri mottagit spörjsmålen och besvarat dem, innan han rest till Upsala. Om arten af detta svar skall strax talas.

2) att han därefter af konungen åtsports, om »om han wille wara til swars om samma swar jn for godha men», d. v. s. deltaga i en disputation rörande dessa punkter.

3) att han i denna afsikt tvänne gånger förgäfves rest till Upsala. Då konungen omtalas såsom närvarande åtminstone vid ett af dessa tillfällen, bör en af resorna hafva skett mellan 26 dec. 1526 och 9 jan. 1527, under hvilken tid Gustafs upsalavistelse infaller.

4) att han därvid fått kännedom om Peder Galles svar, hvilka »thå endeels påå scriffter uthgiffwen woro». Peder Galle, som af konungen ålagts att hafva sitt genmäle färdigt till julaftonen 1526, hade, som häraf vill synas, värkligen gått i land med denna uppgift. Att Olavus Petri använder ordet »endeels», afser förmodligen, att blott de tio ursprungliga frågorna voro besvarade. De tvänne sista tillades sannolikt vid detta tillfälle.

5) att båda parterna ålagts att »jnnan en forsagdan tijdh scriffteliga vpgiffua» sina svar. Med anledning häraf hade nu Olavus Petri utgifvit Tolff Spörsmål.

Den fråga, vi i anledning af dessa uppgifter kunna göra oss, är: förelåg Olavus Petris svar i tvänne olika redaktioner, af hvilka den äldre nu förkommit? Om så vore, skulle denna äldre redaktion dels blott hafva innehållit svar på de *tio* spörjsmålen, dels saknat all polemik mot Galles genmäle. Af följande skäl anser jag existensen af en dylik redaktion vara ganska sannolik.

I brefvet till Galle yttrar konungen: »... hwilka spörsmål wij och nw senda till edher her inneluct, Bediandis och endeliga wiliandis ath j giffwe oss ther scriffligh swar oppå til hwarth och ith etc.» Det är tydligt, att de öfriga bref, som konungen utsände rörande denna sak, haft samma lydelse som det, hvilket kom Galle till handa, och såsom vi redan sett, var värkligen Galle färdig med ett skriftligt svar till den utsatta tiden. Det torde således få anses ytterst troligt, att äfven Olavus Petri fått befallning att till jultiden inkomma med ett skriftligt svar på de tio frågorna. Af hans egna ord synes det äfven, som om han stält sig detta bud till efterrättelse. Han säger: »ibland andra som samma spörsmål sendt worde var iach en til huilka iach som mich af lydnone borde swarade». Vid ankomsten till Upsala »fortalde iach ther openbarliga jn for fornemda wår nådigeste herra, en deel aff rikesens rådh

och j samma Doct. Pedhers medh andra monga gode mendz närwaro, en stoor deel uthaff the swar som iach til samma spörsmål giffuit hade». Den naturligaste tolkningen af dessa ord synes vara den, att Olavus Petri först afgifvit ett skriftligt svar, hvilket han vid nyssnämda tillfälle delvis uppläste. Tryckfelet på titelbladet i hans arbete förklaras äfven lättast under denna förutsättning. Då han redan om samma frågor författat en skrift benämd Tiyo Spörsmål, kunde ju denna titel af ett misstag lätt upprepas vid det nya arbetets tryckning. Det viktigaste skälet står dock att hämta från Paulus Heliæs Svar till Konung Gustaf. Såsom jag strax skall visa, författades Sändebrefvet omkring maj 1527 och efterskriften i april 1528. I denna efterskrift yttrar författaren: »nar thu fornømmer (fromme læsere) att ij thenne bog icke giffuis swar wdhen till X spørsmaall, oc thu dog seer eller hører at Mester Ollufl Petri aff Stocholm, Gudtz oc Kirckins (thet er menige cristhendoms obenbare fiende) haffuer swaridt till XII spørsmaall, tha schalthu wiide ath ther komme icke fleere for mijne øghen en desse X. Thet nijende hans spørsmaall, om Jesu Christi legomme wdi brødt oc wijn fantz icke wdi the scriffter som megh ere fore komne, ther ieg schulde dog haffue swaridt till, om mijne spørsmaal haffde icke for wæridt rede en hans wore wdgangne». Med dessa ord säger han otvetydigt, att han först omkring april 1528 fått kännedom om Olavus Petris trykta bok, Tolff Spörsmål. Men redan ett år förut, då Sändebrefvet författades, yttrar han sig om Olavus Petris och Peder Galles svar på konungens *tio* frågor. Han säger där: »nar bode Doctor Peter Galle och Mester Olluff Secretarius giffue meg stor orsage wdi theris swar som nw ere vdgangen, att inghen aff thenom haffuer fwndhet paa the rette swar som burde at giffuis wdhi saadan lerdom met ret oc klar besckede, oc helst fordi at then ene icke torde oc then andhen icke wille etc.»[1]).

1) Då Sändebrefvet först *tryktes* i april 1528 tillsammans med Svar till Konung Gustaf, kunde man ju förmoda, att denna passus vid korrekturläsningen blifvit tillagd. Men så är bevisligen ej fallet. Då Olavus Petri författade sitt genmäle till Paulus Heliæs Sändebref, kände han — som sedan skall visas — *blott* detta och ej Svar till Konung Gustaf, eller med andra ord, han hade

Här omtalas således med bestämdhet, att Olavus Petri utgifvit ett svar på konungens tio spörjsmål — flere kände Paulus Heliæ då ej till —, och detta var, såsom af efterskriften framgår, ett annat arbete än den trykta boken, hvilken först ett år därefter kom honom till handa. Hans upplysning, att han äfven tagit kännedom om Peder Galles skrift, är ju i öfverensstämmelse med hvad vi redan veta genom företalet till Olavus Petris Tolff Spörsmål.

Om denna bok, hvars tillvaro jag här sökt göra trolig, varit trykt eller ej, är naturligen omöjligt att afgöra. Sannolikt spreds den — liksom Galles däraf oberoende skrift — blott i manuskript. Ehuru intet dylikt nu finnes i behåll, är det dock sannolikt, att Olavus Petris skrift ej alldeles gått förlorad. Tolff Spörsmål är nämligen uppstäld på följande sätt. Först har Olavus upptagit en af konungens frågor; därefter följer Peder Galles svar på denna, i hvilket ingen hänsyftning förekommer på Olavus Petri; slutligen aftryckes dennes svar. Detta sönderfaller i tvänne bestämdt skilda delar. Först besvarar han konungens fråga utan att därvid taga någon hänsyn till Peder Galle; därefter gör han ett tvärt afbrott och låter den sista delen uteslutande upptagas af en kritik öfver motståndarens yttranden. Då denna andra del af hans svar ej kan hafva förekommit i den äldre redaktionen af hans »Spörsmål», men den första delen däremot förträffligt synes motsvara den föreställning, vi måste göra oss om innehållet i denna skrift, anser jag det ganska troligt, att Olavus Petris äldre, nu förlorade arbete bestått just af denna del. Hans åtgörande vid redaktionen numro två skulle då enligt detta antagande hafva bestått däri, att han bifogat en vederläggning af Galles svar, om hvilka han under sin vistelse i Upsala fått kännedom.

blott det handskrifna Sändebrefvet framför sig. Då i detta genmäle förekommer ett citat, måste detta således hafva stått i den ursprungliga redaktionen af Sändebrefvet. Nu yttrar Olavus Petri: ».... the här j Swerige, the ther for theres vlempe skul ey töras såå rundeliga vthsäya sanheten som them borde. besynnerliga och for ty ath hnarken Doct. Pedher Galle eller iach haffuer funnet påå the rätta swar, som borde giffuas j sådana lärdom; then ene ty han ey toorde, then andre ty han ey wille; men medh tich är thet icke såå etc.»

Innan jag slutar denna del af min framställning, vill jag påpeka en invändning, som måhända kan göras mot de slutsatser, till hvilka jag kommit. Sedan Olavus Petri omtalat sitt försök att komma i diskurs med Peder Galle, yttrar han: »doch wart sagdt både parter fore, ath wij wår swar til forscriffna spörsmål, skulle jnnan en forsagdhan tijdh scriffteliga vpgiffua, huilkit och såå nw skeedt är som her epter forteldt finnes.» Detta kunde tolkas så, som vore deras svar då ännu ej skriftligen affattade. Men detta är troligen ej meningen. Åtminstone hade den ena parten, Peder Galle, enligt hvad Olavus Petri uttryckligen uppgifver, redan afgifvit ett skriftligt svar. Jag förmodar därför, att Olavus Petri härvid tänkt dels på de tvänne nya frågor, som vid detta möte förelades dem — och hvilka sedermera äfven besvarades af Galle —, dels på sitt eget då ännu ej skriftligen formulerade genmäle till dennes svar.

Vi kunna nu öfvergå till den fjärde och femte af de hithörande skrifterna. Därvid är först att märka, att Olavus Petris »Fögho Sendebreeff Til Paulum Helie», är trykt den 27 maj 1528, således ej fullt en månad efter den skrift af Paulus Heliæ, Svar till Konung Gustaf, på hvilken den förmodats utgöra ett genmäle. Då Olavus dessutom säger, att han redan den 10 maj erhållit den skrift, mot hvilken han vänder sig, har man med skäl förundrat sig öfver den tidens snabba postgång mellan Stockholm och Köpenhamn. Emellertid utgör »Itt Fögho Sendebreeff» ej ett genmäle till Paulus Heliæs den 28 april 1528 trykta Svar till Konung Gustaf, utan blott till en del däraf, innehållande Sändebrefvet och Paulus Heliæs tolf spörjsmål till Konung Gustaf. Denna del utgafs i handskrift omkring maj 1527 och blef ungefär ett år därefter känd af Olavus Petri, som då trykte sin vederläggning. I Sändebrefvet hade Paulus Heliæ lofvat att besvara Konung Gustafs frågor, men detta löfte infriade han först den 28 april 1528, då han utgaf Svar till Konung Gustaf, i hvilken skrift han äfven aftrykte sitt året förut författade arbete. Då Olavus Petri den 27 maj 1528 utgaf sin vederläggning af Paulus Heliæs 1527 publice-

rade skrift, kände han ännu ej Svar till Konung Gustaf. Detta sakförhållande har redan påpekats af Engelstoft och efter honom af Bruun (Aarsberetninger I 345—348), men har förbisetts af Reuterdahl, Anjou, Svedelius, m. fl. Hos Reuterdahl, som dock citerar Engelstofts afhandling, förefaller detta misstag oförklarligt.

Bevisen äro lätta att finna. För det första är »Sändebrefvet» dateradt 1527, under det att »Svaret» är af den 28 april 1528. För det andra är Olavus Petris arbete riktadt mot »thet breff och spörsmål, han (Paulus Heliæ) för jt åår sidhen förscriffuit hadhe», och i själfva vederläggningen upprepas, att »samma breeff war för itt åår sidhen vth gångit», hvaraf följer, att Sändebrefvet författats i maj 1527. Denna vederläggning omnämner ej häller med ett enda ord Paulus Heliæs svar på konungens frågor, utan sysselsätter sig först med Paulus Heliæs Sändebref och sedermera med hans till konungen riktade spörjsmål. Sedan Olavus Petri genomgått dessa yttrar han: »och här medh haffuer tu nw (Paule), een korteligh swar til titt breff och spörsmål. När tu låter thet komma j liwsit, som tu vthloffuat haffuer, wil iach och thå, epter som saken kräffuer, mina mening ytterligare foregiffua». På ett annat ställe skrifver han: »tu berömer tich högt, ath *tu wilt* christeligha swara til hans H. spörsmål ..... doch förmodhar iach och wäl, ath han en ringa äro och prijs skall haffua aff thin scriffuelse». Det löfte, på hvilket här anspelas, återfinnes i Sändebrefvet. Sedan Paulus Heliæ klandrat Olavus Petris och Peder Galles svar, förklarar han, att konungen skulle få en bättre uppfattning af saken i »desse forneffnde Suar, ther ieg will lade wdgaa met thet allersnareste».

I detta fall äger således med säkerhet det förhållande rum, hvilket jag förmodat vid Olavus Petris Tolff Spörsmål: att ett senare arbete i sig upptagit en äldre, förut endast i manuskript kringspridd skrift.

Cancelleren Laurentii Andreæ tankar om Presterskapet.

I Handlingar rörande Svenska Kyrkans och Läroverkens Historia, andra häftet, (Örebro 1841) har P. E. Thyselius offentliggjort en uppsats med ofvanstående titel. Såsom inledning har han bifogat följande ord:

Utg. tilltror sig ej bestämdt kunna försäkra, om dessa »tankar» äro utaf den utmärkte öfversättaren af det nya testamentet, Laurentius Andreæ, eller någon senare hand författade, hälst oaktadt noga efterforskande ingen handskrift mer än den, hvarefter den här meddelade afskriften är tagen och som daterar sig ifrån 1750-talet, kunnat finnas.

Omöjligt är ej, att förhållandet kan vara som med det bekanta brefvet ifrån Ärkebiskop Laurentius Petri till Erik XIV, emot hvilkets äkthet utg. i en särskild uppsats i Tidskriften Skandia för 1834 framdragit flera tvifvel, men i alla fall är godt, att dokumentet blir allmännare kändt, då det af någon annan, eller ock af utg. vid annat tillfälle, möjligen kan blifva närmare undersökt.

Äfven Anjou synes ej rätt veta, hvad han skall tro om detta arbete (Kyrkoref. hist. I 130):

»Att den af Dr. Thyselius, dock under tvekan om dess äkthet meddelade lilla uppsatsen: »Cancelleren Laurentii Andreæ tankar om presterskapet», värkligen är af denna man, är osannolikt. Den uttrycker dock fullkomligt hans tänkesätt. Den kan icke vara skrifven, såsom fjärde punkten visar, före 1526, och sjunde punktens uttryckssätt synes vitna för en senare tid än Gustaf I:s» [1]).

Laurentius Andreæs biograf, Th. Strömberg, anser skriften hafva »många inre bevis för att vara af honom själf författad; men

1) I detta fall misstager sig Anjou. Samma tanke finnes — uttrykt med nästan samma ord — i Gustafs bekanta bref till Olavus Petri af den 5 aug. 1541. (Scriptores II, 2, 151).

andra tyda på en senare hand». Likväl torde det vara otvifvelaktigt, att dessa »tankar» äro från 1700-talet. I skriften anföras en mängd bibelspråk. Skulle nu dessa hafva nedskrifvits af Laurentius Andreæ, måste han hafva hämtat dem från 1526 års Testamente eller åtminstone från 1541 års Bibel. Men citaten äro hvarken därifrån eller från 1600-talets bibelupplagor — utan ordagrant ur 1703 års bibel. Skriften är således tillkommen *efter* 1703 Men tiden kan ännu närmare bestämmas. De egentliga »tankarna» äro nämligen intet annat än ett — likaledes ordagrant — utdrag ur Celsius' Konung Gustaf Den Förstes Historia I 193—195 (Stockholm 1746). Det tal, hvilket här lägges i Laur. Andreæs mun, är enligt Celsius' livianska manér delvis hopplockadt ur reformationstidens bref och skrifter, delvis komponeradt på fri hand. Ur detta tal har vår författare gjort ett mindre utdrag, hvilket han försett med bestyrkande citat ur 1703 års bibel. Af inledningsorden är det tydligt, att han ej velat åstadkomma något literärt falsarium, och han är således oskyldig till detta besynnerliga misstag.

Domarreglerna.

Som bekant är man allmänt ense om att tillskrifva Olavus Petri författarskapet af de s. k. domarreglerna. De viktigaste och mest afgörande bevisen härför stå att hämta från själfva stilen. De yttre skälen inskränka sig, såsom Järta (Valda Skrifter II 249) påpekar, till tvänne:

»I Palmsköldska samlingarna (Juridica tom. 2) förekommer en så lydande anteckning: 'Domarereglerna förmenar Jonas Billovius vara sammanskrifna af Olaus Petri Neric., det han säger sig hafva fått underrättelse om af en gammal bok' (Billovius blef 1699 juris adjunkt, därefter akad. sekreterare och slutligen år 1711 phil. mor. professor i Upsala † 1712). — J. G. Hallman i *Ol. och Laur. Petri lefverne*, s. 107, förmäler det vara 'utaf den olyckeliga mag. Martini Helsingi, Konung Erik XIV:s sekreterares, egenhändiga anmärkning igenfunnit, att mäster Olof har sammanskrifvit domarereglerna'».

Af en så tvetydig auktoritet som Hallman kan naturligen ingen slutsats dragas, och anteckningen hos Palmsköld är väl ung och obestämd för att vara bevisande. Lyckligtvis har jag påträffat ett nästan samtidigt vitnesbörd. Det finnes i en Skokloster-handskrift, i Schröders katalog (Skand. Handl. XII) upptagen såsom nr. 227 fol. och beskrifven af Schlyter i Upl. nr. 89 och Chr. L.L. nr. 126. Att handskriften tillhör femtonhundratalet är alldeles visst, ty en af en senare ägare gjord anteckning är från 1608. I denna handskrift finnas domarreglerna upptagna, och efter deras slut upplyses: »Endenn På Domarens rettelse aff mester Olaus Pettrje».

Gustaf Adolfs krigspsalm.

Som bekant har krigspsalmen *Verzage nicht du Häufflein Klein* förvärfvat sig en viss ryktbarhet inom vår literaturhistoria, och frågan om författarskapet har framkallat åtskilliga kontroverser. Mohnike i sina Hymnologische Forschungen (Stralsund 1832) II s. 55—98 kommer till det resultatet, att Gustaf Adolf varit dess författare. Detta bestrides af Geffcken, som i Gustav Adolphs Schwanengesang (Andra uppl. Hamburg 1856) söker vidhålla en gammal uppgift, enligt hvilken psalmen författats af Johann Altenburg strax *efter* slaget vid Breitenfeld, ej *före* drabbningen vid Lützen såsom vanligen antages. Från svensk sida uppträdde J. W. Beckman, hvilken i sitt inträdestal i Vitt. Hist. och Antiqv. Akademien (infördt i Akad. Handlingar Ny Följd. Band VI.) tämligen slående vederlade Geffckens slutsatser och vidhöll, att Gustaf Adolf några dagar före slaget vid Lützen själf författat denna dikt. Nyligen har från tysk sida gjorts ett nytt inlägg i denna strid, i det att Dr. Johannes Linke i Blätter für Hymnologie Jahrgang 1885 s. 9—13, 166—171 kommit till det resultatet, att den första strofen troligen författats af Gustaf Adolf och Fabricius eller af Altenburg, den andra af Stockmann och den tredje af Fabricius. Då den sist omtalade tidskriften ej torde räkna många läsare i Sverge, är det måhända ej opåkalladt att hufvudsakligen med ledning af de fakta, hvilka därstädes och hos föregående författare anföras, gifva en redogörelse för psalmens historia.

De skrifter, hvilka här komma i betraktande, äro i ordning följande.

1) Epicedion Lamentabile etc. Utgifvaren till denna skrift, hvilken utkom redan 1632, har hittills (före Linke) varit okänd. Innehållet är följande:

a) En latinsk dikt: *viscera moestitiæ* etc.

b) En tysk öfversättning häraf. Denna dikt slutar: *Mein Gsang halt ein.* I anledning häraf antager Beckman det öfriga vara lån från annat håll, men orden afse väl blott att *denna* sång nu nått sitt slut.

c) Königlicher Schwanengesang/

So Ihre Majest. vor dem Lützenschen Treffen innigliche zu Gott gesungen/

Verzage nicht du Häufflein Klein
Ob schon die Feinde willens seyn/
Dich gäntzlichen zuverstören
Vnd suchen deinen Vntergang
Davon dir wird gantz Angst vnd Bang
Es wird nicht lang mehr wehren.

Tröste dich das/ das deine Sach
Ist Gottes/ dem befiehl die Rach.
Vnd laß es jhme nur walten.
Er wird durch einen GEDEON
Den er wol weis/ dir helffen schon
Dich vnd seine Wort erhalten.

So war Gott/ Gott ist vnd sein Wort
Muß Teuffel/ Welt und Hellen Pfort
Vnd was deme thut anhangen
Endlich werden zu Hohn vnd Spott
Gott ist mit vns/ vnd wir mit Gott
Den Sieg wollen wir erlangen. Amen.

d) Christlich Trauer- vnd Trostlied (mel: Am wasserflüssen Babylon etc.), börjande:

Gustav Adolph der Edle Held/
Auß Schweden hochgeboren etc.

2) Blutige Siegs-Crone utg. af M. Arnold Mengeringen, Leipzig 1633. Utgifvaren tyckes hafva begagnat Epicedion. S. 73 upptages vår psalm med denna öfverskrift:

Folget zur Zugabe der S. Kön. Mayt. zu Schweden Lied, welches Sie vor der Schlacht gesungen.

Därefter aftryckes Christlich Travr- vnd Trost-Lied.

3) Lamentatio prima Lützensium. Dedikationen 6 dec. 1632.

4) Lamentatio secunda Lützensium. Dedikationen den 6 maj 1633.

5) Lamentatio tertia Lützensium. Dedikationen d. 20 april 1634.

6) Lamentationum Clausula. Dedikation den 20 juli 1635.

Dessa fyra sistnämda skrifter äro författade af M. Paul Stockmann, pastor i Lützen och förut svensk fältpredikant, en bland Gustaf Adolfs ifrigaste beundrare och personligen närvarande under slaget vid Lützen.

7) Psalmodia nova, utg. 1636 af Clauder. Psalmen finnes här utan författarnamn upptagen och har redan tillökats med tvänne nya strofer, hvilka man plägar tillskrifva superintendenten Zehner.

8) Fein Corrigirtes Gesangbuch, 1638 utgifven af Weber. Äfven här förekommer psalmen, tillökad med tvänne nya strofer (ej de samma som hos Clauder). Psalmens öfverskrift lyder: Herzfreudiges Trostliedlein auf das von der Evangel. Armee in der Schlacht vor Leipzig am 7. Sept. 1631 geführte Kriegslosungswort: Gott mit uns, gestellet von M. Jo. A., Pfarr zu grossen Sömmern in Düringen.

Beckman anmärker här, att ingen hymnolog hittills sett detta arbete, utan att de hämtat uppgiften från Olearius' Evangelischer Liederschatz, Jena 1705—1707. Huruvida Dr. Linke i detta fall varit lyckligare än sina föregångare, upplyser ej hans uppsats.

9) Welt-Pracht vnd Sünden-Schlacht etc. utg. 1646 och 1647 af den svenske fältpredikanten Christianus Wuest. I dedikationen (till Oxenstierna m. fl.) yttras: "Vn was wir in vnserem Evangelischen Kriegskirchlein singen und beten: So wahr Gott, Gott ist und sein Wort .... [Här följa dels den tredje strofen af vår psalm, dels de tvänne nya, som äfven förekomma i Webers Gesangbuch.] .... vnd fröhlich singen: Amen, Amen, Amen". Häraf framgå följande tvänne fakta: dels att den svenska krigskyrkan endast sjöng den tredje strofen af den ursprungliga psalmen, dels att de tvänne hos Weber tilllagda stroferna förskrifva sig från den svenska krigskyrkan.

I självfva arbetet förekommer äfven vår psalm, men redan bestående af tio strofer. Den har där till öfverskrift:

Reiner Augspurgischer Confession vnd Evangelischer Kirchen Trost/ Siegs vnd Triumph Liedlein.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hvad först Altenburgs författarskap angår, hvilar detta endast på uppgiften i Webers Gesangbuch eller kanske rättare på Olearius' citat därur. Men äfven under antagande att de anförda orden återfinnas hos Weber, kunna följande invändningar göras mot den öfliga tillämpningen:

1) »Gestellet» bör enligt den tidens språkbruk snarare öfversättas med »komponerat» än »författat.»

2) Pastorn i Gross-Sömmern hette ej Johann utan Michael Altenburg.

3) Uppgiften förekommer ej i någon af Weber oberoende källa.

4) Psalmen kan ej uppvisas före slaget vid Lützen. Alla andra källor sätta dikten i samband med detta slag, och psalmen förekommer ej i Manuale sveticum, utgifven 1632, (således efter slaget vid Leipzig, men före slaget vid Lützen).

5) År 1635 utgaf Altenburg Liebliche und andächtige Kirchen- und Hausgesänge, men där lär icke denna psalm upptagas.

6) Att psalmen ej — såsom Geffcken antager — kan vara författad i anledning af en redan tillkämpad seger, framgår alldeles tydligt af själfva innehållet, i synerhet af den tredje strofen.

7) Hos Weber — eller Olearius — kallas dikten Trostliedlein, men detta är fullkomligt, meningslöst, vare sig man antager att den författats före eller efter det i allo segerrika slaget vid Leipzig.

På sin höjd kan man därför medgifva, att Altenburg komponerat den melodi, på hvilken psalmen sjungits.

Bevisen för Gustaf Adolfs författarskap äro onekligen säkrare, ehuru äfven de på långt när ej äro afgörande.

1) I Epicedion kallas dikten konungens Schwanengesang. Beckman synes mig här något för strängt tolka detta ord, som han återgifver med »en skalds sista poetiska stycke, hans sista tankar», på grund hvaraf han anser utgifvaren med bestämda ord hafva tillagt konungen denna psalm. Men betänker man den tidens floskulösa stil, kan man knapt inlägga denna betydelse i ordet. Ut-

gifvaren tyckes därmed blott hafva angifvit denna psalm såsom den sista, konungen sjungit.

Ej häller behöfver afskrifvaren i Blutige Siegs-Crone med orden »der S. Kön. Mayt. zu Schweden Lied, welches Sie vor der Schlacht gesungen» afse något författarskap. De citerade orden innehålla knapt mera, än att konungen sjungit denna visa, hvilken — i följd af de omständigheter, som därmed voro förbundna — kunnat blifva ryktbar såsom »konungens af Sverge visa».

2) I Wollimhaus' 1655 utgifna Zwölff Lutherische Kirchen läsas härom följande ord: "Vor dieser Schlacht (Lützen) nun sangen Ihre Königl. Mayst. diesen Schwanen-Gesang, wie auch seine eigne Prophecey-ung von seinen hohen Person. Welches D. Jacobus Fabricius Ihrer Königl. Mayst. Beicht-Vater aus Ihrer Königlichen Mayst. Munde selbst concipiret, und lautet also". Härefter meddelas den ursprungliga psalmens tre strofer.

Rörande denna uppgift kan anmärkas, dels att den beryktade apotekaren Wollimhaus är en ganska underhaltig källa, dels att han alldeles ej med bestämda ord angifver konungen såsom författare till denna psalm. Emellertid är det *endast* på denna uppgift, som efterföljande svenska skriftställare (före Beckman) i första eller andra hand stödja sig. En viktig omständighet är vidare, att Fougdonius, hvilken tre år förut utgifvit en svensk öfversättning, icke kände författarens namn.

3) Med Wollimhaus stämmer emellertid en annan uppgift, men hvars trovärdighet tyvärr ej blifvit närmare undersökt. En Prof. Born, hvilken 1618 började en af C. Mehl sedermera (från 1705) fortsatt krönika, anför där, att Gustaf Adolfs fältpredikant, Fabricius, i Wittenberg i närvaro af flere trovärdiga personer berättat, att konungen på prosa författat denna sång, som på hans befallning blifvit af Fabricius iklädd metrisk form. Det samma skulle sedermera — enligt Mehls anteckning — hafva intygats af Karl XII:s hofpredikant Nordberg. En Dr. Rechenberg, hvilken vid detta tillfälle varit närvarande, skulle — enligt samma källa —

hafva försäkrat, att han redan förut hört denna uppgift af Prof. Lehmann, som å sin sida mottagit underrättelsen af Fältmarskalken Lennart Torstenson.

Enligt denna källa skulle således Fabricius vara den egentliga författaren, men häremot strider det faktum, att denne i sin likpredikan öfver konungen ej med ett enda ord omnämner denna psalm. I likhet med Geffcken måste man dessutom anse den s. k. Mehlska krönikan såsom ett ganska tvifvelaktigt vitnesbörd. Den var skrifven af flere händer och tyckes aldrig hafva blifvit tillfredsställande undersökt. Att döma af Mohnikes uppgift var den på hans tid redan förkommen.

Af det anförda synes likväl framgå såsom säkert, att konungen under slaget slagen vid Lützen sjungit den ifrågavarande psalmen; såsom ytterst sannolikt, att sången diktats enkom för detta tillfälle; och såsom troligt, att konungen på ett eller annat sätt varit värksam vid författandet.

Genom Linkes uppsats har frågan därjämte fått ett appendix. Antaget att konungen värkligen skrifvit denna psalm — har han skrifvit hela dikten eller endast en del däraf? Vid första påseendet kan detta spörjsmål förefalla egendomligt, men undersöker man psalmens historia, skall man inse dess berättigande. I Clanders Psalmodia hafva redan två nya strofer tillkommit, i andra samlingar hafva dessa ökats med nya (ända till sexton), under det att i Wuests arbete endast den tredje strofen upptages. Med dessa fakta för ögonen är det ej längre orimligt att antaga, att dikten ursprungligen kunnat bestå af endast en eller två strofer.

Jämför man strof 2 och 3, skall man också finna, att de hafva en väsentligen olika karaktär. Den tredje sjunges af en krigshär, som i förtröstan på Guds hjälp står i begrepp att börja striden mot en öfvermäktig fiende. Den andra har ett snarare motsatt innehåll. Författaren talar till trupper, som tyckas hafva lidit en smärtsam förlust och hvilka han uppmanar att åt Gud anförtro hämden: till deras hjälp skulle Herren uppväcka en Gideon. Tankegången och äfven orden äro här delvis de samma som i

efterföljande tvänne strofer ur Christlich Trauer- und Trostlied, hvilken dikt äfven finnes i Epicedion:

9.

Wir aber sind betrübet sehr
  Vnd stehn in grossen Schmertzen.
Wers trewlich meynt mit reiner Lehr/
  Muß trawren jetzt von Hertzen/
Daß vns der grosse Gideon
  Von unserm Heupte ist davon/
Zur Vnzeit ja genommen/
  Wagen vnd Reuter Israel/
Deß sich getröst viel tausend Seel
  Der Grechten vnd der Frommen.

10.

Gleichwol ist nicht deß Herren Sach
  Verloschen noch verlohren/
Der hat zu der gerechten Rach
  Schon anderweit erkohren
Der thewren edlen Fürsten Muth
  Die das vergossen Königs Blut/
Sehr eyfrig werden ahnden
  Vnd da gewißlich fangen an/
Wo es Gustav hat bleiben lan/
  Die Hoffnung ist verhanden.

Med dessa verser torde följande utdrag ur Stockmans Lamentatio III böra jemföras:

"Trawre .... Christenheit .... die Seule der streitenden Kirche ist gesuncken; der Gesalbte des Herrn/ der vnser Trost war/ ist dahin ... Lasset vns vnsere Sünde erkennen ... vmb des Volcks Sünde willen ist er zum himlischen Triumph abgefodert worden. Wen solche Sterbeglocken nicht zur Buße bewegen wollen/ dem gnade Gott. Lasset vns endlich/ wo jo der Friede nicht zu erseufftzen Einen andern erbitten. Gott wird wieder eine Person finden/ die er jo so wol vnd besser außrüsten wird. Darzu denn das vergossene Königliche Blut ... selber vmb Rache schreyet. Derowegen/ ... du vnüberuindlicher Gott/ ... ersetze diesen grossen Riß durch einen geistreichen Josuam; starcken Simson; behülfflichen Obadiam; vernüfftigen Sorobabeln; behertzten Mauritium; oder einen andern Gustavum. Laß dieser Helden Geist zwiefach auff jhn Kommen" [1].

Genom dessa paralleller torde det få anses nästan säkert, att Stockman författat dels Christlich Trauerlied — samt då äfven utgifvit Epicedion —, dels den andra strofen af den psalm, som utgör föremålet för denna undersökning. Sedt i detta ljus, blir dess innehåll lätt förklarligt. Då Stockman i Epicedion utgifvit den psalm, konungen strax före dödstillfället sjungit, — och hvilken

1) Hvem författaren menar med de sist anförda orden, är tydligt däraf, att Lamentation III är tillegnad Bernhard af Weimar.

tills vidare må antagas endast hafva bestått af den tredje strofen — fogade han därtill en annan strof, hvilken, vidrörande den stora förlust hären lidit, åt Gud anförtrodde hämden och tillika hänvisade på Bernhard af Weimar såsom den nye Gideon, hvilken Herren skulle veta att finna. Denna förklaring af strofen tyckes vara den enda rimliga. Beckman, som visserligen anser talet om Gideon ej syfta på konungen, tror, att denne af anspråkslöshet hänvisat på en annan härförare, som bättre än han skulle kunna utföra det viktiga värfvet. Men dels synes en dylik hänvisning föga lämplig att i stridens stund lifva soldatens mod, dels förefaller denna något sökta blygsamhet föga vara i öfverensstämmelse med konungens öppna väsen, dels kan man slutligen fråga: hvad skulle då denne nye Gideon hämna?

Det torde därför få anses nästan säkert, att Stockmann skrifvit den andra strofen och skrifvit den *efter* själfva slaget. Äfven den första strofen är sannolikt af honom. I likhet med den andra innehåller den en utomståendes tal *till* hären, under det att den tredje måste tänkas sjungen och författad af en bland de stridande själfva; den sista andas ett gladt hopp om seger, under det att de båda första hafva ett öfvervägande tröstande innehåll och skildra en här i betryck, omvärfd af stora faror. Det finnes äfven ett tredje skäl. Af Wuests arbete framgår, att psalmen, sådan den sjungits af den svenska fältkyrkan, börjat med den tredje strofen och ej innehållit de båda första, hvilket väl ej är tänkbart, därest äfven dessa författats af den aflidne hjältekonungen.

Såsom resultat synes mig således framgå, att den andra strofen nästan med säkerhet författats af Stockmann, den första sannolikt af honom, och den tredje måhända af konungen med biträde af Fabricius[1]).

1) Äfven konungens öfriga vittra författarskap kan måhända dragas i tvifvel. Det inskränker sig till trenne af Styffe i Konung Gustaf II Adolfs Skrifter s. 611—618 meddelade poem, hvilka hämtats ur en samtidig Skokloster-handskrift. Den första har till öfverskrift: »en wijsa huilken H. K. Mayst giordht haffuer den 15 Jaauarij anno 1616, på Kymmenegårdh utij Finlandh»; den andra: »en annor H. K. Maystz uijsa»; den tredje, som är på tyska: »den tridie

På svenska öfversattes denna psalm för första gången (1652) af domprosten i Strängnäs, Joseph Mathiæ Fongdonius, hvilkens öfversättning anföres af Beckman i dennes ofvannämda afhandling. Psalmen består blott af fyra strofer, de tre ursprungliga och en fjärde af okändt upphof. Den andra öfversättningen — hvilken var känd af Georg Wallin, som i sin dissertation De Gladio Gustavi Adolphi P. II, 132. (Ups. 1729) anför första strofen, och af Stiernman i Bibl. Sviog. 189 — ansågs af Beckman vara förlorad; han kände den blott genom Wallins och Stiernmans citat. Hyltén-Cavallius och Stephens tyckas dock hafva sett denna version, af hvilken de — utan att nämna hvar de funnit det sällsynta trycket — anföra den första strofen (Hist. och Polit. Visor s. 266.). Som det måhända torde intressera vännerna af vår psalmhistoria att läsa denna öfversättning i dess helhet, har jag här aftrykt den. Det troligen unika exemplaret finnes inhäftadt i ett manuskriptband, tillhörande den Palmsköldska samlingen på Upsala bibliotek (Acta et lit. ad hist. Sv. Tom. XVII.).

Såsom af titeln framgår, följer därefter en öfversättning af Christlich Trauerlied, hvilken jag ansett öfverflödigt att här aftrycka. Emedan utrymmet det medgifver, kan jag dock nämna, att äfven denna dikt förut — redan 1633 — fanns öfversatt på svenska af Michael O. Wexionius, hvilken därjämte författat en annan klagodikt öfver hjältekonungens död: »Ach, Ach Hwadh Qwidh och Jemmerlååt,» känd i ett tryck af 1644[1]).

H. K. Maijstz Wijsa». Emellertid finnes det, såsom Sondén påpekat, bland Ekebladska samlingarna (nu i Kongl. Bibl.) en annan afskrift af den andra visan, hvari en Ludvig Speleman angifves såsom författare. Med anledning häraf yttrar Wieselgren (Sv. Sk. Lit. III, 427): »anteckningen i Ekebladska samlingarna, att den senare är af Ludvig Speleman, synes vittna mera för än mot den bestämda uppgiften på Skoklosterska exemplaret. Namnet är tydligen fingeradt, och att K. Gustaf Adolf vid den tiden använde psevdonymen, känna vi af Kapten Gars' färd». Emellertid misstager sig Wieselgren häri. Ludvig Speleman är nämligen en fullt värklig person. Enligt en i Westinska handskriftssamlingen på Upsala bibl. nr. 209 förvarad lönestat för konungens hof under åren 1628 och 1629 upptages Ludwig Speleman eller Luduick Bille med en lön af 290 mark. Att han på konungens uppdrag författat en eller flere af de ofvannämda visorna, före-

Twenne Andelige Wijsor/

Then Första.

Sammansatt aff Sahl. och Högl.

i Åminnelse GUSTAVO ADOLPHO
fordom Swériges Giötes och Wendes Konung och
aff Hans Kl. May:tt fort för des nöd wijd Slaget
för Lutzen icke allenast påbegynt/ uthan och genom
des Feldt Trumpetare låtit blåsa/ Och
sedan för heela Armeen
Siungas.

Vnder Thon:

Kommer hijt til mig fäger/ etc.

Then Andra.

Är effter hans Kongl. May:tz högst-

beklagelige och alt för hastiga frånfälle
Componerat aff Mathia Höe von Höenek S. S.
Th. Doct. och Superintendente uthi Leipzigh;
Hwar medelst hela Tyskland beklagar sig öf-
wer denne Hieltens alt för hastiga dö-
deliga affgång.

Vnder Thon:

Wijd The Elfwer i Babylon/ etc.

Forswänskade aff P. O.

Trykt åhr 1693.

---

faller ej heller otroligt. Om en ryktbar och en obekant person båda nämnas såsom författare af samma stycke, torde man i regeln kunna antaga, att den okände varit den sannskyldige.

1) Den förra är trykt i Hist. och Polit. Visor s. 274, den senare därsammastädes s. 301. Man har ej uppmärksammat, att äfven den förra är af Wexionius, men detta framgår af anagrammet: *M*agnus *O*vas *V*index *G*otico-germanus *A*stris. Den senare dikten, hvilken han fullständigt undertecknat, har ett liknande: *M*aximus *O*ccubuit *V*ictor *G*ustavus *A*dolphus. Melodien är den samma i båda dikterna.

1.

Förskräcks ey här du ringa Häär/
Fast din Fiende sinnat är
I grund digh at uthrota/
Och söker städz' din Undergång
För hwilket digh är ångst och Bångh/
GUdh lärer sådant bota.

2.

Derför lät oß haa Tålamodh
Är Påfwen ond Gudh är oß godh/
Han kan dock aldrigh sofwa/
Han giör ey Tijden alt för lång/
Wij få snart see deß Undergång
Och GUdh derföre lofwa.

3.

Christus den rätta Kriges Man/
Som sielf medh oß är på den Plan/
Störter dem alle samman/
Hwilket skal ske medh twång så stort
Hwar af hans Kyrckia frögdas fort
GUdz Nampn til största Gamman.

4.

På GUdh tu tigh förlåt fullfast
Han uthförer din Saak medh hast/
Låt honom derför' råda/
Han warder medelst des Gideon
Som nogsampt bekant är hans Son/
Digh frelsa aff all Wåda.

5.

Genom sin Tienar' Abraham
Hafwer han Loth den fromme Man
Frelst aff Fiendens Händer
Jacob aff en Engla Skara
Bleff frälst aff den stora fara
Som honom då tillände.

6.

Pharao medh des heela Macht
Drunknade uthi största hast
I Röda Hafwet grymma/
Sennakerib den Hielten stålt
Måste fly aff des heela Fält
Hämbden kund' han ey rymma.

7.

Josaphat den Konungen bold
Han hafwer mång Hielte så huldh
Genom GUdz Macht nedslagit/
Wij kunnom och i samma Nampn
Nu upkasta wår Sköld och Wapn
Som oß ey blijr förtagit.

8.

Så sant GUdh/ GUdh är/ och hans Ordh
Skal Påfwen och Helfwetes Port
Med hwad som dem til rörer
Ändtligh blifwa til Håån och Spott/
Näst GUdh hoppas wij på alt gott
Segren oß nu tilhörer.

9.

Derföre du så ringa Hop
Til HErren stadigt sätt ditt Hopp
Och för hans Ord tigh wåga/
GUdh betager Fiendens Modh
At han störtes uthi sitt Blodh
Och faller i stoor Plåga.

10.

Amen det un' HErr Jesu Christ
Som äst wår Beskyddare wist
Hielp oß uthaff all Wånda
Så warde wij allesamman
Medh all som störst' Frögd och Gamman/
Ditt blijda Ansicht skåda!

Originalet till denna af tio strofer bestående öfversättning är Wuests Reiner Augspurgischer Confession etc., hvilken 1661 upptogs i Braunschweiger Gesangbuch och därifrån öfvergick till andra samlingar. I den svedbergska psalmboken blef denna dikt ej upptagen, och först 1765 värkställdes den tredje öfversättningen, hvilken meddelas af Beckman. Den innehåller fem strofer, de tre ursprungliga och tvänne nya. Originalet till dessa senare återfinnas — att döma af Linkes citat — i Webers Gesangbuch och i Wuests i företalet upptagna, tre-strofiga redaktion af psalmen. Som Linke visat är Wuest eller någon annan svensk fältpredikant författaren. Den fjärde öfversättningen är den, som J. O. Wallin värkstälde för 1819 års psalmbok. Den upptager endast de tre ursprungliga stroferna. Psalmen tillhör ej Wallins bättre, och särskildt måste den tredje strofen — den enda, med hvilken konungen haft något att skaffa — anses utvattnad och fördärfvad. Man jämföre originalets käcka, segervissa verser med denna matta omskrifning:

I Jesu namn vårt hopp är visst,
Att de gudlösas våld och list
Ej oss, men sig, förstörer.
Till hån och spott de skola bli.
Med oss är Gud, med honom vi:
Och segern oss tillhörer.

Kellgrens bref till Rosenstein.

Ehuru Kellgren på långt när ej var samma flitige korrespondent som Leopold, synes likväl antalet af hans bevarade bref ej vara ringa. De mig bekanta äro följande.

Tvänne ungdomsbref från 1770 (det ena skrifvet till skaldens broder), först publicerade i Helsingfors tidningar för 1830 n:r 9 och 57, samt därur aftrykta hos Lagus: Skalden Johan Henrik Kellgrens Finska Lefnadsminnen s. 26—29.

Ett bref till Zibet af $^{6}/_{8}$ 1782, infördt i Freya för 1842 n:r 42 samt i utdrag meddeladt hos Lagus s. 185.

Elfva bref till borgmästaren Pehr Gabriel Rudbeck, meddelade i Brinkmanska Archivet I 262—272. I Svenska Akademiens samlingar förvaras dessutom ett större antal bref från skalden till samme vän, och förmodligen innehåller arkivet på Trolle-Ljungby flere bref än de publicerade. I Sv. Vitt. Häfd. I 332—336, 347 och Sv. Akad. Hist. I 25—27 samt möjligen äfven annorstädes anför Ljunggren större och mindre utdrag ur otrykta bref till samme Rudbeck.

I Sv. Vitt. Häfd. I 336 anför Ljunggren likaledes ett kort citat ur ett otrykt bref af 1793, skrifvet af Kellgren till biskop Lindblom.

I samme författares uppsats »Kellgren och Reuterholm» (Smärre Skrifter III) förekomma utdrag ur ett otrykt bref till Lenngren, dateradt 12 aug. 1794, och ur flere likaledes otrykta bref, skrifna till skaldens svåger, prosten Kjellander.

I Gustavianska samlingen på Upsala bibl. n:r XII folio finnes ett hittills okändt bref från skalden till konungen. Det meddelas här såsom Bilaga A.

I Nordinska samlingen på samma bibl. finnes i nr. 981 kvart ett likaledes okändt (odateradt) bref, som måhända är skrifvet till d. v. prosten Karl Gustaf Nordin. Det synes knapt förtjäna att tryckas.

I Kongl. Bibl. autografsamling finnas nio bref från skalden till landshöfding H. C. Schmiterlöw. Ett af dessa — det enda som bör tryckas — har just i dessa dagar meddelats af T. Ekelund i Vittra Skuggbilder s. 82.

I Karaktäristiker ur Samtidas Förtroliga Bref s. 181—182 har Crusenstolpe aftrykt en skrifvelse från Kellgren till J. G. Oxenstjerna (daterad 28 aug. 1793).

I Notice biographique sur Monsieur de Leopold finnas (delvis i utdrag) fem bref skrifna af Kellgren till Leopold. Fyra af dessa hafva (fullständigare) upptagits i Brinkmanska Archivet II 389—393. I Sv. Siare och Skalder VI. II s. 61—66 hafva de ånyo aftrykts, men tillökade, så att de där äro nio. Ett annat bref från Kellgren till Leopold anföres i utdrag i Sv. Vitt. Häfd. I 539.

Brefven till Leopold röra hufvudsakligen dagens literära frågor, men de båda korrespondenterna voro alt för olika karaktärer, för att något vänskapligt och öppenhjärtigt tankeutbyte dem emellan kunde uppstå. Brefven till Rudbeck äro mera förtroliga, men å den andra sidan mindre literära. Brefven till Nils von Rosenstein förena de båda andras företräden. De yppa både skaldens personliga uppfattning af en mängd frågor, och de gifva värderika bidrag till vår literaturhistoria. Den förträffliga stilen gör dem dessutom till en synnerligen angenäm läsning.

Dessa bref förvaras i två olika samlingar. Svenska Akademien äger tvänne bref, ur hvilka vidlyftiga utdrag gjorts af Ljunggren i Sv. Vitt. Häfd. I 67—70, 483—485. Då Akademien godhetsfullt stält dessa bref till Samlarens förfogande, hafva de här fullständigt aftrykts såsom nr. 7 och 9.

De öfriga brefven, hvilka förvaras i den Rosensteinska brefsamlingen på Upsala Bibliotek, hafva däremot varit okända för Kellgrens biografer. Den ende, som mig veterligen begagnat dem, är Böttiger i sin lefnadsteckning öfver Rosenstein; då han författade Kellgrens Minne voro de honom obekanta. I den förstnämda

skriften, Sv. Akad. Handl. LII s. 108, 135—138, 238, göras några utdrag ur dessa bref.

I det aftryck, som här meddelas, är Kellgrens stafning bibehållen; endast kommateringen är rättad.

[1].

Stockh. d. 7 Okt. 1783.

Jag begriper ej väl, huru det är möjeligt att i hela 4 månader låta en väns bref ligga obesvaradt. Men det är intet första gången jag funnit mig i contradiction med mig sjelf. Jag gissar att orsaken till en del varit den, att jag velat meddela Herr Hof-Junkarn några lika interessanta anecdoter som dem, jag erhållit från Paris[1]), och att jag ej funnit dem. Dessutom har jag hela sommarn flackat kring i landet för att söka hälsa och nöjen, och funnit alt annat utom hvad jag sökte.

Tusen tacksägelser för all den nit och möda Herr Hof-Jr. användt för Templets heder. Paykull har säkert talt af alt sitt hjertas och sin hjernas fullhet, då han gifvit Herr Hof-Junkarn ett så lifligt intêret för saken. Jag gratulerar Regerings-Rådet Zibet, att han ej råkat honom före sin afresa. Han hade helt säkert måst lofva honom med högra handen på hjertat och den vänstra mot himmelen att upprätta Tempel i alla byar han genomfar. Men hvem vet, hvad han torde göra af egen drift? Om jag känner honom rätt, är han en terrible enthousiast i Ordens affairer[2]). Att tala sanningen har jag altid för min del varit ganska medelmåttigt förtrollad i dessa alfvarsamma barnlekar, och om en 30 år härefter torde jag finna dem rent af ledsamma. Men alt har sin goda

---

1) Nils von Rosenstein vistades 1782—1784 i Paris såsom legationssekreterare.

2) Den här afsedda orden var Franciscanerorden, ett af 1700-talets mystiska samfund. Dess storkansler var Kellgren. Paykull var stora rådets deputerade hos Upsala-logen. Se härom Göthe: De Vittra Samfunden s. 154—161. Gustaf von Paykull, en bland den gustavianska tidens mera bekanta vitterlekare, föddes 1757 och dog 1826. Hans strax härefter omtalade tragedie Virgina uppfördes 1790 på Svenska Dramatiska Theatern och tryktes 1797. Detta år (1783) utkom hans tragedie Domald. Christoffer Bogislaus Zibet, vid denna tid andre direktör vid Kongl. Operan, var född 1740 och dog 1809, sedan han kort förut lemnat sin plats som hofkansler. Hans skrifter utgåfvos af Hanselli 1853.

sida, och det gifs en hel hop af gamla och unga pojkar, som om de ej sysselsattes med ingen ting, skulle törhända göra något värre än ingen ting.

Utan tvifvel har Herr Hof-Junkarn genom någon ännu mera outtröttelig correspondant än jag tid efter annan blifvit underrättad om det märkvärdiga, som tilldragit sig i vår lilla litteraira verld. Med risque att upprepa, hvad som redan är bekant, skall jag dock omnämna ett och annat. — Vitterhets Academien är då i Herrans namn afsomnad. Dess Statuter äro återlämnade. Få se om Secreterarn får behålla sin lön. Man undrar, att den posthuma Tomen af Sal. Academiens Handlingar ej redan sett ljuset. Orsaken sägs dock vara den, att Bergstedt ännu ej hunnit få färdig Dess parentation. Nil de mortuis, nisi bene. Men imellertid hade jag önskat, att hon slutat med litet mera heder, och att Sterbhuset honorerat hennes löfte om det dubbla priset. En ovanlig hop Concurrenters bedragna hopp om 40 Ducater ger dem ej särdeles starkt motif att tala väl på Hennes döda mull. Alfvarsamt att säga, var det i sanning skada, att en så vacker inrättning skulle gå öfverända. Herr Hof-Junkarn torde bäst veta, om det ej är något hopp att få se den resuscitera[1]); äfven som jag är öfvertygad, att Herr Hof-Junkarns påyrkan därom hos Gref Creutz och andra Herrar skulle mycket därtill kunna bidraga. Jag har väl hört Gref

1) Vitterhets-Akademien stiftades den 20 mars 1753. I anledning af revolutionen 1756 afbröts dess vårksamhet, men den 25 jan. 1773 upptogos ånyo dess arbeten. Genom drottning Lovisa Ulrikas död (den 16 juli 1782) upplöstes akademien för att likväl, den 20 mars 1786, återupplifvas under namn af Vitt. Hist. och Antiq. Akademien (jämf. Hildebrands berättelse i Akad. Handl. XXI). De pris, öfver hvilkas indragning Kellgren klagar, instiftades ånyo vid akademiens återupplifvande (se Gust. Papperen III sen. afd. s. 55). Såsom tilllägg kan nämnas, att akademiens täflingar voro synnerligen omtykta. Under åren 1773—1782 mottogos ej mindre än 108 täflingsskrifter, af hvilka 27 belönades. Kellgren hade erhållit tre pris (Hildebrand s. 28, 33). Till sekreterare hade Rosenstein utnämts den 30 april 1782. Den fjärde delen af Akad. Handl. utkom 1783, och 1788 utgafs ännu en femte, men någon parentation af Bergstedt finnes ej i dessa delar. Den Bergstedt, som här omtalas, är förmodligen Erik Bergstedt, född 1760, död 1829. Vid denna tid var han kanslist. Ledamot af akademien blef han först 1803. I dess trykta handlingar finnas af honom blott ett inträdestal om pyramiderna (Del IX), ett svar på Bloms inträdestal (Del X) och en lefnadsteckning öfver Schering Rosenhane (Del X).

Gyllenborg nämna ett halft ord om någon dessein att hos den förstnämde Herren formera en Société Literaire[1]). Men en sådan inrättning torde bli mer för nöjet än nyttan. Att fondera något varaktigt, behöfves en fond; och hvar skall den finnas? Hoc opus, hic labor. Likväl äro vi, Gud ske lof, ej aldeles utan financehufvun äfven ibland den poetiska corpsen. Hvad tycks väl om vår goda Magister Rudin[2]), som på sina gamla dagar aviserat sig af att ha imagination? Väl! han har imaginerat en revenue utan fond — Men hvad säger jag? — fonden är säker: den ligger i menniskjornas dårskap. — Det angår att öka Nummerlotteriets 15 Dragningar med den 16:de för en Vitterhets Academies räkning. Efter hans calcul ger hvarje Dragning åtminstone en 1000 Riksdr. Projectet är lämnadt åt Baron Rammel, men jag fruktar att vederbörande Poeter, ehuru stora poeter de ock äro, torde finna det tranchera något mycket i den Pindariska stylen. Imellertid brukar man ju, och ingen menniskja finner det orimligt, att af Lotterimedlen dotera fattiga, ärbara flickor. Kanske Muserne ej äro så ärbara; men Gud vet, att de äro fattiga.

Utile Dulci lefver, men i Doctorernes händer. Man tappar ny blod, alt hvad man hinner, i dess förslappade ådror, men den kommer ej väl dit, förr än den blir lika trög med den gamla. Kanske man kan reussera att få denna åldrige kroppen till barn på nytt, men aldrig mera blir den ung på nytt. De betydeliga amputationer som skedt på en tid, Hofmans, Psilanderhjelms och Wellanders, dessa nitiske ledamöters frånfälle hafva märkeligen försva-

---

1) Grefve Gustaf Filip Creutz, den bekante skalden, (född 1731, död 1785) hade vid denna tid nyligen lemnat sin plats som svensk ambassadör i Paris och utnämts till kanslipresident. Hans skaldebroder, Gustaf Fredrik Gyllenborg (född 1731, död 1808) var sedan 1774 kansliråd. Den Societé litteraire, hvarom här talas, har måhända något samband med planerna för Svenska Akademiens stiftelse. Jämf. Ljunggren Sv. Akad. Hist. I, 8—10 och Böttiger i Sv. Akad. Handl. LII, 103.

2) Petrus Jonæ Rudin (född 1733, död 1793) var en af tidens många vitterlekare. 1777 utgaf han Vitterhetsjournal, 1782 och 1783 Dalins Poetiske Arbeten. Baron Malte Ramel (född 1747, död 1824) var vid denna tid hofkansler.

gat den. Alla dess lysande band, tittlar och stjernor börja snart att blifva en föraktad prydnad. Om nånsin ännu en Del kommer ut af våra Witterhetsnöjen, bli de oss dyra nöjen. Ty sedan *Apollonis* egna söner upphört att arbeta för den vackra äran, måste hvarenda piece köpas af främlingar 10 à 20 Ducater stycket.[1])

Sedan jag nu talt om en död och en döende Societet, bör jag äfven nämna ett ord om ett Samfund, som börjar lefva. Det är ej någon Societet, ty en Societet fordrar lagar, och denna upphäfver dem. Det är rättare en Sect, och en Sect af de mäst fanatiska. Ändamålet är att utbreda det högsta sköna och sanna.

---

1) Det vittra sällskapet Utile Dulci stiftades strax efter 1760-talets midt och upplöstes ungefär 1795. Tvärtemot Kellgrens försäkran tyckes början af 1780-talet hafva varit sällskapets mest lysande tid (Göthe s. 123). Den fjärde och sista delen af Vitterhetsnöjen utgafs 1781. Kellgren var vid denna tid sällskapets sekreterare. Om de nämda ledamöterna må följande antecknas.

Karl Hoffman, född 1757, dog 1783 såsom filosofie magister. I Utile Dulci upplästes den 3 maj s. å. en minnesteckning öfver honom, sedermera trykt i Åminnelse-Tal Hållne uti Sällskapet Utile Dulci (Sthm 1788). Såsom författare tyckes han ej hafva uppträdt. Enligt minnesteckningen värkstälde han en öfversättning af Hercules furiens, men hans blygsamhet hindrade honom att i sällskapet uppläsa denna.

Johan Gustaf Psilanderhjelm — född 1724, död 1783 såsom riddarhussekreterare — hade varit ordens kamererare och under tio år dess musikdirektör. Ej häller han hade uppträdt som författare. Öfver honom utgaf Liljestråle ett sedermera i detta bref omtaladt Åminnelse-Tal, trykt 1783. Talet är på prosa med inströdda verser. Den i slutet af detta bref(orätt citerade) versen, som för öfrigt ej slutar talet, står i detta sammanhang:

Egenkärlek har ej öra,
    Sanning gör där intet gagn:
Svek plär dårskap lustigt köra
    På fördärfvets stolta vagn.
Kranka själen tål ej agas,
    Hon på sött förgift är snål:
Efter världen vill bedragas,
Efter falska ljus behagas,
    Må hon fritt ju nå sitt mål. (s. 25).

Johan Wellander föddes 1735 och dog 1783 såsom rådman i Stockholm. Mest bekant är han som författare till operan Thetis och Pelée, uppförd den 23 Jan. 1773. Han var flere gånger direktör för Utile Dulci och skref med i alla fyra delarna af Vitterhetsnöjen. 1785 författade Kellgren ett äreminne öfver honom, hvilket upplästes i Utile Dulci (Kellgrens Saml. Skr. III 127 ff.). Wellanders skrifter utgåfvos 1852 af P. Hanselli.

Det högsta sköna är det som är orimmadt; och det högsta sanna det som är orimligt. Parol och lösen är ni rime, ni raison. Jag behöfver ej nämna, att Thorén är Stiftaren och Hufvudet[1].

Att en auctor är på thronen kan ej vara obekant. Fyra piecer ha redan kommit från Hans hand. Och det innom en tid af 8 månader. Sådant är fertilt. Hvad qualiteten angår, lär man utan smicker kunna säga, att de öfvergå alt, hvad man kunnat vänta af en kung. Om vi andra auctorer böra gratulera oss åt den hedern att få räkna en så hög Herre i vårt skrå, böra vi däremot hisna för de pretentioner, han med skäl kan göra på vår skicklighet[2]. — Ibland nya författare räkna vi äfven Stats Secr. Schröderheim, som skrifvit en ganska quick och glättig prolog. —

1) Striden mellan Kellgren och Thorild — namnet Thorén bortlade han först 1786 — hade börjat den 4 Mars 1782 med Thorilds i Stockholms Posten införda skrifvelse »Till sällskapet Utile Dulci», i hvilken han undanbad sig det accessit sällskapet genom annons af 26 febr. s. å. tilldelat honom för skaldestycket Passionerna. Fyra dagar före ofvanstående brefs afsändande hade Kellgren i Stockholms Posten skrifvit ett kort prosaiskt genmäle till Thorilds »Försök till orimmad vers», och den 20 okt. 1783 lät han i samma tidning införa sin mästerliga stridsdikt »Nytt försök till orimmad vers»

2) Konungen hade kort förut bildat ett Förbättringssällskap för Svenska språket och var ifrigt sysselsatt med dramatiska arbeten. De fyra af Kellgren åsyftade dramerna äro:

Lars Sparres och Märta Banérs kärlekshandel, sedermera kallad Gustaf Adolfs ädelmod, uppförd för första gången på Gripsholms teater den 11 jan. 1783. Förebilden är Voltaires Comtesse de Givry. Stycket föregicks af en prolog, författad af J. G. Oxenstjerna och (ehuru med oriktigt datum) intagen i dennes arbeten I 219. Jämf. Fersen V 126, 135—139.

Helmfelt, uppförd den 8 april 1783 på Ulriksdal. Dramat föregicks af en prolog och efterföljdes af den bekanta vaudevillen Tillfället gör tjufven, likaledes då för första gången uppförd. Prologen, i hvilken Armfelt spelade Apollo, är antagligen den samma, som skrefs för en hoffest den 24 jan. s. å., då Gustaf Adolfs ädelmod uppfördes. Stycket heter Poeten i Mariefred och finnes i Oxenstjernas arbeten I, 225. Jämf Fersen V 140, 153—155. Helmfelt skulle sedermera omarbetas af Leopold, men arbetet blef aldrig utfördt. 1786 hade han likväl medhunnit den första akten. Se Sv. Vitt. Häfd. I 336.

Oden och Frigga, uppförd den 15 maj 1783 på Drottningholm. Se Fersen V 158—159. Förebilden är Saint-Foix' Egère. Stycket omskrefs följande år till en opera — Frigga —, till hvilken Åhlström satte musik. Omarbetaren var Leopold, och stycket spelades i detta skick på Ulriksdal den 3 juli 1784 med en prolog af Oxenstjerna (Arbeten II 39), men uppfördes ej offentligen förr än 1787.

Gref Gyllenborgs Tragedie, Sune Jarl, har tvänne gånger blifvit uppförd af Hofvet och har äfven utkommit från trycket. Den har myeket spectacle, rörande situationer, sublima verser och tirader, men planen har förefallit många nog invecklad, caractererne ej nog saillanta och diction[en] i allmänhet något tvungen[1]. — Paykull har presenterat en ny Tragedie, Virgina; jag kan ej dömma mycket därom, ty jag har endast en gång hört honom läsa den sjelf, och jag har så väl förut blifvit narrad på hans läsning. Det är skada, att han altid har så rasande bråttom med sina arbeten. Jag är helt säker, att han nu åter har någon ny tragedie färdig, när han kommer in till staden, ty han har tre veckor varit härifrån. — Hvad mig angår är jag i säkerhet både för critique och beröm. Jag har krupit under thronen, där jag sitter och rimmar hvad min Nådiga Herre tänker[2]. Om någon vågar hvissla,

---

Gustaf Adolf och Ebba Brahe, uppförd den 11 sept. 1783 på Drottningholm. Se härom härtiginnans af Södermanland bref hos Fersen V 298. Stycket omskrefs sedermera af Kellgren till en »lyrisk drame» och uppfördes i detta skick offentligen den 24 jan. 1788. Musiken var af G. J. Vogler.

1) Gustaf Fredrik Gyllenborgs tragedie Sune Jarl uppfördes den 21 aug. 1783 och tryktes s. å. Stycket föregicks af den här omtalade prologen, hvilken var författad af Schröderheim. Dess namn var Kaffehuset. Härtiginnan af Södermanland, hvilken i likhet med Kellgren berömde dess kvickhet, har i bref till grefvinnan Piper ur minnet gjort ett utdrag därur. Se Fersen V, 168, 170, 295—296. Tragedien efterföljdes af en fars. Maskeraden, skrifven af Armfelt eller (såsom Franc uppgifver) af denne och Schröderheim. Fersen, hvilkens oriktiga uppgift (s 170) om Maskeraden, Kaffehuset och Tillfället gör tjufven så ofta citerats, har här tydligen endast gjort ett *skrif*fel, hvilket framgår af hans redogörelse för den sistnämda pjesen. Jämf. nämligen härmed hans uppgift s. 154 och Tegnérs Armfelt I 56—60, 81. Såsom Bilaga B har jag meddelat utdrag ur några bref, skrifna af d. v. presidentsekreteraren Ulrik Gustaf Franc (1736—1811), hvilka handla om dessa dramatiska arbeten. De finnas i Rosensteinska samlingen på Ups. bibl.

2) De dramer, hvilka Kellgren här kan åsyfta, äro:

Eneas i Karthago (sedan Dido och Eneas), ämnad att uppföras 1782, men af tillfälliga anledningar ej spelad förr än 1799. Planen var af konungen, versifikationen af Kellgren. Jämf. Friedlander s. 58.

Kristina, hvilken — uppförd den 6 jan. 1785 — var efter konungens utkast författad af Kellgren. Jämf. Friedlander 49—53. Att stycket åtminstone tre månader efter detta brefs skrifvande delvis var färdigt, visas af Bilaga A.

Gustaf Vasa, efter plan af konungen versifierad af Kellgren och uppförd den 19 jan. 1786. Jämf. Friedlander s. 54—72. (Jämte de där nämda utkasten

sveper jag mig väl in i den Kongl. mantelen; men är man så god och klappar, räcker jag hufvudet litet fram. — Det var skada med Gref Creutz, att han så hastigt blef premier-ministre. Vi äga nu intet hopp att få se hans Opera. Han har varit så nådig och ej allenast reciterat för mig en hop verser därur, utan äfven detaillerat hela planen. Alt är förträffeligt. Han är och blir vår Mästare[1]. Jag har att tacka Herr Hof-Junkarns vänskap för den goda fördom, han fattat om min person. Måtte han ej bli detromperad! Jag har aldrig sett någon hög Herre, som med mera höflighet vetat mindre besvära. Då man första gången uppvaktadt honom, är man på vägen att tvifla, om man gjort hans connoissance eller endast förnyat den. — Bland de 999 operor, som pullulerat från Brodren Ristell, är en benämd Sethos, den han skrifvit till en redan gifven musik ur en tysk Opera af ett helt annat ämne. Sin Sethos har den svenska auctorn sedan öfversatt på Fransyska för att låta spelas i Paris[2]. Voilà bien des miracles à la fois. Om musiken, som är Naumanns[3], har en viss caracter, och om piecen är dugelig, och om alt detta svarar mot hvartannat, så har jag tagit mitt parti och tror från denna dag på Leibnizens harmonia praestabilita. Nauman har fullbordat sin musik till Gustaf Vasa,

---

finnes ännu ett kort fragment på fransk vers i vol. 63 fol. n:r 28 i Gust. saml.). Af Kellgrens bref till Zibet (Lagus 185) framgår, att skalden redan 1782 hunnit ganska långt på detta drama.

En prolog, spelad på Ulriksdal den 24 april 1783, då Gustaf Adolfs ädelmod uppfördes. Enligt Francs här meddelade bref var denna prolog af konungen, Oxenstjerna och Kellgren. Fersen (V, 158), som uppgifver oriktigt datum, nämner blott konungen. Stycket synes vara förkommet.

1) Operan är tydligen den i Lidners skrifter upptagna Rustan och Mirza. Detta bref är ett nytt bevis på, att stycket värkligen är af Creutz. Se härom Wirséns afgörande bevis i Sv. Akad. Handl. LXI s. 62—63. Jämf. Oxenstjernas Arbeten II 234.

2) Adolf Fredrik Ristell, då Kongl. Bibliotekarie, blef sedermera entreprenör för Svenska Dramatiska Theatern. Ristell författade och öfversatte en mängd pjeser, rörande hvilka hänvisas till Dahlgrens bibliografi. Det här omtalade stycket är för öfrigt okändt.

3) Den bekante kompositören Johann Gottlieb Naumann, född i Sachsen 1741, kom 1777 till Sverge, där han stannade omkring ett år. Han återvände hit 1782, men lemnade vårt land redan 1783. Han dog 1801. Se Adolf Lindgren: Svenska Hofkapellmästare s. 11—21.

så att den nu är så färdig den nånsin kan bli för att icke spelas. Men 3900 Riksdr., som han fått för sitt besvär böra någorlunda kunna stilla hans impatience. För en sådan summa ville jag gärna gå in på att bränna upp hvarenda vers jag skrifvit här i verlden. Men ledsen att à pure perte lefva utan heder, är jag sinnad att i trots af all poetisk modestie sjelf ge ut mina arbeten. Om jag förtjent något beröm, vill jag äga det, medan jag lefver. Har jag ej förtjent det, må mina Redacteurer ej ha skammen. Jag har all anledning att tro, det min promenad ej blir lång på detta löjliga klotet[1]).

Öfvertygad genom flere Franska Auctorers exempel att typographiens prakt ofta förhöjer en platt vers, vore jag mycket hogad att göra en vacker upplaga. Jag ville således med en och annan Estampe hjelpa mig fram till minnets tempel,

Comme un pauvre navigateur
Qui se sauve de planche en planche.

[Men våra Graveurer äro både dyra och oskicklige. Skulle jag väl töras besvära min hederliga vän att göra sig underrättad, hvad en Frontespice, en Fleuron, en Vignette, en cul-de-lampe etc. ungefär kosta i Paris i teckning och stickning. Det torde dock alt stadna vid en fåfäng curiosité]. — Här blir en ängslig vinter. Alla menniskjor resa bort, och det är rättnu en skam att bli hemma. Regerings-Rådet Zibet har innan sin afresa gjort mig en ovärderlig present. Han har skänkt mig tillbaka en ungdomsvän, hvars dageliga umgänge är ej så mycket nödvändigt för mitt nöje, som icke mer för mitt lif. Det är Clewberg[2]), som på hans recommendation blifvit

1) Som bekant hann Kellgren aldrig att själf utgifva sina arbeten. Den första upplagan — redigerad af Regnér och Lengblom samt försedd med ett företal af Rosenstein — utkom året efter hans död.

2) Abraham Niklas Clewberg, adlad Edelcrantz, föddes 1754 och dog 1821. Clewberg var under flera år Kellgrens studentkamrat vid Åbo universitet, promoverades samtidigt och blef liksom Kellgren docens vid det finska lärosätet. Redan 1776 hade han temporärt öfverflyttat till Stockholm, ett halft år därefter (nyåret 1777) åtföljd af Kellgren. Såsom utnämd bibliotekarie återvände Clewberg 1780 till Åbo, men 1783 reste han öfver till Sverge och blef där s. å. Kongl. Sekr., förvaltare af konungens handkassa och biträdande andra direktör vid de kongl.

antagen till Co-Directeur vid Spectaclerne. Man dömmer olika därom. Somliga tro, att han gjort en brillant lycka; andra hålla före, att han derogerat från sin värdighet, då han från Professor engagerat sig vid Operan. Jag tror, att han gått in på en slipprig bana, men som leder till lyckan, om han går fermt på fötterna. Jag beklagar honom, att han strax i början af sin förvaltning blir beröfvad ett stöd, som han nu bäst behöft. — Det nyaste i Vältaligheten är Liljestråles Äreminne öfver Psilanderhjelm; det är ett mästerstycke i sottiser på vers och prosa. Det slutas med denna sonora vers:

Så må han då få nå sitt mål.

Det nyaste i Poesien är ett stycke af Lidner, kalladt Spastaras Död. Arbetet har undergått Thoréns granskning och smakar af nya secten. Den som tager stora ord för stora tankar, yrsla för imagination, convulsioner för sentimenter, det extravaganta för det sublima, den som hvarken frågar efter ordning i tankarne eller smak i expressionen, och som endast låter förblinda sig af några få vackra verser, lär finna i detta skaldestycke ett nytt bevis af Lidners genie. Tror du ej, sade jag åt Clewberg, att Lidner hade blifvit en stor poet, om han ej varit så liderlig? — Jag tror tvärtom, svarte han mig, att om Lidner ej varit liderlig, hade han med alla sina fabler ej gjort den minsta sensation; men man älskar contraster. Denna reflexion har frapperat mig med sin nyhet och sanning. Se här en profbit af Spastara:

Men det blixtrar — — — hvilka gnistror! de spritta, de spraka;
Darrande jordens inelfvor braka;
Hon vrålar, spyr eld — nu öppnar hon sig — —
Gud! Nådig, Barmhertig, förbarma dock dig![1]).

teatrarna, hvilken senare plats han 1783—1786 skötte i förening med Zibet, 1786—1799 ensam och 1799—1804 jämte Nordfors. Den 23 juli 1783 erhöll han afven tur till professorslön inom filosofiska fakulteten vid Åbo universitet. Forste direktör var vid denna tid Grefve Karl Reinhold von Fersen, död 1786. Med det »stöd», Kellgren omtalar, menas förmodligen konungen, som några dagar förut (den 7 sept. 1783) afreste till Italien.

1) Lidners berömda dikt Grefvinnan Spastaras död tryktes för första gången 1783 och tillegnades princessan Sofia Albertina. Beträffande Thorilds

Säg nu att jag ej tracterat Herr Hof-Junkaren med nytt och gammalt. Som jag ej bör begära, att Regerings-Rådet Zibet skall taga en häst till för mitt bref skull, är väl bäst att här sluta. Jag

---

granskning af detta poem må anföras hans bref till Tham af Dagsnäs (den 24 oktober 1783): »Spastara, Medea, Åttiotre ha hela förståndsmeriten och mycket af det poetiska från mig. Själf skrifver han så vildt, så rusigt som hans person är. Därföre är det en fundamental villa, som ej kunnat hjälpas. Och jag lät ofta galenskaper stå kvar för deras storhets skull; hvilket jag sade honom».
I broschyren Om efterhärmning, utgifven kort före Lidners död, yttrar Thorild:

»Så hafva de vise läsare bland oss sett en bålstor poet icke uppstiga, utan upprasa, hvars lynne är ett slags underbar och ståtlig dumdristighet emot all skönhet och ömhet, emot Gud och naturen, och konst däruti består, att af alt det, som skalder kunnat göra mest ömt och stort, skapa extremer. Öfverdådet synes större, än alla hjältars mod. Årad för trenne stycken, som lånt sitt värde af en annans förstånd, och som, utan detta, skulle hafva varit, mera än resten, vidunder af än en öm, än en ryslig lögn — dårar han den svaga och stora hop, som kan häpna vid ett blossande meteor, ett blodigt norrsken, men som aldrig hade en känsla för solen».

Jämf. härmed den bekanta anekdoten (jaså, Hr Magistern strök inte ut mera!), hvilken — så vidt jag vet — för första gången meddelas af Palmblad (Biogr. Lex. Ny revid. VIII s. 117). Kellgrens citat är ej fullt riktigt, ty de afsedda verserna lyda:

Det blixtrar... hvad gnistor! de spritta, de spraka:
Hväsande svafvelregn störta sig ner;
Darrande jordens inelfvor braka;
Dess grundvalar skaka;
Hon vrålar, spyr eld — nu öppnar hon sig...
Gud! nådig, barmhärtig, förbarma dock dig!

Egendomligt nog anföras de af Kellgren klandrade verserna af Atterbom såsom »en den effektrikaste målning af händelsens fasor och den moderliga ömhetens triumf» (Sv. Siare och skalder V s. 393). I Stockholms Posten för den 12 och 13 dec. 1783 skref Thorild en berömmande recension, och den 2 febr. 1784 infördes i tidningen en dikt till Lidners ära. Några nummer därefter (den 19 febr.) yttrade sig Tham af Dagsnäs öfver dikten och erhöll i anledning däraf ett kort svar den 4 mars s. å. I Tryck-Friheten den Välsignade skrefs den 17 nov. 1783 en likaledes lofprisande recension. Anmälaren anför just de af Kellgren klandrade verserna och frågar: »men upphöjes ej själen lifligare vid dessa än de släpande alexandrinska verserna?» Den 12 jan. 1784 svarade en insändare, som kallar sig »Christelig Vitterhetsälskare» och »förklarade ett heligt missnöje öfver några ogudliga tankar», som recensenten citerat. Härpå genmälte Lidner den 22 jan. s. å. Så vidt jag vet, yttrade sig Kellgren aldrig offentligen om detta poem. En anmärkning till str. 9 af dikten »Man äger ej snille för det man är galen» har — troligen med orätt — ansetts åsyfta Lidner. Hvad Rosenstein beträffar, försåg han Lidners 1793 utgifna skrifter med ett företal, i hvilket han berömmande yttrade sig om Spastaras död.

önskar, att längden af brefvet kunde försona längden af mitt dröjsmål; jag kunde då hoppas det nöjet, något förr än jag förtjent, att få läsa ett efterlängtadt svar.

Må väl och älska mig.

[2].

St. d. 26 Sept. —87.

Min Nådigaste Bror.

Jag tar mig nu den friheten att tillsända en Pro Memoria, uppsatt af Br. Lenngren[1]) och så ställd, att den, om Bror så för godt finner, kan uppläsas för konungen. De sista orden däraf kunde tarfva någon bekräftelse och förklaring af Brors egen mun. Jag vet ej, om jag nånsin haft tillfälle att berätta Bror sammanhanget af Haldinska saken. Artickeln Publicola och några andra den tiden af samma beskaffenhet hade influtit både oss och Holmberg ovetande igenom en då varande Redacteurs, benämd Schildt, försorg, såsom af sjelfva processen finnes utredt. Holmberg, oaktadt än i denna stund färdig att införa mot en plåtsedel alt det grofvaste som kan inlämnas, var dock denna gången par hazard likasom han alt sedan par force varit oskyldig. Ideen af Schröd[erhiem] om ett antidateradt privilegium vore säkert det bästa, allenast ej, fruktansvärdt, den då varande Hof-Cantzleren, nu vore svår att

1) Karl Peter Lenngren, skaldinnans make, föddes 1750 och dog 1827. År 1770 blef han extra kanslist i Kommersekollegium, 1782 notarie därsammastädes, 1793 assessor och 1799 kommerseråd. Såsom häraf framgår, hade Kellgrens förbön i detta bref ingen effekt: 1787 blef han hvarken assessor eller borgmästare i Arboga. Till innehafvare af den sistnämda platsen utnämdes Jakob Beyer.

2) J. G. Halldin (född 1737 och död 1825), då titulerad e. o. kanslist och bokhandlare, hade under psevdonymen Publicola författat en förgriplig artikel angående de regala bränvinsbrännerierna, införd i Stockholms Posten den 14 och 15 april 1779. Genom dom af den 23 maj s. å. blef Halldin dömd att mista lifvet; bokhandlaren Schildt, disponent af Stockholms Postens tryckeri, dömdes till samma straff, och bokhandlaren Holmberg, från hvars bokhandel tidningen utgifvits, till 14 dagars vatten och bröd. Likväl blefvo de samtidigt benådade, Halldin fullkomligt, de öfriga till 8 dagars vatten och bröd. Jämf. Gust. Papperen II 184 ff.

förmås därtill[1]). Hvad hindrar i sådant fall, att privilegium kunde gifvas från 1785 såsom resolution på vår då gjorde ansökning, att oaktadt den nya författningen blifva bibehållne vid vår rätt[2]). Sedan Rudin[3]) numera sjelfvilligt afsagt sig all befattning med St. Posten, försvinner ock den betänklighet som Schr[öderheim] yttrat, att göra honom participerande af ett sådant privilegium, likasom ock vår enda scruple att utesluta honom därifrån. Obekymrad i alla tider om Bladets brottslighet eller odugligbet, lär 200 Riks d:r årligen kunna anses för en tillräckelig ersättning för hans möda vid Utrikes Tidningarnes compilerande. Vår tanka är ej att utestänga Holmberg från de förmåner han, enligt oss emellan upprättadt contract, sig betingadt, men endast att hålla honom till fullgörande af de skyldigheter han därvid sjelf pålagt sig. Min förmån häraf är blott en säkerhet för framtiden. Så länge jag är så lycklig och får behålla de pensioner, som kungen förunnat mig, så hvarken behöfver jag eller önskar mig något mera. Jag lämnar så länge med glädje all profit däraf åt min vän Lenngren och någon fattig litterateur, som ville biträda honom i mitt ställe. Sjöberg har icke gjort det[4]). Det gör mig ondt att nödgas säga det. Jag väntade både af hans försigtighet och heder, att han ej skulle taga som pension af en Boktryckare, hvad en vän hade cederat

---

1) Elis Schröderheim (född 1747, död 1795) var sedan 1782 statssekreterare vid inrikes expeditionen. Den dåvarande hofkansleren var den not 2 s. 91 nämde Malte Ramel, hvilken 1782—1786 innehade detta ämbete.

2) Äldre författare såsom Atterbom, Malmström, Bescow m. fl. hafva utan vidare ansett Kellgren såsom Stockholms Postens redaktör. Felaktigheten af denna åsikt har sedan påvisats af Ljunggren i Sv. Vitt. Häfd. I s. 72 ff. Hänvisande till denna utredning har jag i Bilaga C anfört några hittills ej uppmärksammade handlingar i denna fråga.

3) Såsom af kanslikollegii protokoll för mars 1786 och jan. 1787 framgår, hade den i not 2 s. 91 omnämde Rudin sökt privilegium på utgifvande af en politisk journal tillika innefattande tidningar om lärda saker, hvilken ansökan Kongl. Mayst. enligt skrifvelse af den 21 nov. 1786 förklarade sig ej kunna bifalla. Att han haft något att skaffa med Stockholms Postens redaktion, har mig veterligen hittills varit okändt.

4) Nils Lorenz Sjöberg (född 1754, död 1822), hade såsom kopist den 14 april 1787 invalts i Svenska Akademien. Om hans inkomster och hans lättja se Sv. Vitt. Häfd. II 482, 484.

honom som arfvode för använd möda. Hade Lenngren och jag varit ägare af Tidningen, så skulle han ändå fått behålla inkomsten, då vi sjelfva tagit besväret. Han är i nöd och det är nog; men att Holmberg, som ofta på ett fjärndels år och mer, icke sett bland manuscripterne en enda rad af hans hand, ändteligen ledsnat att betala hans lättja och, som jag hör, refuserat honom en ovärdig allmosa, är en sak, som jag nu hvarken kan hindra eller lasta. — En ung gosse, som lär heta Wadman[1]), har nyligen varit hos mig, och beklagar sitt öde. Jag har tänkt derpå. Han synes mig vara kunnig, förståndig och flitig. 100 R. D:r kunde göra honom objet. Det ankommer på sakens utgång. — Lenngren är ännu osäker om, hvad han bör önska i anseende till Arboga. Det sökta privilegium skulle väl, om det vunnes, vara ett medel till bättre bärgning, men så fordrar ock bestridandet af en daglig Tidning mera ledighet, än som gifves en Notarie i ett Collegio. Också är det hårdt för en 40 års man att efter 20 års tjenstgöring vid ett värk icke finna sig belönt med någon heder och hvila. Skulle således kungen vilja befordra honom i sin väg till Assessor i Collegio, fast tills vidare utan lön, gåfves därigenom ett exempel af justice mot detta värk, som icke vore otjenligt för Betjeningens uppmuntran, sen det på 18 år ej inträffat, att någon Collegii karl gått till bordet, men väl hoptals med odnglingar blifvit invräkte från andra värk. Den enda af kamrater, som skulle ske någon prejudice, vore vår stora Basviol, Br. Möller[2]), något äldre i notarietjensten, men ock sannolikt predestinerad att altid blifva hvad han är, i syssla som i skicklighet. Om dessa förenade fördelar kunde vinnas, borde den sökande vara nögd, som jag ock säkert vet att han blefve det, oansett hans öfverdrifna

1) Kan ej vara den bekanta skalden, som föddes 1777. Måhända är namnet ett skriffel för Wahrman (Sven Niklas, född 1772, död 1830), hvilken såsom skolgosse 1787 erhöll Svenska Akademiens uppmuntrans-accessit. Denne — redan nu protegerad af Leopold — föreslogs sedermera af Rosenstein till ett universitets-stipendium. (Rosensteins bref af den 2 juli 1789 i Gust. saml).

2) I Stockholms stads Calender för 1780 finnes Karl Fredrik Müller upptagen såsom älste notarie, året därpå såsom protokollsnotarie och kvarstår såsom sådan till 1796, då han finnes upptagen såsom assessor.

modestie ej vill tillåta honom att yppa sin önskan att sitta ner. I annat fall nödgas jag, ehuru det i alla afseende[n] kostar på mig, iterera hans supplique om Brors gynnande förord till Borgmästare tjensten. I händelse att han finge den och således måste lämna all befattning med Posten, vill jag ej heller hafva därmed något vidare att beställa, utan må han då falla i Svedenborgarenas händer, hvarom redan mellan Holmberg och Haldin tyckes visa sig någon underhandling[1]). À propos af Svedenborgare, så dröjer det nog länge med mitt tillämnade opus. Men ämnet är så rikt. Commentarierne hafva vuxit till flera ark. Jag hoppas dock om måndag få börja med tryckningen, som lär continuera hela veckan. Dessförinnan skall Bror få se manuscriptet[2]). Det är väl att Kungen är prevenerad[3]). Jag kommer att reta många mäktiga fiender, men

---

1) Ledare af denna svedenborgianska liga voro den förut omtalade Halldin och bröderna Nordenskjöld. Se härom Lagus s. 188—236 och Ehrensvärds Dagboksanteckningar II 109, 117. Någon underhandling mellan Holmberg och Halldin är för öfrigt okänd. Dock kan nämnas, att Holmberg, sedan han med 1789 års slut upphört att trycka Stockholms Posten, 1790 trykte den svedenborgianska tidskriften Allmänna Magasinet, utgifven af Nordenskjöld.

2) Detta »opus»: Man äger ej snille för det man är galen infördes i Stockholms Posten den 4 okt. och följ. dagar. Anmärkningarna ansågos fordom vara af Rosenstein. Böttiger trodde sig dock på grund af stilen böra tillerkänna dem åt Kellgren Med honom förenade sig Ljunggren: »om ock det sätt, hvarpå anmärkaren mångenstädes talar om skalden, väcker betänkligheter mot detta antagande, så hindrar ingenting, att båda två kunnat hafva del i författandet». Då Böttiger sedermera för sin biografi öfver Rosenstein kom att läsa denna brefväxling, fann han, att hans fina smak visat honom den rätta vägen. Den 26 sept. hade Rosenstein ännu ej sett dessa kommentarier. Äfven de i nr. 2 af årgången 1787 intagna teserna voro — såsom ett följande bref visar — af Kellgren. Rosenstein uppträdde först med artikeln Från Sällskapet pro Sensu Communi i nr. 255—261 af samma årgång, hvilket visas af nästa not. Jämf. Böttiger i Sv. Akad. Handl. LII 132—138.

3) Af Rosensteins bevarade bref till konungen framgår ej, att han före diktens publicerande underrättat konungen om detta djärfva anfall, men den 30 okt. 1787 yttrar han i bref till konungen: «Emellertid skermütsla Kellgren och jag med Svedenborgianerne. Vi hafva värkligen tagit till pennan i välmening, men vi sedan vi sluteligen gifvit en alfvarsam och philosophisk attaque, ämna vi hwila på våra Lagrar, ty kriget börjar blifva mindre honorabelt. Bland dem, som skrifva emot oss, är en Bryggare, och bland våre Imitateurer är Comedianten Biörn». Den 8 nov återupptager han samma ämne. »Eders Kongl. M:t har altid visat mig för mycken Nåd, at jag skulle kunna göra något utan at

jag vågar mig upprepa hvad Boileau sagt vid ett lika tillfälle: Eh bien! je serais honnete homme, et je ne les craindrai point.

Den academiska Instruktion[en] är nu på trycket[1]). Hvad Bror befallt har skedt. Må så väl, som jag mår illa; och älska mig så mycket, som jag vet att värdera det.

[3].

d. 12. Jan. —88.

Tack för Lockes hufvud och Helvetii penna. Bror är kanske den första, som gått rätt fram och bevist, där så många andra, äfven snillen, farit omkring och declamerat. Må icke ett ord borttagas. Man bör säga med mera skäl om alla Brors arbeten än om den Helige Andes skrifter: *Förbannad vare then*, som tager ett ord härifrån eller lägger ett ord härtill. Frukta aldrig att vara för vidlöftig, när man upplyser och förnöjer, i synnerhet när man angriper och kullkastar fördomar, lika skadelige för Lagstiftningen som vanhedrande för Vitterheten[2]). Bror skall kanhända icke öfvertyga

taga Eders Kongl. M:t til min förste Domare. Jag har för at försvara Kellgren och uplysa allmänheten skrifvit en slags apologi för sällskapet pour le sens commun. Den har efter min tournure blifvit nog alfvarsam, philosophisk och politisk, neml. så långt philosopherne äro Politici. Många torde finna mig för serieux, med Eders Mayt. känner, at jag har mitt sätt at se vidskepelse och sotiser. Då andra skrattade åt Björnram, kom jag ihåg, at de preparationer han gjorde, innan han visade andra, til en del voro desamma, som nyttiades med Ravaillac. Jag skulle akta mig at göra denna reflexion til någon annan än Eders Kongl. M:t, men jag lägger den til grund för nödvändigheten at, så snart svärmerier visa sig, på ett beskedligt sätt upplysa allmänheten. La raison est la seule arme qu'il faut employer et cette arme emporte toujours la victoire». (Gust. saml. vol. XXXIX kvart).

1) Härmed afses: Underrättelse om det, som bör iagttagas af de Ledamöter i Svenska Academien, hvilka åtagit sig at arbeta på den Svenska Ordaboken. Stockholm, trykt hos A. Jac. Nordström, 1787. (60 sidor i kvart).

2) Rosensteins här omtalade skrift, Anmärkningar om Vitterhet och Smak, hade nyligen blifvit uppläst på Sv. Akademiens högtidsdag den 20 dec. 1787. Den tryktes sedermera i andra bandet af dess handlingar. Fullständigt låter den af Kellgren citerade punkten: »Jag skall ej försumma att rådfråga de djupsinniga författare, hvilka genomtänkt människosjälen och upptäkt dess mest fördolda egenskaper och värkningar». (Sv. Akad. Handl. II s. 79). Så vidt jag kunnat finna, menas med dessa »djupsinniga författare» de filosofiska skönhetslärarne.

det folk som lärt sig Götheborgska poemet[1]) utan till; Bror bör vänta sig kanhända ett mycket medelmåttigt bifall af Svenska Läsare i allmänhet; men förlåt mig, att jag säger det oaktadt Brors vän: Bror är icke gjord för att skrifva för denna pöbel, för denna vrå af verlden, för denna timma som flycktar, men för Europa och tidehvarfven. Förlåt än en gång min uppriktighet. Men hvarför skulle vänskapen ej någon gång vara tillåtit att ge en stor man sitt offer?

Det står en »kråka» vid ordet: *djupsinnige författare*. Är det ironie? Bror nyttjar med skäl sällan denna figuren. Eller är det alfvare? De förtjena ej detta namn. — Jag kan ej komma i Academien. Gör min ursäkt. Ett ord till Schröderheim. Förlåt min påhängsenhet.

[4].

Stockh. den 13 Mars —88.

Min Nådiga bror.

En sjukling, instängd i 10 veckors tid mellan fyra väggar — *solus in carcere secum* — är böjd att falla på rätt besynnerliga idéer.

Det är icke besynnerligt, att han talar vid sig sjelf i brist af bättre umgänge; icke heller att han jolrar som ett fyra års gammalt barn — den visaste på jorden har sagt sig i örat många ömkliga dårskaper —, men hvad som är besynnerligt, oerhördt tokigt, är att upptekna detta joller, är att visa dessa dårskaper för en man, hvars aktning man ej vill förlora .. *et voilà mon cas*! Dock, om Bror ger sig mödan att läsa till slut, skall Bror finna mina skäl, le, ömkas och förlåta.

Mellan K. och k— det vill så mycket säga: mellan förmiddags menniskjan och eftermiddags menniskjan, denna timmans och den påföljandes. — Jag har ofta undrat, att ingen Philosoph velat bestå oss flere själar. En är värkeligen för litet att utreda alla svårigheter. Jag har aldrig ännu känt så tydelig skillnad mellan den

1) I Stockholms Posten vid denna tid förekommer intet, som kan upplysa, hvad Kellgren menat med det »Göteborgska poemet».

Jag, som tänker, och den *Jag*, som har utsträckning, som emellan de Dussinstal tänkande *Jag*, som ej tänka hvarandra lika.

Våra kära Svedenborgare lära ej märkt den fördel, de kunde draga af detta skälet. Deras inneboende andar förklara likväl denna sak till pricka. Med ett skickeligt antal af alla sorter andar, goda och onda, glada och ledsamma, hedervärda och löjliga, dumma och quicka, blef det tämmeligen lätt att upplösa gåtan af så många sjelfstridiga, inconsequenta, Himmelsk-helvetiska caracterer, bland hvilka jag har äran att låta räkna till första Classen Brors

ödmjukaste tjenare
K. & k.

P. S. Vid hvar sottise som anträffas, det vill säga vid hvar rad, behagade Bror påminna sig, att jag talar till mig sjelf.

Affairen med L—dt stod då ej att hjelpa[1]). Ehuru grof jag tänkte vara, var jag ändå ej nog fin.

När Bror någon dag vore hemma mot middagen, den enda tid jag törs gå ut, ville jag ha den äran att göra min uppvaktning, för att — ej tala om hvad jag nu skrifvit.

Bror torde redan veta, att Biskop Haartman och v. Presidenten Ignatius hafva lagt sig i jorden. Den förre dog af slag inom 2 minuter mitt uti phrasen af ett samtal med Tengström. Han satt i sin Ländstol och kände sig ej på det minsta sjuk. Så snart är det gjort med oss Biskopar. — Öfver Ignatius har Liedner, som nu vistas i Åbo, författat en Grafskrift, som Riddarhuset borde låta bränna, och Dårhuset låta infatta i förgylda ramar[2]).

---

2) »Affärer med Leopoldt» (som väl här afses) är likaledes ett gåtfullt uttryck. Kellgren och han stodo vid denna tid på den bästa fot med hvarandra.

3) Joh. Haartman (född 1717, död 1788) var biskop i Åbo och universitets prokansler. Såsom sådan hade han alltid visat sig såsom Kellgrens förföljare. Jacob Tengström (född 1755, död 1822) hade samtidigt med Kellgren varit docens vid universitetet och tillhörde dennes intima vänner. 1780 hade han utnämts till e. o. filosofie adjunkt. Vid denna tid var han kyrkoherde i Pikiis prebendepastorat. Han dog såsom Finlands förste ärkebiskop. Om hans literära värksamhet se Lagus passim. Johan Ignatius (född 1721, död 1788), vice-president vid Åbo hofrätt, begrofs den 22 febr. Egendomligt nog blef Lidners poem den 29 mars s. å. aftrykt i Stockholms Posten.

Compte rendu à moi-même,
eller
Samtal
Emellan K. och K.

K.

Hvad jag är olycklig!

K.

Aldrig hör jag annat än denna klagan. Bekän mig en gång uppriktigt: ligger ej denna olycka helt och hållit i din inbillning?

K.

Inbillning! — Dessa plågor, denna förstöring, denna kropp, som faller sönder på alla sidor, denna själ, som förtynges af minsta bemödande! Om detta är inbillning, så fins intet verkligt.

K.

Med din sjuklighet, må så vara. Den vill jag ej disputera dig. Men du vet ju, hvaraf den kommer. Låt orsaken upphöra, så upphör följden.

K.

Alt för väl sagdt! Låt Febern upphöra, passionen upphöra! — Hvem gaf oss Febrar och Passioner? — Men supponera det mirakel, att jag ännu fick tillbaka mitt förstånd och min hälsa, har jag då ej andra bekymmer, som trycka mig?

K.

Bekymmer! — Du borde skämmas att tala därom. Är du ej i en ställning, som hvar menniskja borde afvundas? En *vaut-rien* som du med 15000 D:rs inkomst och ingen syssla att bestrida.

K.

Jag tillstår det: mina inkomster äro mer än jag borde behöfva, mycket mer än jag förtjenar. Men tillstå, att man ej njuter, hvad man ej njuter med säkerhet.

K.

Jag förstår ej, hvad det vill säga.

K.

Det vill säga, att där i vrån står en tiggarstaf, som väntar mig, att mitt öde beror af en enda mans lif, dess behag, dess

nycker; att mina trenne pensioner äro stälda på osäkra och detournerade medel; att så snart en Bankrut eller Reform existerade, vore jag utan mitt bröd.

K.

Reformer! Bankruter! — Och hvar tar du dessa chimerer?

K.

Hör och döm, om det är Chimerer. — 500 R. D:r på Ensaksbötesfonden. Denna fond är anslagen till en Adelig skolas inrättning och lämnad åt Seraphimer Riddarnes förvaltning. Hvad mera billigt och nödvändigt, än att de en gång användas till sin rätta destination?

K.

Men Svenska Academien är ju grundad på samma Cassa[1]).

K.

Så mycket värre för Svenska Academien. Tvänne pensioner kunna ännu läggas till. Det är icke sannolikt, att detta utgår af bara räntor. Säkert tära vi på fonden. Det som inflyter blir ock årligen mindre. Domstolarne äro ej så nitiska för kungens som sitt egit interesse, och sedan de veta, hvartill Böterne användas,

---

1) Det enda, som mig veterligen hittills är kändt om Kellgrens inkomster, anföres af Böttiger i Sv. Akad. Handl. XLV s. 121—122 och af Ljunggren i Sv. Vitt. Häfd. I s. 61. Beträffande denna post, må följande aftryck göras ur Conseil- och Cabinetts-protokollet i Inrikes Civile ärender för den 6 jan. 1785.

Kongl. Maijt., som med nådigt nöije ansedt de wittra arbeten des Bibliothecarius Johan Hindrich Kiellgren tid effter annan författat, hade af wanlig nådig böijelse at upmuntra witterhet och des Idkare äfwen welat nådig hugna Kiellgren med någon tillökning uti des knappa wilckor och behagade till följe deraf i nåder tillägga honom en årlig pension stor trehundrade R. d:r specie ifrån innevarande åhrs början utaf de besparde ensaks böter, till des någon lika pension eller lön på Rikets stat blifwer ledig, som honom i des ställe kan anordnas.

Gripsholms Slott d. 6 Januari 1785.

expedieras
Gustaf.

Enligt Böttiger s. 122 blef Kellgren den 7 jan. 1785 — således dagen därefter — utnämd till konungens handsekreterare. De offentliga handlingar, jag rådfrågat, innehålla intet härom, men uppgiften är tydligen riktig. Anslaget torde böra betraktas såsom Kellgrens lön såsom handsekreterare. Om Sv. Akademiens andel af ensaksböterna jämf. Sv. Akad. Hist. I 65—66. Att Kellgren uppgifver summan till 500 Rdr. i st. f. 300, beror förmodligen på ett skriffel.

anse de snarare sin efterlåtenhet berömlig. Jag känner Collegier, där så ofta frågan yppas att pligtfälla parter för missfirmelig skrifart m. m., svaras alltid: *Det är ej värdt: det går ju blott till löner åt några onyttiga Poeter.*

K.

Men hur lyda dina Pensionsbref? Står där ej uttryckeligen, *att du så länge kommer att åtnjuta dem, till dess någon lika pension eller lön på Rikets Stat blifver ledig, som dig i stället kan anordnas?* — I sådant fall är du ju säker.

K.

Så säker, att just i dessa dagar varit fråga att taga från mig en lika beskaffad pension af 3000 Dr. på manufactur fonden. Konungen har sjelf förordnat en Commission att utan afseende på förra författningar föreslå indragningar vid denna fond. Att *Beckfriis* är ordförande och *Jos. Cederhjelm* Bisittare, lofvar redan mycken framgång. Ett exempel är nog för att visa, hvad afseende dessa Herrar göra på Konungens namn och den allmänna säkerheten. Hofintendenten *Rehn* hade i tjugu års tid uppburit en pension, gifven af Konungen, ratificerad af Ständerne, med de uttryckeliga termer, att *han i hela sin lifstid, och ehvad för öde manufacturerne häldst kunde undergå, skulle njuta den till godo.* Detta betyder ingenting. Cederhjelm säger: *Onödigt!* och Rehn stryks ur Listan. Han har dock sedan beklagat sig hos Kungen och återvunnit sin rätt[1]).

K.

Än hur gick då med dig sjelf?

---

1) Riksrådet Grefve Joachim Beck-Friis (född 1722, död 1797) får af Lars von Engeström (Minnen och Anteckningar I 60) följande alt utom smickrande orlofssedel: »Riksrådet grefve Beck-Friis var en af de mest despotiska aristokrater jag sett, förföljde alla, som på något sätt råkat misshaga honom och gjorde veld för att tjäna dem, han ansåg sig tillgifne». Kommerserådet Baron Josias Cederhjelm (född 1724, död 1795) var såsom svedenborgare Kellgrens personliga fiende. Jämf. Lagus s. 116, 210. Utom den här omtalade pensionen hade Hofintendenten Jean Rehn den 1 sept. 1782 tillförsäkrats, » att i den händelse vid dess dödliga afgång hans älsta dotter Anna Lovisa Rehn befinnes oförsörgd, henne då nådigst skall förunnas och beviljas en årlig pension af 83 Rdr. sp. och 16 sk. sp. af manufacturfonden».

K.

Man hade den höfligheten att denna gången låta mig behålla, hvad man höll fåfängt att vilja beröfva mig. Man har således tillstyrkt att förlänga min pension med vilkor, att jag skall fortsätta mitt påbegynta Handels Bibliothek [1]).

K.

Och tänker du då göra det?

K.

Fråga, om jag måste. -- Och sanningen att säga, har jag nog hog för detta arbete. Jag börjar att ledsna vid det eviga versmakeriet.

Har jag då kommit till för rimet skull allena? Den första delen af Handels Bibliotheket van mera bifall än jag borde förmoda. Det är det enda af alt hvad jag skrifvit, som min goda vän Thorild funnit godt.

K.

Men om du årligen måste utgifva en ny Del däraf, tycks mig fördelen blifva ringa och odugligheten säker.

K.

Lyckligtvis är jag icke bunden till viss tid, hvilket sannerligen blifvit altför besvärligt, sen jag manquerat min *bût*. Den var att härigenom kunna göra ett steg till Collegii bordet. Jag har altid syftat till någon säker lön. Då jag nämndes till Hand Secreterare, hade jag sökt bli Commerce Råd [2]).

---

1) I Conseil- och Cabinetts-protokollet uti Inrikes Civile ärender för den 16 nov. 1782 läses:

Kongl. Maijt. täktes i Nåder tillägga dess Bibliothécarie E. Kellgren den Pension af Tretusende d:r K:mt eller Etthundradesextio sex Rdr. 32 sk. specie som Borgmästaren Säfström förr detta innehaft uppå Manufacturfonden, för det han samlat och ifrån trycket utgifvit åtskillige handlingar rörande Rikets handel under namn af *Handelsbibliothek*, hvilket verck af Kellgren på enahanda sätt hädanefter kommer att fortsättas.

Af detta Handelsbibliotek utgaf Kellgren blott en del, som utkom 1783. Denna recenserades af Thorild i Den nye granskaren. Såsom slutomdöme yttras, att det var »en svag, städad och god bok, väl utan geni, utan besynnerlig förtjänst, men värdig att läsas». Jämf. Sv. Vitt.Häfd. I 277, 286. Se vidare Bil. D.

2) Om denna ansökan se Bilaga A.

K.

Man ansåg det, kan jag tänka, för ridicult, som det ock var.

K.

Ridicult, som det behagas: emellertid blefvo Dalin och Gyllenborg Kammar Råder för sin poetiska talang. — Också nyttjades ej heller detta skäl till afslag; men att jag därigenom för altid skulle borttagas från Vitterheten.

K.

Jag fruktar, en sådan syssla skulle blifvit dig rätt besvärlig. Att dageligen sitta flere timmar vid ett ämbetsbord, att läsa och författa vidlöftiga Acter i saker, som du ej tillräckeligen förstode, sådant hade visst blifvit odrägligt för en Poet.

K.

Om det är kännemärket af en Poet att ej älska och värdera något annat än vers, att hata alla ordenteliga göromål, alt förståndsarbete, så förtjenar jag ej det namnet. (Och är det då en så svår sak till konsten eller mödan att 4 à 5 dagar i veckan sitta i en god Länstol från 10 till 1 och opinera vid ett Ämbetsbord?) Den poetiska Febern har aldrig hos mig varit annat än intermittent, och med åren hafva accéerne kommit mera sällan. Jag är nästan säker, att jag ej skulle blifvit den odugligaste af våra Ämbetsmän. Mina små vittra försök skulle därigenom vunnit ett dubbelt värde: de hade ansetts som en gåfva och ej som en pligt. Tillstå att den besvärligaste och löjligaste syssla, som fins i verlden, är sysslan att ha snille. Och hvad dugligt kan man författa med denna skyldighet att författa? Den som skrifver för sitt nöje, när snillet och hogen påkalla, skrifver sällan och väl. Han liknar en man, som jouerar af behof, af en styrka, som gäser öfver; det blir vackra och raska barn. Men hvad Tåssungar vill man vänta af en älskare för lega, en fouteur på befallning, en halfspänd S–, som ger bara vatten?

K.

I sanning en liknelse ljuflig och klar, men som ej passar hit. Hvem pålägger dig väl att skrifva mer än du förmår? Att

dömma af det ringa, man ännu sett af din hand, är ej anledning att tro det.

K.

Jag bör erkänna det. Hvad jag gjort, är litet eller intet mot hvad en annan kunnat göra. Jag känner personer, som hafva en ständig inspiration med en beständig förmåga, som componera med mera lätthet än andra skrifva rent, som hinna till alt, icke tröttna något ögnablick. Detta är ej min mekanik. Så beskaffade menniskjor måste antingen äga en beständig hälsa eller själar, som ej hafva med kroppen att beställa. Sådane äro flere af de personer, som omge Kungen, och sådan är Herren sjelf. Jag undrar därför ej på de prétensioner han gör, och att han frågar mig beständigt: *Hvad gör Ni? Hvad skrifver Ni?* Jag kan ej tänka på denna frågan, utan att en kallsvett går öfver mig. Det är altid, som om han sade: Du är en Latbund, en odugling, som ej förtjenar den lön, jag ger dig[1].

K.

Men vet du, att jag finner denna frågan nog billig. Något måste du väl också ständigt göra för din lön.

K.

Tror du då, att jag nånsin är aldeles utan arbete?

---

1) Denna farhåga var ej ogrundad. Den 31 oktober 1788 skref konungen till Clewberg: »Faites mes complimens à Kellgren et demandez-lui des nouvelles de ses ouvrages. Voilà un an sans que nous ayons de lui ni tragédie, ni opéra, ni comédie! Si cela continue, j'écrirai sur son fauteuil académique: Tu dors, Brutus! Malgré les orages qui ont agité le vaisseau de l'état, il aurait bien pu donner aux Muses de la patrie quelque ouvrage, puisque j'ai pu m'occuper d'elles sans interruption». På detta bref, som i utdrag anföres af Beskow i Sv. Akad. Handl. XLII, s. 311, svarade Clewberg den 30 nov. s. å.:

Conformement aux ordres de Votre Majesté j'ai dit a celui qu'Elle honoroit du nom de Brutus, éveille-toi; mais, Sire! je crois qu'il faudroit plutot travailler à le faire dormir. Sa léthargie litteraire n'est qu'une suite de son insomnie physique et de l'état dérangé de sa santé, qui paroit se reparer très lentement. Il m'a assuré qu'après plusieurs tentatives infructueuses, il a été obligé de jetter la plume et je crois qu'il a rempli son cornet de chinchina au lieu d'encre. Aussi n'y-a-t-il pas de preuve plus certaine d'incapacité physique et morale que l'impossibilité de remplir les ordres de Votre Majesté? (Gust. Saml. vol. 26 kvart).

K.

Så svara då, när det frågas, hvari ditt arbete består.

K.

Det vore detsamma som att svara: Jag gör intet; och det är hvad jag svarar. Du bör veta, att Monarken icke älskar, icke värderar något annat än det Dramatiska. Han betänker ej, att Horatius, Boileau, Pope, så många andra Snillen, aldrig skrefvo för theatern. Oder, Satirer, Erotiska Poemer, alt sådant anser han för lappri, för tillfällighetsvers, som hvarken kosta någon möda eller gifva någon ära.

K.

Håller du nu ej på med något Dramatiskt arbete?

K.

Jag önskade att kunna; men finner det dageligen alt mera omöjligt. Den ständiga *mal-aise*, hvari kroppen befinner sig, sätter själen i en oro, som gör att jag ej kan uthärda med något arbete af lång anda. Dessutom saknar jag den styrka, den liflighet i inbillningen, som fordras för att uppställa en riktig plan till ett Theaterstycke. Också är det, att dömma af de få lyckats, det svåraste företagande, ett *non plus ultra* af menskliga Snillet, och de som lyckats hafva endast och allenast haft sin talang vänd därpå, hafva nästan ej försökt något annat Skaldeslag. Corneille, Racine, Shakespeare hafva ej skrifvit annat än Tragedier.

K.

Men har icke Kungen altid sjelf gifvit dig planen? — Han torde väl ännu hafva någon i beredskap.

K.

Det är just hvad jag fruktar. Han har också redan hotat mig därmed. Om häraf svårigheten blir mindre, blir ock hedern och hogen mindre, men altid mödan lika stor. Så beqvämligt att ha en ledare, så obehagligt att ledas bunden. Det är dessutom med Snillets alster som med naturens: De trifvas illa transplanterade. För att utveckla sig och frodas fordra de sin näring af samma jord, där de upprunnit.

K.

Men du kom ej att säga något om din tredje pension.

K.

Den består i ett arfvode af 3000 Dr. för Theatercensuren. Clewberg har ock detsamma. Det assigneras af Kungen särskildt hvart år på Stats Contoiret att af Hofcantzleren uppbäras till ett hemligt behof. Utom således att denna extraordinaira, orubricerade lön i sjelfva sin natur icke äger något varaktigt, så kunna vi äfven utan vidare omsvep blifva skilda därvid *hvad dag som hälst Hofcantzleren funne sig missnöjd med vårt biträde*, såsom orden lyda i Konungens Bref[1]).

---

1) Genom en förordning af den 12 maj 1785 hade konungen infört teatercensuren och utnämt Kellgren och Clewberg till censorer. Den punkt, hvilken har afseende härpå, lyder:

De tvenne personer, som för detta arbete antagas, kunna därifrån genast skiljas, så snart de därtil icke befinnes skickelige. De åtnjuta et arfvode af Et hundrade sextijo sex Rdr. 32 sk. hvardera, hvilke 166 Rdr. 32 sk. årligen vid denna tiden til dess disposition under namn af et hemligt behof komma at anordnas. För det närvarande hade Kongl. Mayt. härtil förordnat Secreterarne Johan Henric Kellgren och Abraham Niclas Clewberg.

Stockholms Slott d. 12 Maj 1785.

expedieras
Gustaf.

Om man undantager vinsten på Stockholms Posten och en af Sv. Akad. beviljad pension på 150 Rdr. (Sv. Vitt. Häfd. I 61), hade Kellgren troligen ingen annan inkomst. Den 16 nov. 1780 hade han fått bibliotekarie namn, heder och värdighet, men fullmakten innehåller intet om några löneförmoner. Det förefaller t. o. m., som om Kellgren blott tilldelats en titel utan motsvarande tjänst. Fullmakten lyder:

Gustaf etc. etc. etc.

Giöre weterligit, at som wij altid med särdeles nådigt wälbehag omfatte lärde och wittre män, och ibland dem på et berömligt sätt sig utmärkt vår Tro undersåte Magister Docens wid wår academie i Åbo oss älskelig Johan Hinrich Kellgren; altså wele Wij härmed och i kraft af detta Wårt öppna Bref tillsom vedermele af Wår nådiga benägenhet hafwa tillagt honom Johan Hinrich Kellgren Bibliothecarii namn, heder och wärdighet. Thet Till etc. Gripsholms Slott den 16 nov. 1780. (Inrikes Civil-Expeditionens Registratur).

Att Kellgrens ekonomiska ställning likväl var den bästa, framgår af den efter honom upprättade bouppteckningen, för hvilken en redogörelse meddelas i Bilaga E.

K.

Jag vet sannerligen ej mer, hvad jag skall säga om detta målet. Jag börjar att finna din frugtan mindre ogrundad. Det är visst, att om Kungens authentiqua försäkringar kunna annihileras af en Commission, om lifstids pensioner kunna upphöra, för [än] man dör, så gifs ingen säkerhet utom löner på Rikets Stat. — Du hänger då ännu fast vid ditt första uppsåt att söka en publik syssla?

K.

Flere mina vänner och bland andra Nordin[1]) råda mig dageligen därtill. Den sistnämnde har projecterat mig en stol i Kammar Revisionen såsom både lättare att vinna och bekläda än ett rum i Commerce Collegio. — Men sen jag så ofta sökt och så mycket fått, om icke detsamma dock mer än jag vågat hoppas, har jag tagit en fast föresats att aldrig mera besvära hvarken Kungen eller mina gynnare med någon vidare ansökning. Jag fruktar ingen ting så mycket som att synas efterhängsen och oförnöjelig. Dessutom är jag nu alt för gammal att lära. — Jag har nyss fått en Tidning, som i det närmaste tranquilliserar mig för bekymret om min framtid. Jag har sökt och vunnit ett Privilegium på Stockh. Posten, och jag hoppas med den inkomst detta Blad kan gifva, förenadt kanhända med någon ringa Pension, som i hvad för en sakernes möjliga ställning af barmhärtighet torde lämnas mig, icke mer behöfva frugta att en gång aldeles blifva brödlös.

K.

Så kan jag då hoppas att nu se dig nöjd?

K.

Jag hade ännu blott en önskan att göra, den önskan jag redan nämt. Det vore att hädanefter sjelf få välja ämnen till mina arbeten:

Omnia sponte sua, quae nos elegimus ipsi,
Proveniunt; duro assequimur vix jussa labore;

---

1) Karl Gustaf Nordin, född 1749, död 1812 såsom biskop i Hernösand, var, såsom af Nordins dagbok (utg. i Hist. Handl. B. VI) framgår, en bland Kellgrens umgängesvänner. Såsom medlem af Eccles. Beredningen hade han vid denna tid stort inflytande på konungen.

säger *Vida*. Isynnerhet önskade jag att ej mer blifva tvungen att skrifva för theatern.

K.

Men hvar och en är skyldig att göra sin Kung till nöjes, och du mer än någon. Du har sagt, att han blott älskar den Dramatiska poesien. Hvarför ej lämpa sig efter hans smak, när den ej strider mot ens heder och förmåga? Du har ju förut icke illa lyckats i detta Skaldeslag.

K.

Jag har lyckats att copiera; jag ville en gång sjelf vara original, och jag har sagt dig förut, hvad som fattas mig därtill. Emellertid är ej min tanke att aldeles afstå från denna *genre*, utan blott min önskan att ej mer nödgas skrifva efter förelagd plan, på förelagd tid. — Jag har ämne till tvänne Operor: Yngue, att omarbeta efter Göthiska mythologien, i samma smak som Baldurs Död; och *Semiramis*[2]), ett ämne som Glücken redan valt och som Krausen proponerat mig. Skulle jag nånsin få känna mig [hafva] nog styrka att skrifva en Tragedie, har jag äfven därtill valt ett efter min tanka lyckligt ämne i *Eric XII:s* död[3]). — Kungen äger nu dem,

1) Hieronymus Vida, en bland den italienska humanismens yppersta latinska skalder, föddes omkring 1490 och dog 1566 såsom apostolisk pronotarius och biskop af Alba. Hans mest bekanta arbete är Poeticorum Libri Tres, en versifierad latinsk poetik i Horatii stil. Kellgrens citat förekommer Lib. I v. 55—56.

2) Om dessa båda operor är intet kändt. Balders Død var ett »heroiskt Syngespil» af den danske skalden Johannes Ewald, född 1743, död 1781. Stycket, som skrefs 1773, uppfördes med musik af Hartman 1779 (året förut utan denna musik). Christoph Willibald Gluck (född 1714, död 1787) hade 1748 i Wien låtit uppföra sitt musikdrama La Semiramide riconnoscita, hvartill Metastasio skrifvit texten. Joseph Martin Kraus, född i Tyskland 1756, död i Stockholm 1792, hade 1778 anländt till Sverge, där han slutligen steg till förste kapellmästare. Kraus hade förut skrifvit musiken till Kellgrens operor Proserpina samt Dido och Eneas. (Jämf. Böttiger i Sv. Akad. Hand. XLVI s. 227 och Lindgren 22—35.

3) Ej häller detta sorgespel blef någonsin utfördt. Några år därefter gjorde Gustaf III — kanske oberoende af Kellgren — ett utkast för ett dylikt drama. I febr. 1791 skref han till Leopold: »Dans nos entretiens sur les pro-

som med mera skicklighet och färdighet skola utföra hans Planer: *Leopoldt*, som redan visat både sin ypperlighet i konsten och sin lätthet att arbeta genom flere försök, men i synnerhet Helmfeldt [1]; *Sjöberg*, ej känd på detta sätt*), men värdig att försökas [2]; — och den jag ännu vill tillägga som en begynnare, hvilken borde få visa sig — *Casström*, en gosse hvars talang tyckes vara för den Lyriska poesien [3].

K.

Men á propos en sak. Det faller mig in, att den, som vill undandraga sig alt tvång, torde därmed syfta att undandraga sig

*) Har likväl för flera år sen skrifvit en Orig: Tragedie, *Dido*, inlemnad till Opera Directionen.

grés du théâtre national, nous avons souvent cherché des sujets de tragédie tirés de notre histoire; et dans le choix d'événemens propres à la scéne, il m'a paru que la mort de Torkel Knutson, Connetable de Suède et tuteur de Birger, fils de Magnus Ladulås, ainsi que la mort d'Erik XII, empoisonné par sa mère Blanche, réunissaient tout ce qu'il faut au théâtre pour inspirer le plus vif intérêt». Därefter sände han Leopold en plan för dessa båda sorgespel. (Konung Gustaf III:s Skrifter VI, 369 ff.).

1) Karl Gustaf af Leopold (född 1756, död 1829) hade 1786 börjat arbeta på konungens dramer och hade vid denna tid fulländat Frigga; Helmfelt var och förblef ofulländad. Om denna sin värksamhet yttrade Leopold i en 1810 skrifven inlaga: »Konungen älskade vitterheten, gjorde operor på prosa och trodde, att de blott saknade rimmet för att vara poesi. Kellgren hade gjort af Gustaf Vasa ett odödligt poem. För min del förskrefs jag från Upsala att tillägga slutljuden i Frigga, Helmfelt och andra af H. Mayst. teaterarbeten. Jag hade ej Kellgrens talang; men jag var ung, arbetade fortare och skref mer. Innan kort uppvägde jag hans beröm vid hofvet, icke genom den värkliga godheten af hvad jag gjorde, (ty den lyriska genren var aldrig min), utan, liksom i mekaniska beräkningar, genom massan multiplicerad med fortheten». (Samlaren I 64).

2) Af Sjöberg finnes intet dramatiskt arbete i behåll, — hans Dido blef aldrig uppförd och är troligen förkommen —, men att han ansågs såsom en dramatisk förmåga, visas af Gustaf III:s bref till Leopold den 19 juli 1790: »Je pense que Sjöberg nous a promis de travailler à une tragédie, et l'idée m'est venue de lui choisir pour sujet la conspiration de Venise par le Marquis de Bedmar..... Votre ami Sjöberg aurait là un vaste champ pour acquérir de la réputation, et le théâtre dramatique y gagnerait un nouvel auteur; voyez si vous ne pouvez l'y engager». De sista orden tyckas visa, att konungen ej känt till hans Dido. (Konung Gustaf III:s Skrifter VI, 365).

3) Samuel Niclas Casström, född 1763, död 1827, hade 1786 vunnit Sv. Akad. mindre pris, 1787 dess större. Hvarken Klemming eller Dahlgren nämna honom såsom dramatisk författare.

alt arbete. Uppriktigt att tala, mina Herrar Poeter, så tjenen I två Herrar af ännu stridigare natur än Gudi och Mammon: det är *Äran* och *Lättjan.* Att dömma af edert tal och ert uppförande, skulle lagren böra gifvas er för er blotta goda vilja och dagdrifveriet böra räknas er för Snille.

K.

Kanske förblandar du begreppen af Lättja och lugn, dagdrifveri och frihet. Slå opp din Horatius och läs: *Otium Divos* — — — — Men om det finnes modeller till den målning du gifvit, hvilket jag ingalunda vill neka, så torde du förfara något hårdt med din vän, då du ställer honom bland dessa. — Du tvingar mig härigenom att aflägga all blygsamhet och att visa mig löjelig, barnslig, svag, för att icke synas lätting. — Se här en låda med samlingar, en annan med Brouillonger. Du skall däraf inhämta: *hvad jag gjort — hvad jag begynt — och hvad jag ämnat göra.*

Förtekning
på de Skrifter jag hitintils utgifvit.

Theater Stycken.

Gustaf Vasa [1].

Gustaf Adolph och Ebba Brahe [2].

Divertissement på konungens Födelsedag 1781 [3].

† Prolog till Zemire och Azor [4].

† Prolog vid Drottningens uppkomst [5].

---

1) Gustaf Vasa tr. 1786. 2) Gustaf Adolph och Ebba Brahe tr. 1788.

3) Divertissement, Gifvit Hans Kongl. Maj:t Konungen Af Deras Kongl. Högheter Hertigen och Hertiginnan af Södermanland Den 24 Januarii 1781. Tryktes samma år, men intogs ej i Saml. Skr.

4) Prologen, hvartill Uttini skrifvit musiken, tryktes 1778 jämte Zemire och Azor, en Comedie Ballet af J. F. Marmontel, öfvers. af A. M. Malmstedt (Fru Lenngren). Ej i Saml. Skr.

5) Den förra prologen hade skrifvits för drottningens namnsdag den 22 juli 1778: denna skrefs i anledning af hennes kyrkotagning och uppfördes första gången på Kongl. Theatern den 28 dec. 1778. Den tryktes s. å., men intogs ej i Saml. Skr.

† Intermede på Prinsessans Födelsedag[1]).

(De 3 sistnämde, som hafva dödsteknet, äro utdömda ur den samling jag framdeles, ville utgifva).

Oden.

En Stadig Man. — Prisskrift. Vitt. Acad. Handl[2]).

Till Bacchus och Kärleken. — Parnassen[3]).

Konsternes Födelse. — Af Sällsk. Aurora. Tr. särskildt[4]).

Afvunden. — Vitterh. Nöjen[5]).

Saknaden. — Åbo Tidningen[6]).

Lifvet är en dröm. — Ibd[7]).

Verlden. — Ibd[8]).

Våren, imit. af Horatius. — Samlaren[9]).

---

1) Uppfördes den 8 okt. 1781 på Drottningholms teater mellan Voltaires tragedi Semiramis och Cahusacs komedi Zénéide; tryktes s. å. Ej i Saml. Skr.

2) En Stadig man blef ej prisbelönt. Då stycket upplästes i Vitt. Akad., fann man dikten innehålla så »ovarsamma och oförsvarliga tankar, att fråga icke kunde blifva om loford eller belöning». Dock skulle författaren uppmanas att gifva sig tillkäänna för att efter akademiens anvisning värkställa nödiga ändringar; först då skulle Akad. taga prisfrågan i betraktande. Då Kellgren sedermera rättat sin dikt, intogs den i tredje delen af Akad. Handl., som utkom 1780, men ej såsom prisbelönt, utan såsom »insänd». I Stockholms Posten för den 24 april 1780 införde Kellgren en förklaring, i hvilken han anmärkte, att stycket hvarken aftrykts i dess ursprungliga form eller med de ändringar han själf värkstält, utan stympadt och fördärfvadt. I Saml. Skr. finnes det — åtminstone i det väsentliga — i det ursprungliga skicket. Se Hildebrands Berättelse s. 34 och Lagus 115.

3) Offentliggjordes i Samlaren för aug. 1777, och i Sv. Parnassen 1784.

4) Härmed menas: Ode till Hans May:t Konungen,,. af sällskapet Aurora. Åbo 1775.

5) Vitterhetsnöjen för 1781. En annan dikt med samma namn hade redan 1774 trykts i Åbo tidningar och Stockholms Posten 1781, men intogs ej i Saml. Skr.

6) Saknaden tryktes i Åbo Tidningar redan 1773, intogs s. å. i Samlaren, 1776 i Götheborgs Hvad Nytt?, men uteslöts ur Saml. Skr.

7) Förmodligen Ode öfver lifvet, infördt i Åbo Tidningar 1775 och därifrån i Götheborgs Hvad Nytt? 1777.

8) Något stycke med detta namn finnes ej i Åbo Tidningar. Förmodligen menas härmed Ode vid Aristides död, infördt i Åbo Tidningar 1773 och reproduceradt i Götheborgs Hvad Nytt? 1776 och St. Posten 1780, men ej intaget i Saml. Skr.

9) Samlaren 1777.

Christus. — Stockh. Posten[1]).
På konungens Födelsedag 1780. — Särskildt[2]).
På konung. Födelsedag 1782. — St. Post.[3]).
Vid Enke Drottningens död. — Ibd[4]).
Till Gr. Gyllenborg. — Vitterh. Nöjen.[5])
Horatii Oden. L. I. Od. 5, 23, 26. } St. Post. och Vitt. Nöjen[6]).
L. II. Od, 8, 10.
L. IV. Od. 1, 3, 5.

Moraliske Poemer.

Mina Löjen. — Särsk. tryckte[7]).
En Ynglings Inträde i Verlden, — Prisskr. Vitt. Ac. Hr.[8]).
Våra Villor. — Vitt. Nöjen[9]).
Menskliga lifvet. — Ibd[10]).
Man äger ej Snille för det etc. — St. Posten[11]).
Nyåret. — Åbo Tidn.[12]).

1) I St. Posten n:r 69 af årg. 1779. Det förklaras här vara öfversättning. Stycket infördes mot Kellgrens vilja, och några nummer därefter insände han en protest. Det omtryktes 1789 i Samling af Svenska Vitterhetsstycken, men intogs ej i Saml. Skr.

2) Finnes i n:r 18 af årg. 1780 af St. Posten och i Saml. Skr. Något särtryck har jag ej funnit från detta år, men väl ett från föregående: »Ode på Hans Maj:ts Konungens Födelsedag den 24 jan. Stockholm 1779». Detta är likväl samma dikt, som sedermera tryktes i St. Posten.

3) St. Posten 1782. 4) St. Posten 1782. 5) Vitterhetsnöjen 1781.

6) I, 5. Samlaren för 1777. — I, 23. Stockholms Posten för 1780. — I, 26. Åbo Tidningar 1774 och Stockholms Posten 1780. — II, 8. Samlaren för 1777 och Stockholms Posten för 1780. — II, 10. Belönades 1779 af Vitterhets Akademien, men intogs ej i dess handlingar. Infördes sedan i Stockholms Posten för 1780 och i Vitterhetsnöjen 1781. — IV, 1. Vitterhetsnöjen 1781. — IV, 3. Åbo Tidningar för 1774, Götheborgs Hvad Nytt? 1778 och Stockholms Posten 1780. — IV, 5. Stockholms Posten för 1780. Alla intogos i Saml. Skr.

7) Först trykt i Göteborgs Hvad Nytt? för 1778, sedermera särskildt tillsammans med Sinnenas Förening s. a. e. l. men i Lund 1786.

8) Erhöll 1778 Vitterhets Akademiens stora pris samt intogs i tredje bandet af dess handlingar (1780), men uteslöts ur Saml. Skr.

9) Vitterhetsnöjen 1781. 10) Vitterhetsnöjen 1781.

11) Stockholms Posten 1787.

12) Åbo Tidningar för 1774, Carlscrona Veckoblad för 1775 samt s. å. i Adressen och Nya lärda tidningar. Uteslöts ur Saml. Skr.

Erotiska Poemer.

Sinnenas Förening. — Samlaren[1]).
Stancer till Kärleken. — St. Post.[2]).
Varning till Cloe. — Ibd.[3]).
Förnuftet och kärleken. — Ibd.[4]).
Kärleken och Hatet. — Ibd.[5]).
Till Themir. — St. Post.[6]).
Hjertat, af Boufflers — Ib.[7]).
Bref af Boufflers till Voltaire. — Ibd.[8]).
Propertius, L. I. El. 6 & 7. — St. Post.
L. II. El. 15. — Parnassen[9]).

Fabler.

Gracernes Döpelse. — Vitt. Nöj.[10]).
Den Högborna Kajan. — St. Post.[11]).
Foglarnes Vitterhets Academie. — Ibd.[12]).
Paddan och Tjuren. — Ibd.[13]).
Åskan och Grodorne. — Åbo Tidn.[14]).

---

1) Samlaren för 1788 och särskildt 1786 tillsammans med Mina Löjen. Uteslöts ur Saml. Skr.

2) Stockholms Posten 1781. Ej i Saml. Skr.

3) Stockholms Posten 1778, sedermera omarbetad och under titel Varning till Zemir intagen i Saml. Skr.

4) Stockholms Posten 1780, där kallad Samtal mellan förnuftet och kärleken. Under namn af Samtal med förnuftet intogs dikten i Saml. Skr.

5) Härmed menas förmodligen den i Stockholms Posten för 1781 intagna imitationen »Jag älskar dig och jag hatar dig».

6) En dikt med detta namn förekommer i Stockholms Posten för den 6 juli 1787. I samma tidning för 1779 (n:r 104) finnes Elegie öfver Themirs bortresa. Ingendera upptages i Saml. Skr., och de förefalla knapt vara af Kellgren.

7) Stockholms Posten för 1780. Uteslöts ur Saml. Skr.

8) Stockholms Posten för 1781. Ej i Saml. Skr.

9) I, 6 och 7 i Stockholms Posten för 1781. — II, 15. Svenska Parnassen för 1784.

10) Vitterhetsnöjen 1781. 11) Stockholms Posten 1779.

12) Stockholms Posten 1783. 13) Stockholms Posten 1779.

14) Någon dikt med detta namn har ej kunnat återfinnas i Åbo Tidningar och upptages ej häller i Saml. Skr.

Lärkan och Näktergalen. — St. Post.[1]).
Kärlekens kaperi. — Ibd.[2]).
Konsten att göra Lycka. — Ibd.[3]).
Kungen, Bonden och Eremiten. — Ibd.[4]).
Denis och Eremiten. — Ibd.[5]).
Barden i Hönsgården. — Åbo Tidn.[6]).
Borac. — St. Post.[7]).

Skämtsamma Skrifter.

Julklappar till allmänheten 1778. — St. P.[8]).
Nyårsgåfvor till allmänheten 1781. — Ibd.
Dito 1782. — Ibd.
Afsked till Br. — — —[9]). } Ibd.
Till Fl. — — Granskare[10]). } Ibd.
Den olycklige Poeten.[11]). } Ibd.
Försök till orimad vers[12]). } Ibd.

1) Stockholms Posten 1780. Ej i Saml. Skr.

2) Någon dikt med detta namn har ej kunnat återfinnas i de före detta bref utgifna årg. af Stockholms Posten. Den finnes ej häller i Saml. Skr.

3) »Något att läsa för ungt folk» i Stockholms Posten för 1780, under namn af »Konsten att göra lycka» upptagen i Saml. Skr.

4) Stockholms Posten 1781.

5) Stockholms Posten 1781. Ej i Saml. Skr.

6) I Åbo Tidningar 1775 och Götheborgs Hvad Nytt? för 1778 under namn af Storsångaren. Ej i Saml. Skr.

7) I Stockholms Posten för den 16 febr. 1785 under namn af »Saga». Den 21 s. m. insändes ett svar: Til Sagoskrifvaren, undertecknadt »Clericus». Härpå svarade Paykull i nästa nummer med den upplysningen, att han ej — såsom Clericus förmodat — var diktens författare. Den 26 s. m. intogs ett nytt (versifieradt) svar till Clericus, undertecknadt »Hatare af all obillighet».

8) Är förmodligen skriffel för 1779. Ej i Saml. Skr.

9) I Stockholms Posten 1779 (under titel: Till den namnkunnige Br.), men ej i Saml. Skr. Är riktadt mot rimsnidaren Carl Brunkman.

10) I Stockholms Posten 1780, men ej i Saml. Skr. Stycket heter Bref till Herr Jacob Albert Flintberg.

11) Åbo Tidningar 1774 och Stockholms Posten 1780, men ej i Saml. Skr.

12) Stockholms Posten 1783.

I hvarjehanda slag.

Themis. — Välsign. Tryckfrih.[1]).
Afsked till en Vän. — St. P.[2]).
Till Pr. Sergell. — Ibd.[3]).
Cantate vid Enke Drottn. Begrafning. — Särsk.[4]).
Frondeuren. — St. P.[5]).
Vid Nyåret 1780. — Ibd.
Konungens återk. från Spa. — Ibd.[6]).
Cantate vid en Ordens Fest. — Särskildt.[7]).
Vid M:elle Rosenlunds död. — St. P.[8]).
Vid M:elle Le Clercs död. — Ibd.[9]).
Vid Bar. Leyonhjelms död. — Ibd.[10]).
De Tre Furier och tre Gracer. — Ibd.[11]).
Till ett Fruntimmer vid öfversänd. af ett Vitter.arbete. — Ibd.[12]).
Den sanna Philosophien. — Ibd.[13]).

1) I Dagbladet Wälsignade Tryck-Friheten nr. 1: årg. 1781 finnes »Ödmjukt Åmbets Memorial Till Themis». Detta stycke — vare sig det är af Kellgren eller ej — återfinnes ej i Saml. Skr.

2) Stockholms Posten 1780; skrifvet till Clewberg.

3) Är förmodligen: Vid första besöket i hr prof. Sergells arbetsrum, införd i Stockholms Posten 1780.

4) Ord Afsungne vid Högst Salig Hennes Kongl. May:ts Enke-Drottningens Lovisa Ulricas Begrafning uti Kongl. Riddarholms Kyrkan den 31 juli 1782.

5) Detta stycke, som finnes i Saml. Skr., har jag ej lyckats återfinna i Stockholms Posten.

6) Stockholms Posten 1780.

7) Har ej kunnat återfinnas.

8) Ord till Sorgmusiken vid Aktrisen Mamsell Rosenlunds begrafning finnes i Stockholms Posten för 1779 och i Svenska Parnassen för 1786. Musiken var af Uttini. Dikten intogs ej i Saml. Skr.

9) »Öfver Mademoiselle Dubois' död» intogs i Stockholms Posten 1779. I en not upplyses: »Äfven här känd under namn af le Clerc».

10) Detta stycke infördes under namn af »Öfver en förtjent och älskad medborgares död» i Stockholms Posten för 1780.

11) Härmed menas antagligen »Öfver tre sköna grefvinnor som kyste tre fula fröknar», en dikt, som infördes i Stockholms Posten 1780, men ej i Saml. Skr.

12) Stockholms Posten 1783. Ej i Saml. Skr.

13) Har ej kunnat återfinnas. Ej i Saml. Skr.

Vårvisa. — Ibd.[1]).

För Sällskapet *pro Vino*. — Ibd.[2]).

(Härtill kommer ett par dussin Epigram och andra små strödda vers).

K.

Denna Lista är ansenlig. Du lär ej hafva utelämnat en enda versstump af hvad du skrifvit.

K.

Förlåt mig det. Jag skulle då gjort den dubbelt så lång. Jag har sökt utgallra alt, hvad jag ej trott förtjena att öfverlefva dagen. Mycket torde dock ännu böra förkastas, alt granskas och förbättras. Det mästa, jag tillstår det, är ej mycket vigtigt till ämne och längd. Men är det då endast med stora Poemer som man tågar till Efterverlden? Är det *Tåget öfver Bält;* eller är det *Odet öfver Själens styrka*, *Menniskjans elände* och *Satiren öfver mina vänner*, som gifvit Gyllenborg sin upphöjelse? — Och lät vara att hans Epopée skall om ett par tusen år ganska mycket beundras; men läser man den nu? Eller skall man nånsin läsa den? Hvar och en har sin smak:

Jag hellre läsas vill, och medelmåttigt äras
Än som en okänd Gud med toma låf besväras;
Jag hellre vräkas vill förutan all respect
Kring soffor, stolar, bord, i utnött, slarfvig drägt,
Än evigt ståndande på Samlarns högsta hylla
I obefläckad skrud, mitt rum orubbad fylla.

K.

Det är artigt att se, huru oförmögenheten på detta sätt altid vet trösta sig för de gåfvor man ej äger.

---

1) Stockholms Posten 1779.

2) Stockholms Posten 1780 (n:r 117). Ej i Saml. skr. I samma tidning n:r 17 årg. 1783 finnes en Supvisa, dedicerad samma sällskap.

Alla här ofvan nämda dikter finnas, då icke motsatsen angifves, upptagna i Saml. Skr.

K.

Du torde ej ha så orätt. — Men se här en

Förtekning

på färdige, men ej ännu utgifne Piecer.

Christina, Drame.
Eneas i Carthago, Opera.
Ode öfver Förtviflan.
Ode till Gr. Oxenstierna i anledn. af Dagens Stunder.
Skaldebref till Vellander.
Återsvar till Vellander.
Jordens skapelse, Fabel.
Byxorne, Fabel.
Stancer till Rosalie.
Bannebref till min vän C—.
Jofurs Nyårsgåfvor.
Lyckans boning.
Epicurismen.
Bröllopskrift till min syster.
Till konungen i anledn. af Gust. Ad. ädelmod.
Till B. Armf. i anledn. af Tillfälle gör Tjufven.
Till densamme på dess Bröllopsdag.
Haydns Roxelane.[1])
Flere Oder af Horatius.
Epigram, Madrigaler och andra strövers.

K.

Men tänker du ej att sjelf göra en upplaga af dina skrifter?

---

1) Alla de i detta stycke nämda dikterna finnas i Saml. Skr. med undantag af följande: Jofurs nyårsgåfvor, Lyckans boning, Till konungen i anledning af Gustaf Adolfs Ädelmod, Till baron Armfelt på dess bröllopsdag. Om de öfriga må antecknas, att Ode öfver Förtviflan upplästes i Sv. Akad. 1789; året därpå upplästes Jordens skapelse. Byxorna offentliggjordes först 1791 i Stockholms Posten; Till Rosalie därsammastädes redan 1789. Stycket är dock betydligt äldre och hade redan 1782 inlemnats till Franciscanerorden. Äfven Skaldebref till Vellander hade skickats till samma orden.

K.

Det är hvad jag nu med det snaraste ville göra, inan Döden för evigt sätter propp i mitt bläckhorn. Jag ville ej bli lämnad åt en annans redaction. Det onda, som kunde hända, vore ej att en del blefve utlämnad och förskingrad, men det som redan händt, att man tillägnade mig sådant som jag icke skrifvit, eller icke bordt skrifva.

K.

Hvad tror du väl denna Samling kunde utgöra i Tryck?

K.

Om jag lägger därtill några Prosaiska Stycken, — såsom: *Åminnelsetalet öfver Wellander; Svar på Vitterh. Academiens prisfråga:* Vore menniskjan lyckligare om hon förutsåg sitt öde? *Tal om satiren,* i sällskapet Aurora, *Grafskrift öfver Fru Flemming, Oxarne,* saga, *Djurförvandlingen,* saga etc.[1]) — så har jag uträknat, att hvad jag hittils skrifvit kunde stiga till 2 à 3 lagliga 8:tav Band.

K.

Par Dieu! Det blef ju ett respectabelt verk!

K.

Ingen fråga om Respecten. Det har därtill ej nog vigt; jag har sagt det förut: *In tenui labor* — — — men jag vågar ej tillägga, hvad som slutar sentencen. Alt hvad jag kan hoppas, är att dessa småsaker skulle läsas med något nöje för sin stora åtskillighet i ämnen och styl.

K.

Hvarför går du icke nu strax och lägger dig under Prässen?

---

1) Åminnelsetalet öfver Vellander tryktes 1785 och i Saml. Skr. (ett utdrag af talet intogs i Svenska Parnassen för 1785). »Vore menniskan lyckligare om hon förutsåge sit öde i verlden?» vann 1779 Vitterhets Akademiens stora pris och tryktes i fjärde bandet af dess handlingar (1783), men intogs ej i Saml. Skr. Tal om satiren tryktes i Saml. Skr. Grafskriften öfver Fru Flemming tryktes särskildt 1776, omtryktes 1777 i Samlaren och intogs slutligen i Saml. Skr. Oxarna tryktes i Stockholms Posten 1782. Djurförvandlingen skrefs först för Åbo Tidningar 1775, intogs sedermera i Stockholms Posten för 1782, men infördes ej — lika litet som föregående fabel — i Saml. Skr.

K.

Därtill har jag två stora skäl. Först behöfver jag någon tid att öfverse och förbättra, hvad jag redan har färdigt; och sedan någon tid att fullborda ett och annat af de påbegynta stycken, som jag gärna ville tillägga för att ej tractera allmänheten med idel *Olus recoctus*. Jag vill visa dig en förtekning på några ämnen, för hvilka jag fattat en viss fördomskärlek, och som därför kunde blifva hvad jag minst odugligt skrifvit.

K.

Du är mycket rik på förtekningar. — Mins du Förtekningen på Fierenfatz Gods i Comed. le Glorieux[1])?

K.

Jag mins; och förstår dig. Du skulle snart narra mig till den löjliga, men ej därföre ovanliga auctorsdårskapen att recitera sina vers, och det som är ännu värre — sin tilltänkta vers. — Du ser där ligga en liten grå bok: den innehåller ett fröhus till flere vittra arbeten än min lifstid skulle medhinna. Den ostadighet i hälsan, som flyttat sig i humeuret och därifrån till smaken, detta ursinniga begär till ett visst *aflångt ting*, som uppsupit tre fjerndelar af tankans tid, och som blott på visit insläppt i själen alla andra begrepp; dessa skäl hafva gjort, att jag sällan hunnit mer än bli varse i språnget vissa nya ämnen, som lupit mig genom hufvudet; men så ofta de frapperat mig, så ofta de väckt någon *moderidée*, har jag fäst den med några ord, och lagt den i magazinet att gömmas till en annan mera läglig tid. Brist af minne har gjort denna utväg desto nödvändigare för mig; dock tror jag det nyttigt, att hvar auctor följde den. Jag inbillar mig, att detta varit Rochefoucaults, Duclos och la Bruieres sätt att skrifva. — Du fin-

1) Härmed kan svårligen menas annat än komedien le Glorieux af den franske lustspelsförfattaren Néricault Destouches (1680—1754). I Akt IV sc. 1 gör betjänten Pasquin en storståtlig beskrifning på sin högmodige, ehuru fattige herres jordagods, en beskrifning, hvilken endast har det felet att ej motsvaras af värkligheten. Den stolte adelsmannens namn är dock ej Fierenfatz (som väl ej kunnat förekomma i någon *fransk* komedi) utan de Tuffiere. Det här anförda namnet häntyder måhända på någon nu okänd svensk öfversättning. Den enda kända tryktes först 1818 och är af J. Remmer.

ner här, till exempel, sen tvänne år förvarad rubriquen till sista prisskriften i Sällsk. p. Sensu Communi: *Man äger ej snille för det man är galen.* Denna tittel, som du ser, innefattar hela det lilla Poemet som följde. Några andra ämnen hafva strax vid sin upprinnelse fordrat en utveckling, som tid efter annan à bâton rompu blifvit fullföljd. Det är endast dessa jag här vill nämna:

Konsten att icke göra vers. Satir.
Förtjensten. Satir.
Mina Gäspningar. Satir.
Youngs Första Complaint.
Youngs Första Satir.
Ode öfver Hämden.
Bref till de Olycklige.
Hillmas Död [1]).

Af dessa stycken, som äro mer eller mindre avancerade, vill jag, att åtminstone ett par kommo med i första Delen af min upplaga, så mycket mer som de blifva af någon betydeligare vidd. — Hvad du för öfrigt ser innefattas i denna lilla minnesbok, är en samling af strödda reflexioner i samma smak som Theserne i St. Post. i början af —87, hvilka ock härifrån voro hämtade. Det mästa innehåller dock anmärkningar öfver Språket och Skaldekonsten, ämnade att utföras i ett arbete, som flere år legat mig mycket om hjertat, en slags *Poetique en prose.* — Räknar jag nu härtill mina förelagde, dageliga eller återkommande göromål: 1:o. Mitt arbete som academicus ej allenast vid Dictionnairen utan ock hvad jag sjelf mig enkannerligen åtagit, att nämligen uppge ett antage-

1) Af dessa äro endast tre numera kända. Utgifvarne af skaldens skrifter yttrar om dessa: »Utom de skrifter, som egentligen voro aflagda för samlingen, har man i författarens gömmor funnit fragmenter af 3:ne poemer, nämligen, Sigwarth och Hilma, Satir öfver Förtjänsten och öfversättning af Youngs första Natt eller Complaint. Utgifvarne, som noga följt författarens föreskrift att ej det ringaste utvidga den af honom själf gjorda samlingen, hafva likväl ej dragit i betänkande att för egen del bifoga nämde okände fragmenter, hvilka utvisa, hvad man af detta stora och värksamma snille än vidare haft att vänta, därest ej hans långvariga sjukdom och en tidig död afbrutit desse och flere af hans arbeten».

ligt Förslag till stadgande af vårt skrifsätt[1]). — 2:o. Fortsättningen af mitt Handels Bibliothek. — 3:o. Min befattning med St. Posten, som hädanefter, då jag blir ansedd som Utgifvare däraf, fordrar mera min omsorg — så tyckes mig, att mängden och svårigheten af mina göromål väl svara mot en Ämbetsmans, som utan tillfrågan af *Hvad gör Ni?* får njuta i stillhet sin säkra lön.

K.

Det tycks som denna frågan låge ständigt i dina öron. Så mycken rättighet måtte likväl en kung äga, att han får tillspörja sin Hand-Secreterare, hvad han har för händer. — Snarare borde du räkna för en nåd, att han därom vill underrätta sig.

K.

Jag tillstår ock, att det sker med den yttersta godhet, och det är just därföre som det grämer mig så mycket mer att ej kunna

1) År 1787 hade Sv. Akad. påbörjat det af konungen påbjudna ordboksarbetet, och Kellgren, hvilken fått sig bokstäfverna A och U tilldelade, hade på prof utarbetat orden A, Af, Ande, Arbetsam och Arfvode, hvilket utkast återfinnes i den s. 103 n. 1 nämda skriften. Härom yttrar Rydqvist i Sv. Akad. Handl. XLV 264—265: »Dessa Kellgrens flyktiga utkast bära dock dragen af ett snille, som väl ej befinner sig i sitt rätta hem, men icke förnekar sig, så länge det får behålla sin frihet, välja sitt ämne och sluta när det behagar. Kellgrens anläggning till partikeln af har det värde, att hon kunnat utgöra första grundritningen till den i nu utgifna häfte af Ordboken intagna artikeln i detta ämne. Hans i förbigående gjorda anmärkning i fråga om hög och låg ton i svenskan, förut antydd af Botin, har också föranledt behandlingen däraf i Akademiens Språklära, hvaremot hans förslag att införa tontecken (aksenter) till utmärkande af lång vokal icke blifvit antaget och icke häller hann af honom själf mer än angifvas med ett par ord». Kellgrens här omtalade arbete var färdigt redan 1787 och man känner ej någon fortsättning. Att döma af detta bref tyckes han dock hafva sysslat därmed. Om hans här nämda ortografiska arbete har man sig föga bekant. »Att döma af protokollerna — yttrar Ljunggren i Sv. Akad. Hist. II 398 —, synes frågan om stafningen alt sedan akademiens första år hafva hvilat. Likväl är anledning att förmoda, att, om än icke protokollsboken därom något förmäler, stafningen och därmed sammanhängande frågor fortfarande varit föremål för öfverläggningar, och ordboksarbetet gaf därtill ständiga tillfällen; en af ledamöterna, Leopold, synes under tiden hafva varit träget sysselsatt med rättstafningen». 1798 föredrog han en uppsats om »Grunderna för stafsättet», och 1801 utkom det hufvudsakligen af honom utförda arbetet »Afhandling om Svenska Stafsättet». 1786 hade Kellgren i akademien uppläst en afhandling i detta ämne, hvari han yrkat, att »man borde söka för ögat uttrycka, hvad örat borde höra». Se härom Sv. Vitt. Häfd. III 49.

svara till hans önskan. Jag ville, att han kände på en gång min vilja och min oskicklighet därtill, att han hädanefter ej ålade mig några arbeten för theatern; men att han därföre ej föraktade mig, icke ansåg mig för en lätting, oduglig för hans tjenst, ovärdig mitt bröd. — Skref ej Adlerbeth likaså blott en tid för theatern? Behöll han ej sedermer under helt andra göromål sin konungs aktning och nåd?[1]). Och har ej talangen en inskränkt ålder? Och vore ej förlåtligt, om den utlupit för mig, som, i anseende till min sjuklighet, har skäl att räkna mina 36 år för 50? — Jag vågar dock hoppas att ännu äga något quar af min själ. Allenast jag hädanefter blefve lämnad åt mig sjelf! Allenast jag sluppe den grymma olyckan att nödgas undfly min konungs blickar med samma omsorg som andre gå att söka dem! Jag bedyrar heligt, att jag från den dagen med dubbel flit, på alt görligt sätt, skulle söka att för allmänheten, för Honom, för mig sjelf, justifiera mig för Hans välgärningar.

— Det har fallit mig in en tanka. — Jag äger i R[osenstei]n en gynnare och vän. Han omger dageligen kungens person. Han skulle helt oförmärkt och som af sig sjelf kunna yppa min belägenhet, hvad jag fruktar eller önskar, hvad jag gjort, hvad jag ämnar, hvad skicklighet jag mist, hvad jag till äfventyrs har quar, Academiens möjeliga vinst af Poetens bortgång, etc. etc. — Hvad tycker du? Till exempel: Om jag skickade honom vårt samtal — —

K.

Bevare dig Gud från en sådan dårskap! Hvad skulle han väl tänka om alt detta osmakeliga, egoistiska sladder, dessa quadrupler af Förtekningar, dessa tillskurna arbeten, dessa Poemer i bläck-

1) Gudmund Göran Adlerbeth, född 1751, död 1818, hade före denna tid bearbetat Racines Iphigénie, tillsammans med Gyllenborg författat Birger Jarl, hvartill konungen gifvit ett utkast, från franskan bearbetat operabaletterna Eglé samt Neptun och Amphitrite och operorna Amphion samt Procris och Cephal, hvarjämte han skrifvit några prologer och operan Cora och Alonzo. Den sista af dessa uppfördes 1782. Men Adlerbeth skulle efter tio år återtaga sin dramatiska författarvärksamhet. Då uppfördes hans Oedipe, den sista svenska pjes Gustaf III åsåg. Sedermera skref han tragedierna Ingiald Illråda och Chelonid samt öfversatte komedien Den bortförda fästmön.

hornet — — — och den lilla *grå Boken.* — — — Skulle han ej med skäl böra hålla dig för en narr, en storskrytare, en Charlatan, och förlora sina ögon, då du förlorade hans aktning?

K.

Jag tänker icke så. Hvad en främmande skulle anse för ett charlataneri, vill jag hoppas, att han anser för den yppersta grad af uppriktighet och förtroende. Jag vågar ännu tillägga, för ett offer af vördnad åt en upphöjd mans tänkesätt. — Man kan utan fara öpna sitt hjerta för en vän, och sitt hufvud för en vis. — Mitt beslut är tagit.

[5]

St[ockholm] d. 17 Mars 1788.

Min Nådigaste Bror.

Jag fick på en gång från Bror tvänne billetter. Med den ena följde annoncen, som Bror önskade med det snaraste skulle införas. Men i den andra befalte Bror mig att af Clewberg göra mig underrättad om sammanhanget med Ristellska Tributen till academien. Jag har härom fått det svar, att Fjellström aldrig blifvit tillsagd om någon innehållning vid recetterne till detta ändamål, och att han äfven tviflade på möjligheten däraf på lång tid[1]. — I så beskaffade omständigheter har jag råkat i villrådighet,

1) Genom privilegium af den 15 april 1787 hade den förut omtalade Ristell erhållit rätt »att under sex år såsom entrepenör med egen bekostnad risk och förmån uppföra svenska tragedier och komedier på teatern i Bollhuset». Af de influtna medlen var han skyldig att årligen afsätta 90 dukater att till Sv. Akad. öfverlemnas, som af dessa skulle utdela tvänne pris för de bästa originalarbeten. hvilka under årets lopp uppförts på Ristells teater. Annonsen härom infördes i St. Posten den 19 mars 1788. Men emedan Ristell i följd af sina intrassade affärer kort därefter nödgades rymma ur landet, utbetalades aldrig dessa penningar. Genom ett Kongl. bref af den 10 maj s. å. ålades Sv. Akad. ånyo denna granskningsskyldighet, men redan den 10 jan. 1789 tillkännagaf sekreteraren att konungen ändrat mening, hvarför ock akademiens tillärnade yttrande om skådespelen borde innehållas. Den här omtalade Anders Fjellström var 1775—1811 kamrerare vid Kongl. operan. Se Sv. Akad. Hist. I 134—138 och Dahlgren 68—72, 420.

om icke Brors mening kunnat vara, att en sådan upptäckt borde värka något dröjsmål med annoncens införande. — Som ej åtminstone någon stor periculum in mora tyckes vara af några dagars uppskof, har jag tagit i akt denna Confucii regel: Dans le doute si une action est bonne ou mauvaise, abstiens-toi, och väntar med nästa post brors närmare Ordres. — Vore ej så godt att ej sätta allmänheten i förtroende af de grunder, vi framdeles i detta nya och kinkiga Domsmål kunde finna bäst att följa? — Jag har skrifvit ett par ord till Sch[röderheim] om Lenngren. Trenne nya Ledamöter hafva åter blifvit inkastade i Collegio från främmande Verk: Kammar Revisions Rådet Wenström, Auditeuren Plank och Oeconomie Direct: Haak (placerad). Det förljudes äfven att Starken, Garzen och några andra äro i antågande till Bordet. Det är likväl hårdt för min fattiga vän[1]). — Jag hoppas resan gick lyckligt och hälsan nu är god. Recommenderandes mig i Brors vanliga grace.

[6]

St[ockholm] Skärtorsd. [d. 20 mars] 1788.

Min Nådiga Bror.

När jag fick se, att annoncen blifvit införd i Inr. Tidningen, tog jag strax mitt parti utan afvaktan på Brors svar, och således stod han redan i går i St. Posten. Clewberg har i dag haft en conference med Ristell, som visat sig surprenerad öfver Kamrerarns okunnighet. Sina ordres om saken säger han sig ha gifvit strax vid Theaterns inrättning, men tillstår, att han ej sedan frågat något därefter, till dess han först skulle få veta, om Academien antog hans offert eller ej. Detta svar af Academien har han ej erhållit förr än nu. Han ville likväl arrangera saken på det bästa och därföre hädanefter låta aflägga 3 Rdr. vid hvar representation

1) Se härom s. 101. Kammarrevisionsrådet Joh. Magnus Wennström finnes i 1789 års kalender (trykt i okt. 1788) upptagen såsom kommerseråd, men däremot ej de öfriga.

i stället för två, hvarigenom han hoppades, att den erfordeliga Summan inom året skulle inflyta, så mycket lättare som han nu fått begärligare piecer och han således, med Konungens förut gifne tillstånd, kunde öka antalet af representationerne i veckan. Man ser väl, hur det står till. Det är synd med den stackarn. God vilje, lättrogenhet och ej den minsta calcul. Undantagande några få Piecer, ha de öfriga hitintils ofta icke gifvit så stor Recette, som förslagit till de vanlige omkostnadernes bestridande: Ljus, skräddare, comparser etc. — För första årets pris vore ett godt moyen. Auctoren till Siri Brahe kunde förmås att därtill anslå sin andra recette, efter den första redan lär ha blifvit disponerad med en lika generosité; han hade ju där inan slutet af året sina pengar igen i blanka Ducater, och efter all apparence gick det flere år likaså[1].

Man har med sista Post från Upsala skickat Theser att införas i St. Posten; men som de torde alludera på några andra där nyligen ventilerade theser, ha vi väntat att införa dem, till dess Herrarne komma hem. De säga sig framstälde af ett Sällskap pro sensu exquisito och äro af ett politiskt och moraliskt kram. Om Thorild ej haft sin hand, måste han dock haft sin anda däri[2]. — Man berättar här, att Siri Brahe redan skall vara tryckt[3]. — Gud hjelp oss igen till godt Solsken på alla Himlar. — Tusende tacksägelser för Brors godhet mot Lenngren. Från Schr[öderheim] har jag fått ett ganska gracieust och vacklande svar; får jag anmoda

---

1) Siri Brahe och Johan Gyllenstjerna — med Madame de Genlis' La Curieuse som förebild författad af Gustaf III — hade under namn af Den Nyfikna den 8 och 11 mars 1788 uppförts på Ristells teater; vid tredje representationen den 15 s. m. bar stycket ofvanstående titel. Kellgrens mening med, att konungen skulle få »sina pengar igen», är tydligen, att denne skulle vinna priset i den dramatiska täflingen.

2) Konungen vistades vid denna tid i Upsala, där han bl. a. den 22 mars åhörde Thorilds exercitie-disputation, i hvilken Leopold och Schröderheim deltogo såsom opponenter. I St. Posten för den 27 och 29 mars samt 2 april upptagas teser, ventilerade i Upsala under konungens vistelse därstädes, men bland dessa hvarken Thorilds eller sällskapets pro sensu exquisito, som för öfrigt — så vidt jag vet — är okändt.

3) Siri Brahe tryktes först 1806 i andra bandet af konungens Samlade Skrifter.

Bror att tacka honom? — Gadolin lär redan hunnit till Upsala; han har sagt åt Clewberg, att nöden tvungit honom att resa öfver, och att han gärna ville ge ut sin halfva egendom, om Haartman hade fått lefva. — Idman lär ej blifva honom någon farlig medsökande, ej heller Cavander, som i Åbo skall vara ansedd för en stor pedant, sen han förut varit annoncerad som ett stort ljus; det skall vara Fredenheim, han har att tacka för sin reputation[1]). — Jag innesluter mig i Brors ynnest. O miseria miseriarum! Jag ligger på min säng och skrifver detta.

[7]

d. 29 Mars. [1788]

Herrarne skola i dag deliberera om de Ristellska Piecernes tillkommande granskning. Min tanka är, att Academien icke åtager sig att dömma, förr än Piecerne varit spelta. Härigenom blir lättare att undvika de tvänne förargeligaste omständigheter af en så besvärlig Commission: 1:o att råka i contradiction med allmänhetens omdöme och därvid exponera sig att sjelf hafva orätt, som lätt kan hända, när man dömmer af blotta läsningen och ännu icke sett den theatraliska effecten annorlunda än i inbillningen, som ofta bedrager, 2:o att misstaga sig på Original och Öfversättning, som så lätt kan hända, om författaren vetat stjäla med någorlunda adresse ur mindre kända theaterstycken, i annan ordning af Scener, icke alt från en Auctor, utan något ur hvar ficka. Det blefve mycket svårt och kanhända omöjligt för Academien att sådant upptäcka, om den däri ej som Policekammarn biträddes af Spioner:

1) Jakob Gadolin (född 1719, död 1802), förut professor och domprost, blef 1788 utnämd till den förut omtalade Haartmans efterträdare såsom biskop i Åbo. Nils Idman (född 1716, död 1790) var sedan 1749 kyrkoherde i Hvittis och sedan 1758 kontraktsprost. Det var hufvudsakligen genom hans inflytande Mennander 1757 blifvit biskop i Åbo. En son af denne Mennander (sedermera ärkebiskop) var den här nämde Fredenheim (född 1748, död 1803), sedan 1775 expeditionssekreterare i utrikesexpeditionen. Vid denna tid vistades han i Rom, där han på Forum anstälde gräfningar. Christian Cavander, född 1730, död 1812, var sedan 1783 andre teologie professor; 1789 utnämdes han till domprost.

dessa skickligaste Spioner äro författarena sjelfva, som rivalisera med hvarandra[1]).

Jag har nu läst slutet af Brors Academiska arbete[2]). Det ressenterar sig till ingen del af Brors sjukdom, då det författades. Det jämna band, hvarmed Bror leder öfvertygelsen, är lika starkt intill ändan. Det synes mig, att ingen af Rousseaus vederläggare visat denna sannskyldiga grund till hans villosats: *misstaget om följd och orsak.* Jag ville, att Brors Afhandling funne andra Läsare än våra kära Landsmän. Deras hufvudfel är ej att mycket angripa vitterheten; men att anse den med förakt. De föreställa sig ej upplysningen som så egenteligen skadlig; men . . . de veta ej, hvad den är. Jag har någorstäds läst om en Fransk Prélat, som suckade och sade: *Lycklig den tid, då man försmädade oss och religionen!* Svenska Vitterhetsidkare och Philosopher skola länge af samma skäl behöfva sucka efter fiender.

Brors reflexion öfver Smickret är som alt öfrigt förträfflig[3]). Jag tror, att ganska få Snillen hafva förtjent den vanära, som åt-

1) Kellgrens här framstälda förslag vann äfven Akademiens bifall. Sv. Akad. Hist. I 135.

2) Rosensteins förut omnämda tal var nu troligen färdigtrykt. Det band af Akad. Handl., hvari det finnes intaget, var i bokhandeln tillgängligt den 12 april.

3) Kellgrens här nedskrifna tankar återfinnas i olika form i hans sedermera utgifna Strödda Reflexioner. Se härom Sv. Vitt. Häfd. I 65—70, där ett vidlyftigt citat ur detta bref anföres. De ord af Rosenstein, på hvilka Kellgren syftar, lyda:

Det återstår att med några ord omnämna de beskyllningar, som göras vitterhetens idkare, beskyllningar, hvilka knapt förtjäna vederläggning, då de anföras som skäl mot vitterheten. Man omtalar, hur skalder och vittra författare med ett öfverdrifvet smicker upphöjt och insöft regenter, en Augustus, en Ludvig XIV, huru de ofta slösat sina offer på ovärdiga föremål. Men är detta vitterhetens eller tidernas fel? Har någonsin en regent, som älskat och belönt smicker, saknat smickrare? De regenter, som föraktat eller vanvårdat vitterhet, hafva icke varit utan smickrare, icke en gång Caligula, som ville uppbränna Virgilii arbeten. Ludvig har till äfventyrs blifvit för mycket berömd, men Ludvig var värkligen stor, och själfva berömmet dref honom till stora och ädelmodiga gärningar. En samtida konung Karl II lät Butler och Dryden svälta, men fann icke dess mindre ministrar, som underhöllo dess veklighet och orklöshet, hofmän, som tillbådo dess flyktighet och betjänade dess vällustiga böjelser. Tagom människorna, som de äro. Få af dem tillskapa sig själfva; de flesta danas

följer smickret. Vitterhetens första och naturligaste värkan är, som Bror sagt, att höja själen. Det vore besynnerligt, om denna lifligare känsla af skönt och ädelt, enda källan för snille, tillika vore det för lågheten. En värdig skald var i alla tider närmare slägt med frondeuren än [med] Lismarn; och jag vill nästan våga påstå, att alla nedriga laster äro blott följden af elak smak. Men att hålla oss vid den enda: man citerar ju Horatius, Virgilius, så många andra stora skalder som de oförskämdaste smickare? — Än om man nekade, att de voro det. Att smickra är att berömma öfver höfvan och *utan mening*. Detta senare caractersdrag, ehuru väsendteligt det är, torde ej nog blifvit ihågkommit. Man har trott, att som smickret vore ett oförtjent och öfverdrifvit beröm, så vore alt sådant beröm ett smicker — en likaså falsk som vanlig inversion. Känslans, passionens, enthousiasmens språk är nästan altid öfverdrifvit, aldrig förställdt, följakteligen ej smicker. En sannfärdigt kär, som förklarar en liten småtäck, snutfager fjolla för en Gudinna i vett och skönhet, som påstår i en Madrigal, att Solen ännu aldrig sänkt sitt öga på något fullkomligare i naturen; en för nåd och välgärningar tacksam undersåte, som jämför sin mycket medelmåttige kung med Titer och Antoniner, gifva båda ett beröm, som är falskt för alla andra, men sant i deras känsla. Den oväldigaste Domare kan ej yttra sig mera uppriktigt: bör man kalla det Smicker? — Men, svarar man, allmänheten är ej så grannsynt på motiver och bör icke vara det; hon pröfvar blott följderne i afseende på sin nytta, och däri gör hon rätt. Ett oförtjent beröm, af hvad källa det må komma, hvad namn det må taga, blir altid lika farligt att förleda de mäktige... Mån ej äfven denna fara är mycket mindre än man tror. I den tid vi

af tiderna och omständigheterna. Vitterheten har ingen nödvändig sammanbindelse med smickret, tvärtom är dess första och naturligaste värkan att höja själen. Men då smickret blir den säkraste väg till uppmuntran och belöning, tillgripes detta medel af behofvet eller ärelystnaden af den vittre, af hofmannen och krigaren; intet stånd är fritt. Snillen äro i en sådan ställning mest att beklaga; de arbeta att göra sin vanära beständig. Lycklig därföre den författare, som vet, då han skrifver, att han får tala sanning, som vet att nyttja denna frihet. (Sv. Akad. Handl. II 97—98).

lefva och vid Hofven i alla tider är och var smickret ett vanligt språk, en jargon utan betydelse, blotta mynttecken med hög prägel. Hvarken gifvarn eller tagarn äro bedragne på deras värde. Hvad annat bevisar superlatifvet i ett Hof, än att man är af *god ton*. Sen man sagt i så många Sekler åt hvarenda liten Tyrann, att han *dyrkades af sitt folk som en Gud från Himmelen*, hur är det väl troligt, att någon kung än i dag vore dupe af ett så utnött complimentsformulaire, och att han hörde det med annat intryck, än vi höra, att *hela verlden har den äran att vara med fullkomligaste högaktning vår ödmjukaste tjenare*. — Men om man ändteligen bör medge, att något smicker kan äga en skadelig värkan, så är det i alla fall ingalunda Skaldens, som sjunger öfverljudt i en nödvändig, erkändt uppjagad ton; men det smicker i låg prosa, som ministrar och ämbetsmän ej blygas att hviska i Regentens öra. Detta allena kan taga utseende af kall Sanning; men hvem vet ej, att 4 graders lof i vers och 8 i Odstyl ej svarar mot mer än 2 grader i vanligt tal, och att således i den ofvanför anförda phrasen en *Gud* efter Skaldernes sätt att tala blott vill säga en *Hög Herre*, *Folket* hans *Hof*, och *dyrka* hvad man annars högst kallar *älskar?* Men allmänheten i detta som så många andra mål vet ej väl hvad den vill eller vill hvad som strider tvärrt emot hvartannat. Den fordrar att Örnen borde gå till fots, att vers vore prosa, decorationsmålningar små tableauer att betragta in vid näsan, och att sjefva Prologen borde vara en Satir.

Förlåt mina gambader i spåret af Brors jämna och manliga gång. Det må vara till prof af den lilla grå Bokens innehåll. En gjuter i Bronze, en annan skär i Elphenben smått filigrans kram ... Må väl, o Pigal![1])

[8]

St[ockholm] d. 10 Sept. 88.

Min Nådigaste Bror. Jag har öfversatt Konungens Declaration till Kejsarinnan i mening att införa den i Stockh. Posten såsom en

1) Jean Baptiste Pigalle (född 1714, död 1785) var en bland 1700-talets mest berömde bildhuggare.

begärlig Artikel[1]). Men oaktadt det synts mig, efter Sällsk. pro Sensu C. sätt att dömma, att hvad som utgifves från Svensk Press och tillåtes Allmänheten att läsa på Fransyska, måste lika[väl] vara tilllåtit att läsa på Svenska med mindre fara af missförstånd och förtydning, så har jag dock trott Vederbörandes tillstånd dess mera nödvändigt, ju mera saken synes oskyldig. Den naturliga menniskjan förnimmer icke af hvad Politiquen tillhörer; det är henne en Galenskap, och hon kan icke begripat. Jag har således genom B. Rosenhane låtit fråga RR. Düben[2]), som härvid ej vågat något tillstyrka, utan trott det H. M:t sjelf härom i underdånighet borde frågas. Detta är nu det ärende, hvarmed jag vågar besvära i förlitande på Brors vanliga grace mot sin tjenare. Jag var olyckligtvis på sträckbänken under Voglers Musik[3]), då Bror i går var i Staden. Skulle Konungen ge sitt bifall, önskar jag att ännu inan tryckningen få consultera Bror om Stylen för att lämpa den på det nogaste efter det höga, harmoniska Original språket. Mig ödmjukast inneslutandes.

P. S. Ett skäl till kriget, som efter min tanka är det vigtigaste af alla, skickligt att göra det största intryck på Allmänhetens sinnen, och som ej förr än igenom Declarationen varit tillräckligen kändt, är kejsarinnans tillställningar att uppresa Finnland och skilja det från kronan. Mån ej indignation öfver ett sådant försåt är det mägtigaste medel Regeringen nånsin kan äga att conciliera sig hvar enda hederlig medborgare? Och dock just detta tycks hållas hemligt! O altitudo! — Qui dit ministere, dit mystere.

(Forts.)

---

1) »Öfwersättning af Konungens Declaration, i anseende til Kriget» infördes i Stockholms Posten den 13 Sept. 1788.

2) Karl Vilhelm von Düben (född 1724, död 1790) var 1788—1789 riksråd. Baron Schering Rosenhane (född 1754, död 1812), bekant såsom historisk författare, var vid denna tid förste sekreterare i Presidentexpeditionen.

3) Georg Joseph Vogler föddes i Würtzburg 1749 och anlände 1786 till Sverge, där han kvarstannade under många år. Han dog i Darmstadt 1814. Vid denna tid hade han fulländat musiken till Kellgrens och Gustaf III:s drama Gustaf Adolf och Ebba Brahe.

Smärre meddelanden.

Följande smädeskrift mot Danmarks stormän m. fl. är okänd såväl derstädes som i Sverige. Den är tryckt bakefter ett danskt Extract aff een ankommen Skrifvelse ifrån Seeland, på 2 qvartblad, utan ort och år, men säkerligen i Stockholm 1678.

För dhe Siuge och Swage udi Gen. Håf-Spetaled som skal bedias före både för och effter Predikan.

Ulrich Fridrick i Baahuus Stredet, som har lijdit stoor anfechtning. Gylnlöw.

Fridrich Langeland udi Minister Gaden, som är ganska förtummelt. Ahlefeldt.

Hindrich Jonsson i Mastegaden som lang tijdh har werrit Samstelöös. Hindrich Bielcke.

Johan Christophersson i Ja Brödersteedet som halter pa bägge Beenen. Christopher Görbis.

Tonnis Oldenburg i Skedegaden som kom siug hiem fra Nimwegen. Greff Antonj.

Holger Wenstang i Pengegaden som lijder altijd nödh. Holger Windh.

Jens Julling i Tredsche Gaden som hafwer een bedrägelig siuge. Jens Juul.

Wintzens Hanegaal i Kafergaden som plages aff en orolig Samwitighed. Haahn.

Den Junge Martis Sön i Springegaden som har den Nysiuge. Wedel.

Nils Trafwenacke i Tyskegaden som regeris aff sig selff. Nills Juul Admiral.

Hindrich Kortbeen i Styckegaden som har hwarken Dag eller Nattroo,
von Stücken.

Christoph Platnitz i Qweckelgaden som haar [hör?] megit illde.
Christopher Zeestedt.

Otto Christerssön i Luregaden meget plaget aff Orm. Christer Skeel.

Adam Lowingssön i Tölpegaden som har Zwindelstool. Knuut.

Corfis Difwel i Trollegaden som har ont aff Siun. Corfis Trolle.

Päder Juge i Lerckegaden som är kommen i vroolige Menage och intresse tancke. Päder Lärckia.

Gulbrant i Silfwergaden, som dageligen plages aff öfwerlob.

Item.

For Herrestanden i Norregaden, som är ganske fortabt.

For Adelstanden i Pinegaden, som lijder haardelig.

Borgestaden i Rangaden, som lijder stoor Nödh.

Bondestanden i Odegaden, som är ganske wansmächtig.

General Staten i Lobegaden, som plages aff stoor Hierteklam.

Geistliheeden i Nedergaden, som är plaget aff Lungeband.

Ändnu een annar Persson, som är den Christen Kirckens Bön begärendes wid Nafn Fridrich Spurenbeen udi Favorite Gaden, som hafwer Jude Singe.

Arensdorph.

Boksamling 1486.

Efterföljande förteckning är skrifven på försittsbladet i Kongl. Bibliotekets exemplar af Joh. Molitoris Tabulæ till Antonini Summa, tryckt i Nürnberg 1486. Handstilen är samtidig. Rörande en liknande boksamling från 1485, äfven tillhörig Clemens Rytingh, hänvisas till Fants och Mellins disputation: De Statu Rei Litterariæ in Svecia, sub Moderamine Stenonis Sture, Senioris. s. 9—12. Upsala 1793.

Libri infra scripti sunt fratris Clementis Rytingh ordinis predicatorum lectoris Stokholmensis

Oretur pro eo et suis benefactoribus

Cronica domini anthonini in tribus partibus } (1:a delen qvar i KB 1886.)
Summa eiusdem in 4^or^ partibus } (1, 2, 4 » » » .)
Continuum sancti thome
Hugo cardinalis super ewangelia
Lyra in 4^or^ partibus
Moralisaciones lyre
Tabula lyre
Speculum hystoriale in duabus partibus
Speculum naturale in duabus partibus
Speculum morale
Speculum exemplorum
Quadragesimale Grysk
Sermones leonardi de sanctis
Soccus de tempore
Soccus de sanctis
Sermones nyder de sanctis
Preceptorium Nider
Catholicon
Mammetractus
Fasciculum temporum cum aliis
Summa de apibus
Quatuor partes gersonis Cancellarii parisiensis
Consolaciones theologie
Similitudines rerum
Summa pysani
Tesaurus nouus de tempore et sanctis in duabus partibus
Quadragesimale eiusdem
Mariale alberti magni
Johannes de turri cremata super auctoritate pape cum tractatulo alberti magni
Sermones gwiddonis de prato

Confessionale domini Anthonini cum vita sancte katerine filie
sancte Brigitte
Discipulus de erudicione et super epistolas pauli
Bernardus super missus 3 et Vincencius super Aue
Passionarius cum additamentis

Ett af de oräkneliga bevisen på vanvård af våra historiska minnesmärken gifver denna anteckning af C. R. Berch:

K. Göstaf Adolfs GrafChor hafver aldrig varit beprydt med annat än HufvudBaneret och alla Provintzernes vapn, broderade på svarta Damast-fahnor; uphängde omkring väggarne. Men togos icke bort förr än när Hårleman giorde sin decoration, vid Dr. Ulricas bisättning år 1742; och blefvo sedan aldrig satte på sit ställe igen: bevis, huru våra tiders ignorante men dock suffisante, små herrar förstå at vörda stora konungars åminnelse; och at hos dem intet gäller som icke är *de la bonne faiseuse d'aujourdh'uy*. Derföre ock när Pastor Loci D:r Peterson, år 1758, fant dessa, i sanning af ålder nog slarfvoge, vapn-fahnor liggande i en sop-vrå i kyrckan, och icke fant dem igen på kyrckans Inventario gick han til Rådet, och begärte at få sprätta af Gullet, som han ville låta bränna ut, at sedan köpa galoner för en Messe-hake; ty Presterne vilja rätt så giärna hafva granna robber på sig, som det stackars Fruentimret; mot hvilkas fåfänga predikas. Deras Excellencer togo detta målet i högtuplyst betänckande; och gåfvo deras samtycke til siälasörjarens utan tvifvel på Guds ära grundade förslag.

Anteckningar till Dahlbergs Svecia A. et H. bl. 78. V. H. o. A. Akad.

Svensk literaturhistorisk bibliografi.

VI

1885.

Upprättad av E. H. Lind.

1. Allmän literaturhistoria.

527. [**Adlersparre, Sophie,**] Gustave Flaubert, tecknad af honom sjelf. (Undert. Esselde).
Finsk tidskr. 1885, 1 s. 441—459.

528. **Andersson, H.** Aristophanes. Ett stycke grekisk kulturhistoria. Vexiö. 4:o. 67 s.

529. **Bolin, W.** Don Juan-studier.
Finsk tidskr. 1885, 2 s. 323—341.

530. Bref från Walter Scott till lord Bloomfield.
Svenska autografsällskapets tidskrift s. 104—105.

531. **Brenning, E.** Otto Funcke. Hans betydelse som skriftställare. En studie. Öfversättning af Axel Strandell. Med porträtt af Otto Funcke. Sthm. 8:o. 62 s. Kr. 0,60.

532. **Elmblad, M.** En amerikansk tidningsman. Chicagobild.
Ur dagens krönika 1885, s. 579—618.

533. **Friedlander, A. E.** Henri Taine som historiker. Kritiska studier. 1. Taines historiska metod. Lund. 8:o. 4 + 39 s.

534. **Gustafsson, F.** Literära föredrag och literärt lif under romerska kejsartiden.
Finsk tidskr. 1885, 2 s. 81—99.

535. **Heurlin, Fr.** Victor Hugo.

Hemvännen 1885, s. 48.

536. Leo Nikolajewitsch Tolstoy.

Trykt såsom inledning till »Anna Karenina. Roman i sex böcker af Leo N. Tolstoy». Sthm 8:o. Inl. 12 sid.

537. **Munthe, Å. W:son.** Ett stycke nyare spansk folkpoesi.

Ny svensk tidskr. 1885, s. 415—429.

538. **N[yblom], C. R.** Victor Hugo.' †.

Ny illustr. tidning 1885 s. 209.

539. **Paschkoff, Lydia.** Bland Frankrikes literatörer. Ur min dagbok. Från ryskan af *Ib.*

Ny illustr. tidn. 1885 s. 404 och 413.

540. **Schück, H.** Molière, en lefnadsteckning af *Karl Warburg.* Anmäld i Nordisk revy. Upsala. 8:o. 31 s.

Särtryck ur Nordisk revy 1884—85.

541. **Schück, H.** D:r Brandes' uppsats om Hamlet och Montaigne. Helsingfors. 8:o. 24 s.

Särtryck ur finsk tidskrift. T. 18.
Anm.: Finsk tidskr. 1886, 2 s. 187, av W. Bolin.

542. **Warburg, K.** En episod från Victor Hugos unga dagar.

Ur dagens krönika 1885 s. 534—548.

543 **Wetterhoff, K.** Sederomanen i Ryssland.

Finsk tidskr. 1885, 2 s. 175—190, 274—283, 356—370 och 440—452.

544. Victor Hugo. [Nekrolog].

Familj-journalen 1885 s. 181.

545. **Willebrand, R. F. v.** En modern författare [Georges Ohnet].

Finsk tidskr. 1885, 1 s. 45—52. — Egentligen anmälan av tvänne arbeten av Georges Ohnet.

2. Nordisk literaturhistoria.

546. **A[nderson]-E[denberg, A].** Peter Christen Asbjörnsen.

Familj-journalen 1885 s. 36.

547. **Arpi, R.** Islands yngre literatur och språk. Upsala. 8:o. 8 s.

Särtryck ur Upsala universitets årsskrift.

548. **A[ndersson?], H[ilding].** Stagnelii lärodikt »Kärleken» i den platonska Eros-mytens belysning.

Ny svensk tidskr. 1885 s. 613—32.

549. **Benzelstjerna, G.** Censors-journal, utgifven af L. Bygdén och E. Lewenhaupt. III. 1745—1746. Sthm. 8:o. S. 257—290 + XXVI s. inledning.

Tillhör skrifter utg. af Sv. literatursällskapet.
Anm.: Finsk tidskr. 1886, 1 s. 139.

550. Björnstjerne Björnson som författare, politiker och personlighet. Ett utkast af L. B. Sthm. 8:o. 127 s. Kr. 1,25.

551. **Braunholtz, E.** Die Erste nichtchristliche Parabel des Barlaam und Josaphat, ihre Herkunft und Verbreitung. Halle. 8:o. VIII + 110 s.

Anm.: Literaturbl. für germ. u. roman Philol. 1885 N:o 10, av J. Koch.

552. **Bureus, J.** Anteckningar af Johannes Thomæ Agrivillensis Bureus. (Slutet). [Utg. af *G. E. Klemming*].

Samlaren 1884 s. 5—26.

553. **Bygdén, L.** Några anteckningar rörande censurväsendet i Sverige före Gustaf Benzelstjernas verksamhetstid 1737—1746 såsom inledning till hans utgifna journal. Sthm. 8:o. 2 + XXVI s.

Aftryck ur G. Benzelstjernas censorsjournal utg. av L. Bygdén och E. Lewenhaupt.
Anm.: Finsk tidskr. 1886, 1 s. 139.

554. **Bååth, A. U.** Studier öfver kompositionen i några isländska ättesagor. Akad. afhandl. Lund. 8:o. VI + 160 s. Kr. 2.

555. Carl Michael Bellman.

Illustr. svenskt folkbibl. 1885. B. 2 s. 73—79-

556. Consistorii academici Aboensis äldre protokoller, utgifna af finska historiska samfundet. I. Hfrs 1883. 8:o. 635 s.

Anm.: Finsk tidskr. 1885, 1 s. 57, av C. G. Estlander.

557. **Daae, L.** Matrikler over nordiske Studerende ved fremmede Universiteter. Efter offentl. Foranstaltning samlede og udgivne. H. 1. Kristiania. 8:o. 149. s.

558. **[Eichhorn, C.]** Öfversigt af utställningen i visningssalen [i k. biblioteket i Stockholm].

Kongl. bibliotekets handlingar 7.

559. En biljett från Thorild till Armfelt. (Meddelad af *El. Tegnér*).

Samlaren 1884 s. 115—116.

560. **[Feilitzen, U. v.]** Realister och idealister. Tidsteckningar af Robinson. 1. *Ibsen:* En folkefiende och Vildanden. *Björnson:* »Det flager». *Strindberg:* Giftas. *Robinson:* Mannens likställighet med qvinnan. 2. Edvard Bäckström, Viktor Rydberg. Fru *A. Ch. Edgren:* Ur lifvet. Fru *J. L. Heiberg:* P. A. Heiberg og Th. Gyllembourg. Fru *A. Agrell:* Från land och stad. Gustaf af Geijerstam. 3. Helene Nyblom. L. H. Åberg. Diskussion i qvinnofrågan. Uppsatser i skolfrågan. *Herbert Spencer:* Om uppfostran. Ralph Waldo Emerson. Albert Gellerstedt. A. U. Bååth. Carl Snoilsky. Upsala 8:o. 4 + 100, 108, 115 s. Kr. 3.

Anm.: Ny illustr. tidn. 1885 s. 417.

561. **Geijerstam, G. af.** Holberg om qvinnan och tryckfriheten. Några anteckningar med anledning af Holbergsjubiléet.

Ur dagens krönika 1885 s. 64—70.

562. **Geijerstam, K. af.** Några ord om August Strindbergs senare literära arbeten.

1885. Revy i lit. och sociala frågor, s. 75—94.

563. **Gram, J. S.** Mediæval Songs of the North. From Notes of *K. Lyngby's* Lectures.

Scandinavia 1885 s. 171.

564. **Gyllenborg, G. Fr.** Mitt lefverne. — 1731—1775. — Självbiografiska anteckningar. Med anmärkningar utgifven af *Gudmund Frunck.* Sthm. 8:o. VIII + 173 s. Kr. 2.

Anm.: Nordisk tidskr. utg. af Letterst. fören. 1886 s. 148, av E. Meyer. — Finsk tidskr. 1886, 2 s. 136, av C. G. E[stlander]. — Historisk tidskr. 1886 s. 21.

565. **Hagberg, J. T.** Literaturhistoriska gengångare. Taflor ur förlutna tiders vitterhet. II. Cervantes don Quijote. Upsala. 8:o. 136 s. Kr. 1,50.

Anm.: Finsk tidskr. 1885, 2 s. 391, av W. B[olin].

566. Handlingar till C. M. Bellmans lefvernesbeskrifning.

Svenska autografsällskapets tidskr. s. 106—111.

567. **Hansson, Ola.** Albert Gellerstedt. En kontrast till den Wirsénska tendensdiktningen.

Ur dagens krönika 1885 s. 241.

568. **Hansson, O.** Literära silhuetter. I. A. U. Bååth. — Henrik Pontoppidan. — Adda Ravnkilde. — Albert Gellerstedt. — Gustav Esman. — »Ernst Ahlgren». — Gustaf af Geijerstam. — Pietari Päivärinta. Sthm. 8:o. 4 + 133 s. Kr. 1,50.

Anm.: Ny illustr. tidn. 1885 s. 396, av G—g N[ordensvan].

569. **Hernlund, H.** Några anteckningar om Dalins »Svenska friheten».

Samlaren 1885 s. 42—51.

570. **Hernlund, H.** Huru fru Nordenflycht fick statspension.

Samlaren 1885 s. 52—59.

571. **Hernlund, H.** Svenska tungomåls-gillet och dess förhållande till Vetenskapsakademien.

Samlaren 1885 s. 25—41.

572. **Hildebrand, H.** Jens Jakob Asmussen Worsaae. †

Ny illustr. tidn. 1885 s. 325.

573. Historik öfver literära föreningar vid Linköpings läroverk.

Trykt i »Små vitterhetsprof på vers och prosa ur Sällskapets för vitterhet och häfd i Linköping samlingar». S. 1—23.

574. **Hjaltason, Gudm.** Islands skalder. I. Forntidens skalder. II. Medeltidens skalder. III. Nyare tidens diktning.

Folkhögskolebladet 1885, N:o 12 och 14.

575. **Hultin, Arv.** Literaturbref från Finland.

Ny svensk tidskr. 1885 s. 458—471.

576. Hymni, sequentiæ et piæ cantiones in regno Sueciæ olim usitatæ. Sancti Sueciæ. (Edidit *G. E. Klemming*). Sthm. 12:o. 6 + VIII + 178 + 4 s.

Omslagstitel: Latinska sånger fordom använda i Sveriges kyrkor, kloster och skolor. Sveriges helgon.
Anm.: Journal des savants 1885 s. 695.

577. **Kippenberg, A.** Esaias Tegnér. Leipz. 1884.

Delvis särtryck ur Zeitschr. für weibl. Bildung.

578. **[Kjellberg, Elisabeth].** Jakob Henrik Mörk, Sveriges förste romanförfattare. (Efter skilda källor). Upsala. 8:o. 39 s.

Läsning för hemmet 1885.

579. **(Klemming, G. E.)** Nyckel till J. G. Rothmans tidskrift Philolalus Parrhesiastes eller den Pratsjuke fritalaren, utgifven i Stockholm 1768.

Samlaren 1884 s. 27—35.

580. **(Klemming, G. E.)** Dialogus Creaturarum Moralizatus.

Samlaren 1884 s. 36—42.

581. **(Klemming, G. E.)** Om kopparsticken i Suecia antiqva et hodierna.

Samlaren 1885 s. 4—24.

582. **Klemming, G. E.** [Förteckning öfver Joh. Thomæ Agrivillensis Burei tryckta och otryckta skrifter].

Samlaren 1884 s. 13—25.

583. **K(rook), A.** Karl Adam Lindström. [Dödsruna].

Kalendern Svea 1886 s. 215—222.

584. **Lagus, E.** Några ord angående editionerna af Runebergs skrifter.

Tidskr. utg. af pedag. fören. i Finland 1885 s. 356—361.

585. **[Lange, Ina].** Ann Charlotte Edgren.

Illustreret Tidende 1885 s. 533.

586. **[Lange, Ina].** Ett syskonpar. Holger Drachmann. — Erna Juel-Hansen.

Ny illustr. tidn. 1885 s. 157. — Undert: *Daniel Sten.*

587. **L[ewenhaupt], E.** Thorilds Juris Kandidat Examen i Upsala.

Samlaren 1885 s. 73—75

588. **Lind, E. H.** Svensk literaturhistorisk bibliografi. IV. 1883.
Samlaren 1885.

589. **Linder, N.** Pseudonymen Jonas Grönström (Johan Alfred Wahlberg) och hans kritiska ströftåg. Ur Svenska familj-journalen 1885, med några ändringar och tillägg. Sthm. 8:o. 34 s. + ett portr. (Ej i bokh.).

590. Linné såsom vetenskapsman.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 570.

591. **Ljunggren, G.** Den nationella rörelsen inom svenska vitterheten år 1811.
Vitterhets- hist.- och antiqvitets akad:s handl. D. 28, s. 91—126.

592. **Lundin, Cl.** Våra författarinnor.
Polstjernan 1886 s. 24—37.

593. **L(undin), Cl.** Johan Jolin. [Lefnadsteckning].
Kalendern Svea 1885 s. 204—214.

594. Magnus Jacob Crusenstolpe.
Illustr. svenskt folkbibl. 1885. B. 2 s. 153—156.

595. **Mark.** Något om Ibsen och »Brand». Gbg. 8:o. 19 s. Kr. 0,50.

596. **Meijer, B.** Svenskt literaturlexikon. H. 2, 3. Sthm. 8:o. s. 97—288.

597. **M[eli]n, T.** Om Nordens sagoliteratur.
Verdandi 1885 s. 64—74.

598. **Meyer, E.** Om drottning Kristinas literära verksamhet i Italien. Sthm. 8:o. 50 s.
Särtryck ur Samlaren 1884.

599. **Müller, S.** Literaturbref från Danmark.
Finsk tidskr. 1885, 1, s. 75—81.

600. **Nordensvan, G.** Strindberg. Ett utkast.
Nyt tidskrift 1885 s. 158—176.

601. **N[ordensvan], G.** Peter Christen Asbjörnsen. †.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 35.

602. **Nordensvan, G.** De unge i Sveriges literatur. En Oversigt.
Tilskueren 1885 s. 649—664 och 799—814.

603. **Nordensvan, G.** Jens Peter Jacobsen. †.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 181.

604. **O[dhner], H.** Carl Georg Starbäck. †.
Folkhögskolebladet 1885 s. 162.

605. Om Bellmans tjenstgöring i riksbanken.
Illustr. svenskt folkbibl. 1885 B. 2 s. 549—552

606. **Randers, Kr.** Literaturbref från Norge.
Ny svensk tidskr. 1885 s. 443—457 och 649—662.

607. **Ribbing, Seved.** Om den samtida dikten och dess förkärlek för sjukdomsskildring.
Ny svensk tidskrift 1885 s. 104—124.

608. **Rosenberg, C.** Nordboernes Aandsliv fra Oldtiden til vore Dage. Tredje Bind. Den gammel-lutherske Tidsalder. (1520—1720). 2:det Hefte. Kjøb. 8:o. s. 259—587. Kr. 3,75.

609. **Rosenstein, N. v.** Johan Henrik Kellgrens lefverne.
I samlade skrifter af J. H. Kellgren. Gefle 1884—85.

610. **Rüdiger, O.** August Strindberg, ein Schwedischer Sensationsschriftsteller.
Preussische Jahrbücher. B. 56.

611. Samlaren. Tidskrift utgifven af Svenska literatursällskapets arbetsutskott. Femte årgången. 1884. Sthm. 8:o. 4 + 116 + 6 s. — Sjätte årgången 1885, H. 1. Ups. 8:o. 75 + 9 s.
Anm.: Finsk tidskr. 1886, 1 s. 139. — Hist. tidskr. 1886, s. 10, av I. F[ehr].

612. **Schmidt, R.** Skandinavische Litteraturbriefe.
Magazin für die Litt. des In- und Auslandes 1885.

613. **Schrøder, A.** Erik Gustaf Geijer.
Hist. Maanedskr. for folkelig og kirkel. Oplysn. B. 2 s. 258—298.

614. **S[chybergsson], M. G.** Carl Gustaf Estlander. [Lefnadsteckning].
Ny illustr. tidn. 1885 s. 105.

615. **Schück, H.** Svensk literaturhistoria. H. 1, 2. Sthm. 8:o. 128 s. Kr. 0,90 häfte.
Anm.: Nord. tidskr. utg. af Letterst. fören. 1886 s. 340, av G. Cederschiöld.

616. **Schück, H.** Författareskapet till legendariet i Codex Bildstenianus. I.

Samlaren 1884 s. 43—64.

617. **Schück, H.** Medeltidsstudier.

Samlaren 1885, s. 60—72.
Inneh.: 1. När öfversattes Didrikskrönikan? — 2. Själens kloster. — 3. En medeltidsdikt. — 4. Barnaboken.

618. **Schöldström, B.** Vargklyftan. (Ett literärt minne).

Polstjernan 1886 s. 159—176.

619. **Schöldström, B.** Johan Mauritz Cramær. Lefnadsteckning.

Tryckt såsom inledning till »En återuppstånden skämtare. Camera-obscura-bilder från 1840-talets Stockholm af Mauritz Cramær». Sthm. 8:o. Inledn. 24 s.

620. **Schöldström, B.** Theodor Sandström.

Familj-journalen 1885 s 165.

621. **Sjögren, O.** Sofi Adlersparre.

Familj-journalen 1885 s. 100.

622. **Sundén, D. A.** Kort öfversigt af svenska vitterhetens historia jemte föregående öfversigt af diktkonsten och hennes arter för elementarundervisningen. Andra, öfversedda upplagan. Sthm. 8:o. VIII + 235 s. Kr. 2,50.

623. **Swainson, John.** Sancta Birgitta. An historical sketch from medieval times in Sweden and Italy.

Scandinavia 1885 s. 119—122 och 145—148.

624. **Tegnér, Es.** Samlade skrifter. Jubelfestupplaga. B. 5—7. Sthm 1884—85. 8:o.

Innehålla många förut otrykta brev från Tegnér, självbiografiska anteckningar, anmärkningar till Tegnérs skrifter av Elov Tegnér m. m. av literaturhistoriskt intresse.

625. **Tegnér, Elof.** Öfversigt utvisande tidsföljden af de i föreliggande upplaga (Jubelfestuppl.) intagna skrifter af Esaias Tegnér.

Es. Tegnérs Saml. skrifter. Jubelfestuppl. B. 7 s. 317—326.

626. **Tegnér, Elof.** Anmärkningar och förklaringar till Esaias Tegnérs Samlade skrifter. I—VI.

Es. Tegnérs Saml. skrifter. Jubelfestuppl. B. 7 s. 79—316.

627. **Tegnér, Elof.** Anmärkningar och tillägg till [Böttigers] lefnadsteckning [öfver Es. Tegnér].
Esaias Tegnérs Samlade skrifter. Jubelfestuppl. B. 7. s. 62—73.

628. **Tegnér, Elof.** Minnesteckningar, karakteristiker och uppsatser rörande Esaias Tegnér och hans verk.
Es. Tegnérs Saml. skrifter. Jubelfestuppl. B. 7 s. 73—78.

629. **Topelius, Z.** Bidrag till en karakteristik af Fredrik Cygnæus och hans historiska arbeten. (Historiska samfundet 9 nov. 1883).
Historiallinen arkisto VIII s. 177—207

630. **Tottie, H. W.** Jesper Svedbergs lif och verksamhet. Bidrag till svenska kyrkans historia. Del 1. Akad. afh. Ups. 8:o. 8 + 218 s.
Anm.: Nord. tidskr. utg. af Letterst. fören. 1886 s. 417, av P. Sondén.

631. **Valentin, K.** Studien über die schwedischen Volksmelodien. (Inauguraldissert). Leipzig. 8:o. XII + 73 s.

632. **Warburg, Karl.** Carl Snoilsky.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 79.

633. **Vasenius, V.** Historiska undersökningar om Jakob Frese.
Historiallinen arkisto VIII s. 249—300.

634. **Vasenius, V.** Biografi öfver Es. Tegnér.
I »Frithiofin Satu. Runoelma. Suomentanut Em. Tamminen». Porvoossa 1885.

635. Vetenskap, skaldekonst och lifvet. (Undert.: S. R.).
Sanningsökaren 1885 s. 254—264.

636. **W[ieselgren], H.** Carl Ceorg Starbäck. †.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 361.

637. **W[ieselgren], H.** Carl Georg Starbäck. [Dödsruna.].
Kalendern Svea 1886 s. 234—237.

638. **W[ieselgren], H.** Carolus Linnæus.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 166.

639. **W[ieselgren], H.** Karl Adam Lindström.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 219.

640. **W[ieselgren], H.** Lars Anton Anjou. †.
Ny illustr. tidn. 1885 s. 45.

641. **Winter-Hjelm, Kr.** Holbergjubiléet och Holbergliteraturen.
Ur dagens krönika 1885 s. 648—662.

642. **Wirsén, C. D. af.** Minne af riksmarskalken grefve Johan Gabriel Oxenstjerna.
Svenska akademiens handlingar. Del 61, s. 31—302.
Anm.: Historisk tidskr. 1885 s. 85. — Finsk tidskr. 1886, 1 s. 466, av C. G. Estlander.

643. **Zanders, A.** Carl Adolf Agardh. [Lefnadsteckning].
Sv. familj-journalen 1885 s. 67—74.

644. **Zanders, A.** Johan Olof Wallin.
Sv. familj-journalen 1885 s. 293—298.

Tillägg.

Anmälningar av tidigare utkomna arbeten.

645. **Beckman, E.** Amerikanska studier. Sthm 1883.
Anm.: Finsk tidskr. 1884, 1 s. 232, av L. A. — Tidskr. för hemmet 1885 s. 232, av Esselde (Sofi Adlersparre).

646. **Fryxell, A.** Min historias historia. Sthm 1884.
Anm.: Tidskr. för hemmet 1885 s. 146, av *Bm.*

647. **Hagberg, T.** Rolandssagan till sin historiska kärna och poetiska omklädnad. Ups. 1884.
Anm.: Finsk tidskr. 1886, 2 s. 143, av W. Söderhjelm.

648. **Key, E.** Försök till svenska tidningspressens historia. 1. Sthm 1883.
Anm.: Finsk tidskr. 1884, 1 s. 228, av W. C.

649. **Schück, H.** William Shakspere, hans lif och verksamhet. Sthm 1883—84.
Anm.: Finsk tidskr. 1886, 2 s. 187, av W. Bolin.

Af Svenska Literatursällskapet utgifna skrifter:

1880—81.

Samlaren, Tidskrift: I, 1. Pris i bokh. 3 kr.
„ „ I, 2. „ „ „ 2 „
Dagboks-Anteckningar af J. G. Oxenstjerna: I. Pris i bokh. 2 kr.
Ur en Antecknares samlingar: sidd. 1—64.

1881—82.

Samlaren, Tidskrift: II, 1. Pris i bokh. 2 kr.
„ „ II, 2. „ „ „ 1 „ 50 öre.
Dagboks-Anteckningar af J. G. Oxenstjerna: II. Pris i bokh. 3 kr.
En Svensk Ordeskötsel af Samuel Columbus. „ „ „ 2 „
Ur en Antecknares samlingar: sidd. 65—192.

1882—83.

Samlaren, Tidskrift: III. Pris i bokh. 2 kr.
Ur en Antecknares samlingar (slutet). Ej i bokhandeln.
Skrifter af C. G. Tessin: I och II. Pris i bokh. 2 kr. 50 öre.

1883—84.

Samlaren, Tidskrift: IV, 1. Pris i bokh. 2 kr.
„ „ IV, 2. „ „ „ 2 „ 50 öre.
G. Benzelstjernas Censorsjournal: I. Pris i bokh. 2 kr.
1500- och 1600-talens Visböcker: I. Harald Oluffsons Visbok. 1 h.
Pris i bokh. 1 kr. 25 öre.

1884—85.

Samlaren, Tidskrift: V. Ej i bokhandeln.
G. Benzelstjernas Censorsjournal: II. Pris i bokh. 2 kr.
„ „ „ III. „ „ „ 1 „
1500- och 1600-talens Visböcker:
I. Harald Oluffsons Visbok: 2 h. Pris i bokh. 1 kr. 25 öre.
II. Bröms Gyllenmärs Visbok: 1 h. „ „ „ 2 „

1885—86.

Samlaren, Tidskrift: VI, 1. Pris i bokh. 2 kr.

" VI, 2. " " " "

1500- och 1600-talens Visböcker: II. Bröms Gyllenmärs Visbok 2 h
Pris i bokh. 1 kr. 75 öre.

Samlade Dramer af J. Messenius: 1 h.

Bref rörande Nya skolans historia: 1 h.

1886.

Samlaren VII. Pris i bokh. 3 kr. 25 öre.

Samlade Dramer af I. Messenius: 2 h.

Bref rörande Nya Skolans historia: 2 h.

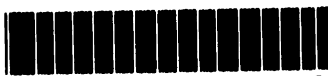
För angelägenheter rörande tidskriften samt sällskapets öfriga publikationer hänvände man sig till Sällskapets sekreterare Biblioteks-Amanuensen Grefve Eugène Lewenhaupt, Upsala.

Upsala i Jan. 1887.

Svenska Literatursällskapets Arbetsutskott.

Obs.! **Samlaren** III, V och VII äro fullständigt utkomna, hvardera i **ett** häfte.

Obs.! På grund af öfverenskommelse med Landsmålsföreningen i Upsala kommer **Bröms Gyllenmärs Visbok 3 h.** ej att utlemnas förr än med 1887 års första sändning.

3 2044 019 949 312

